

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Zemědělská fakulta

Katedra cestovního ruchu



Studijní program: 6208 T Ekonomika a management

Studijní obor: Obchodně podnikatelský obor

Vnímání přírodních složek krajiny aktéry cestovního ruchu na Třebíčsku

Vedoucí diplomové práce:

RNDr. Josef Navrátil

Autor:

Martina Mrňová

2006

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno a příjmení: **Martina Mrňová**

Studijní program: M 6208 Ekonomika a management

Studijní obor: Obchodně podnikatelský obor

Název tématu: **Vnímání přírodních složek krajiny aktéry cestovního ruchu na Třebíčsku**

Zásady pro vypracování:
(v zásadách pro vypracování uveďte cíl práce a metodický postup)

Cíl práce:

Stanovit současný a potenciální význam regionu pro cestovní ruch v teritoriálním marketingu.
Vypracovat návrh opatření optimalizujících využití pro cestovní ruch.

Metodický postup:

1. Analýza odborných pramenů a literatury
2. Kvalitativní a kvantitativní empirický výzkum technikou výběrového šetření
3. SWOT analýza

Rámcová osnova:

1. Úvod, 2. Literární přehled, 3. Řešení problematiky, 4. Metodika, 5. Provedení analýzy, 6. Diskuse, 7. Závěr, 8. Resumé, 9. Použitá literatura, 10. Přílohy.

Rozsah grafických prací: dle potřeby

Rozsah průvodní zprávy: 60 – 70 stran

Seznam odborné literatury:

Chrastina, P.: K problému krajiny v cestovním ruchu. In: Sborník referátů ze 7. Mezinárodní konference na téma „Cestovní ruch, regionální rozvoj a školství. ZF JČU, s. 21-24, 2002

Míchal, I.: Praktické rámce hodnocení krajinného rázu I. Typologické rámce. Ochrana přírody 52, s. 4-10, 1997

Vencálek, J. (2003): Sdílení hodnot jako nehmotný fenomén sociokulturního potenciálu krajiny. In Geografické aspekty středoevropského prostoru, 20003. ISBN 80-210-3208-1

Hrala, V.: Geografie cestovního ruchu. Praha: Idea Servis, 2002

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Josef Navrátil

Konzultant:

Datum zadání diplomové práce: 16. 2. 2004

Termín odevzdání diplomové práce: 30. 4. 2006

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
udílní ~~l~~stění
VANČUROVA 2904 390 01 TÁBOR



doc. Ing. Marie Hesková, CSc.
Vedoucí katedry



doc. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc.
Děkan

V Českých Budějovicích dne 12. 3. 2004

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Vnímání přírodních složek krajiny aktéry cestovního ruchu na Třebíčsku“ vypracovala samostatně na základě vlastních poznatků a za odborného vedení vedoucího diplomové práce RNDr. Josefa Navrátila. Veškerá použitá literatura a jiné podkladové materiály jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Táboře, dne 23.4.2006

.....*Martina Mrňová*.....

Martina Mrňová

Poděkování:

Ráda bych touto cestou vyjádřila svůj dík panu RNDr. Josefu Navrátilovi za jeho odbornou spolupráci, cenné rady a připomínky a za ochotu při vedení diplomové práce. Dále děkuji všem, kteří mi ochotně poskytovali potřebné informace, a kteří se mnou při zpracování této práce ochotně spolupracovali.

Obsah

1 ÚVOD	7
2 CÍL, MODELOVÁ OBLAST	9
2.1 CÍL	9
2.2 MODELOVÁ OBLAST	9
3 RÁMEC ZPRACOVÁNÍ.....	10
3.1 REŠERŠE LITERATURY	10
3.2 TERMINOLOGIE.....	12
4 METODY A DATA.....	14
4.1 METODIKA TVORBY PRÁCE.....	14
4.2 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ.....	14
4.3 CHARAKTERISTIKA NÁVŠTĚVNOSTI PR ÚDOLÍ OSLAVY A CHVOJNICE.....	18
5 SITUAČNÍ ANALÝZA REGIONU TŘEBÍČSKO.....	25
5.1 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA REGIONU.....	25
5.2 FYZICKO-GEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA REGIONU	25
5.2.1 <i>Povrch a krajina</i>	25
5.2.2 <i>Geologická stavba a půdy</i>	26
5.2.3 <i>Geomorfologická stavba</i>	26
5.2.4 <i>Klimatické poměry</i>	27
5.2.5 <i>Hydrologické poměry</i>	27
5.2.6 <i>Flóra</i>	28
5.2.7 <i>Fauna</i>	28
5.2.8 <i>Historie</i>	29
5.2.9 <i>Ochrana přírody</i>	30
5.2.10 <i>Charakteristika jednotlivých chráněných území</i>	30
5.3 SOCIO-EKONOMICKÁ CHARAKTERISTIKA REGIONU.....	37
5.3.1 <i>Demografická charakteristika</i>	37
5.3.2 <i>Ekonomická charakteristika</i>	37
6 ANALÝZA POTENCIÁLU CESTOVNÍHO RUCHU TŘEBÍČSKA	40
6.1 PRIMÁRNÍ POTENCIÁL	40
6.1.1 <i>Přírodní atraktivita</i>	40
6.1.2 <i>Společenské podmínky a atraktivita</i>	41
6.2 SEKUNDÁRNÍ POTENCIÁL.....	46
6.2.1 <i>Doprava</i>	46
6.2.2 <i>Ubytovací a stravovací zařízení</i>	47
6.3 TERCIÁRNÍ POTENCIÁL	49
6.3.1 <i>Instituce na úrovni státu a kraje</i>	49
6.3.2 <i>Instituce na úrovni regionu</i>	50
7 PŘÍPADOVÁ STUDIE MODELOVÉ OBLASTI.....	52
7.1 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ	52
7.2 FYZICKO-GEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ.....	53
7.2.1 <i>Geologická stavba a půdy</i>	53
7.2.2 <i>Geomorfologická stavba</i>	53

7.2.3 Vodopis	53
7.2.4 Flóra	53
7.2.5 Fauna	54
7.2.6 Využití	54
7.3 CHARAKTERISTIKA JEDNOTLIVÝCH ATRAKTIVIT	55
7.4 TURISTICKÉ STEZKY	59
7.5 MATERIÁLNĚ-TECHNICKÁ ZÁKLADNA	60
7.5.1 Ubytovací zařízení	61
7.5.2 Stravovací zařízení	61
7.5.3 Dopravní dostupnost	61
8 VNÍMÁNÍ PŘÍRODNÍCH SLOŽEK NÁVŠTĚVNÍKY	62
8.1 ASOCIACE S ŘEKOU OSLAVOU	62
8.2 NEJOBLÍBENĚJŠÍ A NEJMÉNĚ OBLÍBENÉ PRVKY PR	65
8.3 POCITY NÁVŠTĚVNÍKŮ PR	67
8.4 MOTIVACE NÁVŠTĚVNÍKŮ	72
8.5 VÝZNAM HLAVNÍCH PRVKŮ PR	77
8.6 POSTAVENÍ PR V RÁMCI ČR	81
9 ZJEDNODUŠENÁ SWOT ANALÝZA, NÁVRHY A OPATŘENÍ NA ROZVOJ CESTOVNÍHO RUCHU	84
9.1 ZJEDNODUŠENÁ SWOT ANALÝZA	84
9.2 NÁVRHY OPATŘENÍ NA ROZVOJ CESTOVNÍHO RUCHU V PR A JEJÍM ZÁZEMÍ	86
10 ZÁVĚR	89
11 SUMMARY	91
12 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	92
13 SEZNAM TABULEK, GRAFŮ A MAP	95
14 SEZNAM PŘÍLOH	97

1 Úvod

Cestovní ruch se stal v posledních desetiletích významným celosvětovým fenoménem, zejména jako důležitá součást tzv. průmyslu volného času. Jeho ekonomické, ekologické, sociální, politické, kulturní a mnohé další dopady jsou neoddiskutovatelnou součástí proměn dnešního světa.

Podle údajů mezinárodních organizací představuje cestovní ruch ve druhé polovině dvacátého století jedno z nejdynamičtějších národohospodářských odvětví. Svou ekonomickou váhou se řadí na třetí místo za obchod s ropou a ropnými produkty a automobilový průmysl. Svými multiplikačními efekty zvyšuje zaměstnanost, vytváří nové pracovní příležitosti, podporuje investiční aktivity a přispívá k vyrovnaní platební bilance svých zemí. [3]

Cestovní ruch je již neodmyslitelnou součástí dnešní moderní společnosti. V rámci cestovního ruchu se každoročně dává na celém světě do pohybu obrovské množství lidí, kteří zpravidla ve svém volném čase opouštějí dočasně místa svého bydliště za účelem rekreace, poznání, styku s lidmi a z celé řady dalších důvodů.

Vůdčím motivem tohoto pohybu a pobytu je záměrná změna prostředí, jež umožňuje člověku uspokojit některé z jeho potřeb, např. potřeby odpočinku, klidu, pohybu, poznání, kulturních a estetických zážitků, změny místa, seberealizace a další, pro jejichž uspokojení neposkytuje místo běžného životního prostředí (místo jejich bydliště) dostatek možností a příležitostí nebo neumožňuje dostatečnou kvalitu jejich uspokojení. Účast na cestovním ruchu se tak stává výrazem určitého jednání člověka, ve kterém se odrážejí jak jeho potřeby, zájmy, cíle, úmysly, tak i podmínky pro jejich realizaci. Účast na cestovním ruchu se stala v poválečném období jedním z měřítek životní úrovně a nezanedbatelnou součástí spotřeby, charakteristickou prakticky pro všechny vrstvy obyvatelstva vyspělých zemí. [6]

V rámci České republiky se o cestovním ruchu velmi často hovoří jako o jedné z rozvojových priorit. [26] Ve snaze podpořit jeho rozvoj byla na národní úrovni zpracována řada programových dokumentů. [22, 23, 26, 27] V posledních čtyřech až pěti letech byly na úrovni krajů, resp. turistických regionů zpracovány rozvojové programy, vycházející z jednotné metodiky připravené agenturou CzechTourism, ale zároveň využívající specifika a zvláštností turistických regionů a oblastí. Z obsahu těchto programů rovněž vyplývá obrovský zájem o rozvoj sektoru cestovního ruchu, ale zároveň jsou zde

pojmenovány problémy, kterým čelí subjekty veřejného, soukromého i neziskového sektoru. [1]

Tato diplomová práce je věnována přírodním atraktivitám, které se pro svoji jedinečnost a ohrožení stále častěji stávají předmětem ochrany. Ochrana přírody má u nás velmi dlouhou tradici. Nejstarší rezervace v českých zemích – Žofínský prales – vznikla v roce 1838. Již tehdy si tedy lidé uvědomovali, že místa vynikající svými přírodními krásami si zaslouží zvláštní ochranu, aby byla uchována i pro budoucnost. O to víc tato potřeba vystupuje v dnešní době, kdy byly celé rozsáhlé části krajiny pozměněny, mnohdy i zničeny činností člověka. Z právního hlediska je v současnosti tato problematika ošetřena zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. [28] Na jeho základě jsou mj. chráněny zvláště významné a cenné přírodní útvary a území, vyhlášené jako zvláště chráněná území.

2 Cíl, modelová oblast

2.1 Cíl

Hlavním cílem diplomové práce je zjistit a zhodnotit vnímání přírodních složek krajiny aktéry cestovního ruchu na Třebíčsku a na základě těchto poznatků a analýzy potenciálů nabídky formulovat návrhy a doporučení pro další rozvoj cestovního ruchu v regionu.

2.2 Modelová oblast

V rámci regionu Třebíčsko byla jako modelová oblast vybrána Přírodní rezervace (PR) Údolí Oslavy a Chvojnice, která leží ve východní části okresu Třebíč. Přestože má tato část regionu některé významné kulturně-historické památky, na potenciálu cestovního ruchu se významně podílí atraktivní přírodní prostředí, reprezentované hlubokými údolími řek, významnými přírodními útvary, hlubokými lesy a vodními nádržemi, které jsou určující tuto práci.

Rozsáhlé území PR Údolí Oslavy a Chvojnice tvoří komplexní oblast s řadou přírodních atraktivit, které jsou typické pro celý trebičský region. Zachovalou přírodu hluboce zaříznutého kaňonovitého údolí řeky Oslavy a Chvojnice zde střídají kamenná moře, lesostepi, lesní porosty pralesového charakteru a zbytky středověkých hradů. Toto údolí je veřejnosti zpřístupněno sítí turisticky značených stezek, proto bylo i vhodným místem pro terénní výzkum.

3 Rámec zpracování

3.1 Rešerše literatury

Definování samotného pojmu cestovní ruch není jednoduché. Tento pojem bývá používán v různých souvislostech – jako označení pro pohyb osob, jako odvětví národního hospodářství, jako služby poskytované účastníkům cestovního ruchu i v dalších spojeních.

V průběhu vývoje cestovního ruchu jako společensko ekonomického jevu, se mění i přístup k jeho definování a vymezení. Autoři ve svých definicích zdůrazňují různé stránky tohoto složitého jevu, mnohdy v závislosti na tom, z hlediska které vědní disciplíny je cestovní ruch zkoumán a definován. Takovéto definice jsou uváděny jako účelové definice.

Za mezník pro zkoumání a definování cestovního ruchu je považována definice švýcarských profesorů, klasiků cestovního ruchu W. Hunzikera a K. Krapfa, kteří v roce 1942 vydali dílo „Základy všeobecné nauky cestovního ruchu“, v němž položili základ ucelené teorie cestovního ruchu. Cestovní ruch definují jako „souhrnné označení vztahů a jevů, vznikajících na základě cesty a pobytu místně cizích osob, pokud se pobytem nesleduje usídlení a pokud s ním není spojena žádná výdělečná činnost“. Tato definice se stala východiskem dalšího vývoje definování cestovního ruchu, zejména v poválečném období.

Tyto základní atributy cestovního ruchu se pak v různé podobě objevují v řadě poválečných definic cestovního ruchu, i v definicích současné doby.

V. Dohnal (1969) chápe cestovní ruch jako „cestu uspokojování potřeb lidí v oblasti rekreace, turistiky a kultury, pokud k němu dochází mimo běžné životní prostředí a ve volném čase“. Obdobně vymezuje cestovní ruch i E. Kopšo, i když poněkud z hlediska motivace v zúžené podobě: „cestovní ruch je forma uspokojování potřeb reprodukce fyzických a duševních sil člověka mimo běžné životní prostředí a ve volném čase“.

Švýcarský profesor C. Kaspar (1989) pojímá cestovní ruch jako „souhrn jevů a vztahů, které vyplývají z cestování a pobytu osob, pro které místo pobytu není ani místem trvalého bydliště ani místem pracoviště“.

Jinou definici uvádí J. Kašpar (1985), který cestovní ruch chápe jako „cestování a dočasný pobyt lidí mimo místo trvalého bydliště, obvykle ve volném čase, a to za účelem rekreace, poznání a spojení mezi lidmi“.

Za mezník v definování cestovního ruchu i pro jeho statistické sledování lze považovat Mezinárodní konferenci o statistice cestovního ruchu pořádanou v červnu 1991 WTO¹ v Ottawě. Za cestovní ruch (tourism) se tedy podle WTO považuje činnost osoby, cestující na přechodnou dobu (u mezinárodního cestovního ruchu maximálně jeden rok, u domácího cestovního ruchu šest měsíců) do místa mimo jejich obvyklé prostředí nebo pobývajících v těchto místech ne déle než jeden rok za účelem trávení volného času, obchodu nebo za jiným účelem (hlavní účel cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti).

Toto pojetí vystihuje podstatu cestovního ruchu a zahrnuje v sobě tři důležité podmínky pro cestovní ruch - změnu místa, nevýdělečný charakter a vztahy mezi lidmi. Zároveň ale definice z pojmu cestovní ruch vylučuje cesty v rámci místa trvalého bydliště, pravidelné cesty do zahraničí, dočasné přistěhování za prací a dlouhodobou migraci. [6]

V současné době se cestovním ruchem zabývá mnoho dalších autorů. Z českého a slovenského prostředí je možné jmenovat M. Čertíka [2], M. Heskovou [4], J. Orišky [8] a J. Šípa (2001) in (V. Štěpánek, L. Kopačkou, J. Šíp). [10]

Specifikou definice přináší J. Šíp, který cestovní ruch chápe jako „reálný socioekonomický volný systém, jehož základními stavebními prvky jsou subsystém nabídky, subsystém poptávky, subsystém realizační a vazby mezi nimi představující toky turistů, služeb, informací a finančních prostředků“. [10] Z této definice vychází i tato diplomová práce, protože na jejím základě byla sestavena analýza potenciálů nabídky cestovního ruchu Třebíčska.

Struktura potenciálů nabídky cestovního ruchu je hierarchicky uspořádaná (primární, sekundární, terciální) a jejich základní vlastností je komplementarita. Primární potenciály představují přírodní a společenské atraktivity. Pestrost druhů, stupeň přitažlivosti a kvalita těchto atraktivit profiluje potenciální možnosti dané lokality, oblasti nebo regionu v cestovním ruchu. Sekundární potenciály vytvářejí materiálně-technickou základnu, realizují příjmy v lokalitě, vytvářejí pracovní místa, oživují centra měst a venkovskou krajinu a zvyšují přitažlivost místa. Materiálně-technická základna vytváří v destinacích cestovního ruchu předpoklady realizace. Role terciálních potenciálů (reprezentovaných např. státní a veřejnou správou, rozvojovými agenturami, občanskými

¹ WTO = World Tourism Organization (Světová organizace cestovního ruchu)

sduženými apod.) spočívá v organizaci, řízení, podpoře rozvoje podnikatelské sféry, vzdělávací, osvětové a legislativní činnosti, kompletního marketingového monitoringu, regionálního a územního plánování. [10]

Snahou o sjednocení terminologie cestovního ruchu v českém prostředí bylo vydání výkladového slovníku cestovního ruchu. [9]

V současné době neexistuje žádná publikace, která by se komplexně věnovala problematice cestovního ruchu na Třebíčsku. Soustavně je sledován pouze vliv energetické soustavy Dukovany – Dalešice na životní prostředí, a tím i na rozvoj cestovního ruchu v regionu. Výsledky výzkumů, které se týkají různých oblastí a oborů (např. sociální prostředí, vegetace, antropogenní vlivy, jakost vody) bývají pravidelně zveřejňovány v přírodovědných sbornících Západomoravského muzea v Třebíči. [16]

Významným fenoménem cestovního ruchu na Třebíčsku je rekreační cestovní ruch, který představuje nejširší účast obyvatelstva na cestovním ruchu. Je realizován obvykle ve vhodném rekreačním prostředí, jehož příznivé účinky jsou využívány v rámci reprodukce fyzických a duševních sil člověka. Rekreační cestovní ruch neznamena jen pasivní odpočinek, ale obvykle je spojován s aktivním pobytem v přírodě a aktivním uplatněním celé řady sportovních aktivit, her, zájmů, zálib, koníčků, včetně takových, jakými je např. zahrádkaření, houbaření, kutilství apod. Určitým specifickým typem rekreačního cestovního ruchu je i chataření a chalupaření. [6]

3.2 Terminologie

Chráněné území (též zvláště chráněné území) – obecné označení pro území, které je jedinečné nebo velmi významné pro svou přírodní, estetickou, archeologickou nebo kulturní hodnotu s různým stupněm kvalitativních, resp. kvantitativních omezení antropogenních činností. V různých státech světa se chráněná území rozlišují do různých kategorií. V ČR se rozlišují podle Zákona č. 114/92 Sb. o ochraně přírody a krajiny velkoplošná chráněná území a maloplošná chráněná území. [9]

Krajinný ráz – přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti. Je chráněn před činnostmi snižující jeho estetickou a přírodní hodnotu. [28]

Míra přitažlivosti atraktivity cestovního ruchu – ukazatel, který udává, jak intenzivně působí atraktivita cestovního ruchu jako stimulační faktor na potenciální návštěvníky. Míra působení je přímo úměrná a do značné míry významně ovlivněná především mírou jedinečnosti atraktivity, dále závisí na její dostupnosti, na způsobu propagace atd. [9]

Národní přírodní rezervace – menší území mimořádných přírodních hodnot, kde jsou na přirozený reliéf s typickou geologickou stavbou vázány ekosystémy významné a jedinečné v národním či mezinárodním měřítku. [28]

Naučná stezka – stezka zřizovaná na přírodně nebo kulturně zajímavých místech s vyznačením zajímavých míst, s tabulemi s popisem místní flóry a fauny, kulturních památek. Zřizuje se pro pěší turisty (cykloturisty), pro vodáky, nově i pro jezdce na koních. [9]

Přírodně-orientovaný cestovní ruch – forma cestovního ruchu, jejíž účastníci jsou motivováni přírodou, jejím poznáváním a prociťováním. Směřuje do přírodních, lidskými aktivitami minimálně narušených oblastí, míst vhodných k pozorování planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů. [9]

Přírodní památka – přírodní útvar menší rozlohy, zejména geologický či geomorfologický útvar, naleziště vzácných nerostů nebo ohrožených druhů ve fragmentech ekosystémů, s regionálním ekologickým, vědeckým či estetickým významem, a to i takový, který vedle přírody formoval svou činností člověk. [28]

Přírodní park – chráněné území zřízené orgánem ochrany přírody k ochraně krajinného rázu s významnými soustředěnými estetickými a přírodními hodnotami, který není chráněn jako zvláště chráněné území. Orgán ochrany přírody také stanoví taková omezení využití území, aby se zabránilo zničení, poškození nebo rušení stavu a hodnoty tohoto území. [9]

Přírodní předpoklady cestovního ruchu – předpoklady rozvoje cestovního ruchu zahrnující krajinu s jejím reliéfem, přírodními zdroji a přírodními útvary (pohoří, roviny, osamělé skalní útvary, sopky, jeskyně, propasti) a vodstvem (vodní plochy a vodní toky), klima, flóru, faunu. [9]

Přírodní rezervace – menší území soustředěných přírodních hodnot se zastoupením ekosystémů typických a významných pro příslušnou geografickou oblast. [28]

Významný krajinný prvek - ekologicky, geomorfologicky nebo esteticky hodnotná část krajiny, která utváří její typický vzhled nebo přispívá k udržení její stability. Významnými krajinnými prvky jsou lesy, rašeliniště, vodní toky, rybníky, jezera, údolní nivy. [28]

4 Metody a data

4.1 Metodika tvorby práce

Metodický postup zpracování diplomové práce je možné rozdělit do několika fází.

Počáteční, přípravná, fáze byla zaměřena na studium odborné literatury, týkající se jak všeobecně cestovního ruchu, tak i problematiky, kterou ve své práci řeším. Odborná literatura a její rešerše je popsána v kapitole 3.

Dále bylo nutno získat informace o regionu, které byly potřebné k seznámení se s místem. Jako zdroj informací sloužily různé publikace o Třebíčsku, propagační brožury a materiály vydané informačním centrem, statistiky ČSÚ² a řada internetových stránek, jejichž přehled je uveden v kapitole 12. Na základě těchto dat byla provedena situační analýza území a následně i analýza cestovního ruchu. Ta byla provedena na základě potenciálů krajiny pro cestovní ruch (viz výše).

Klíčovým bodem celé diplomové práce bylo získání primárních údajů pro analýzu vnímání přírodních složek krajiny ve vymezeném území PR Údolí Oslavy a Chvojnice. Primární výzkum byl proveden metodou dotazníkového šetření náhodným výběrem (více v dotazníkovém šetření). [11]

Na základě všech získaných údajů a informací byla vypracována zjednodušená SWOT analýza modelové oblasti (silné a slabé stránky, příležitosti a ohrožení daného území) a z ní vytvořeny návrhy na další rozvoj cestovního ruchu v PR. V závěru je shrnuta zkoumaná problematika.

4.2 Dotazníkové šetření

Dotazníkového šetření bylo použito pro získání primárních informací na straně poptávky, zejména informací o vnímání vybraných krajinných složek PR Údolí Oslavy a Chvojnice. K tomuto účelu bylo použito dvou druhů dotazníků (příloha č. 9 a 10).

² ČSÚ = Český statistický úřad

První dotazník („velký“) byl zaměřen na vnímání přírodní rezervace jako celku a obsahuje 11 různě definovaných otázek. Pro zjištění asociací s řekou Oslavou (1. otázka) byli respondenti v odpovědích limitováni třemi slovy, která následně tvořila hodnotící kategorie. Při zjišťování nejoblíbenějších (2) a nejméně oblíbených (3) prvků PR byli respondenti vyzváni k označení jedné (jakékoliv) věci, která se jim líbí, respektive nelíbí. Také u těchto otázek byly hodnotící kategorie vytvořeny až na základě odpovědí.

Při zjišťování pocitů (4) přiřazovali respondenti ke každému z uvedených pocitů (depresivní, vzrušující, uklidňující, znechucující, motivující, nudný, stísněný, opuštěný, napětí, bezpečí) bodovou hodnotu (5 = určitě ano, 4 = spíše ano, 3 = nedokáži rozhodnout, 2 = spíše ne, 1 = určitě ne).

Při určování důvod návštěvy (5) měli respondenti na výběr ze dvou možností (výlet z domova, dovolená). Pokud byli respondenti na výletě z domova (5 a), odpovídali odkud a z uvedených možností vybírali způsob dopravy (auto, kolo, pěšky, autobus, vlak, jinak). Tyto otázky byly hodnoceny četnostně. Pokud respondenti trávili v PR dovolenou (5 b), byli vyzváni k určení místa trávení dovolené. Na základě odpovědí byly vytvořeny hodnotící kategorie. Dovolenkoví respondenti byli také požádáni o obodování (2 = věnuji se především, 1 = věnuji se občas, 0 = měl bych zájem) vybraných letních aktivit (opalování, koupání, rybaření, windsurfing, jízdy na lodkách, pěší turistika, jízda na kolech, pozorování fauny s odborným průvodcem, myslivecký lov, návštěvy historických zajímavostí v okolí, návštěvy muzeí, účast na kulturních a společenských akcích, houbaření a sběr lesních plodů, letní sporty). Při vyhodnocení otázky byly hodnoty za jednotlivé činnosti sečteny.

K identifikaci respondentů dále sloužily otázky s kým jsou na výletě (6) a zda se jedná o opakovanou návštěvu (7). V obou otázkách měli respondenti na výběr z předem stanovených možností, na výletě mohli být v doprovodu rodiny, přátel nebo sami a jejich návštěva mohla být první nebo opakovaná.

Dále byli respondenti požádáni o bodové ohodnocení (5 = určitě ano, 4 = spíše ano, 3 = nedokáži rozhodnout, 2 = spíše ne, 1 = určitě ne) motivů návštěvy (8) z předem uvedených možností (zažít pocit divočiny, odpočinout si od běžných věcí, užít si pocitu sounáležitosti s přírodou, táboření, něčemu se v přírodě přiučit, být sám, daleké rozhledy, pozorovat přírodu, potkávat milé lidi, nadýchat se čerstvého vzduchu, poznat krajinu, bavit se, mít se dobře, je to blízko z domova a snadno se sem dostanu).

Bodově hodnoceny (1 = velmi se mi líbí, 2 = líbí se mi, 3 = nedokáži rozhodnout, 4 = spíše se mi nelíbí, 1 = velmi se mi nelíbí) byly i vybrané atraktivita PR (řeka, skalnaté

srázy, výhledy, lesy, zříceniny). Nejzajímavější místo PR (10) a postavení PR v rámci ČR (11) bylo zjišťováno prostým dotazem a hodnotící kategorie byly vytvořeny na základě odpovědí.

Toto dotazníkové šetření bylo realizováno v květnu 2005 (během turistického pochodu Náměšť–Čučice, který je veden přírodní rezervací) a uskutečnilo se v cíli pochodu v Náměšti nad Oslavou. V rámci tohoto šetření bylo osloveno 190 respondentů.

Druhý dotazník („malý“) mapuje vnímání přírodních atraktivit na konkrétních, předem zvolených místech. Celkem byla vybrána čtyři místa, a to s ohledem na jejich charakter a umístění. Jedná se o dvě zříceniny hradů (Lamberk, Kraví Hora) a dvě vyhlídky do údolí (vyhlídka na Dlouhou Oslavu, Malá skála). Dotazník obsahuje 5 otázek, které jsou shodné s otázkami č. 4, 5, 6, 7, 8 „velkého“ dotazníku. Toto šetření bylo realizováno v období červen – září 2005. Celkem bylo osloveno 160 respondentů, přičemž na každém z vybraných míst bylo osloveno 40 osob. Cílem tohoto šetření bylo zjistit, zda se vnímání atraktivit liší v závislosti na druhu a umístění atraktivity.

Údaje získané terénním šetřením byly nejprve kódovány (slovní výrazy převedeny na čísla) a přepsány do elektronické podoby v programu Microsoft Excel. K vyhodnocování byly využity programy Microsoft Excel a Statistica for Windows.

Pro vyhodnocení otázek 1, 2, 3, 5a, 5b, 6, 7, 9, 10, 11 „velkého“ a 3, 4, 5, „malého“ dotazníku bylo použito programu Microsoft Excel a jeho běžných funkcí.

Pomocí programu Statistica for Windows byly hodnoceny otázky zaměřené přímo na zjištění vnímání přírody a pocitů s využitím mnohorozměrných analýz a testování. Konkrétně se jedná o otázku 4 „velkého“ dotazníku (shodná s otázkou 1 „malého“ dotazníku) a otázku 8 „velkého“ dotazníku (shodná s otázkou 2 „malého“ dotazníku).

Otázka 4 „velkého“ dotazníku byla hodnocena pomocí faktorové analýzy, v rámci které byla použita metoda analýzy hlavních komponent (Principal components). Na výsledky nebyla použita rotace.

Otázka 1 „malého“ dotazníku byla hodnocena pomocí analýzy variance (One way ANOVA). Pomocí této analýzy byly testovány rozdíly v pocitech či vnímání návštěvníků na hradech a vyhlídkách. Také pro vyhodnocení otázky 8 „velkého“ dotazníku, resp. otázky 2 „malého“ dotazníku byla využita analýza variance. Na základě této analýzy byla zjišťována motivace návštěvníků podle jednotlivých nezávislých proměnných (duhu návštěvy, společnost na výletě, opakovanost). Výsledky byly testovány post hoc testem

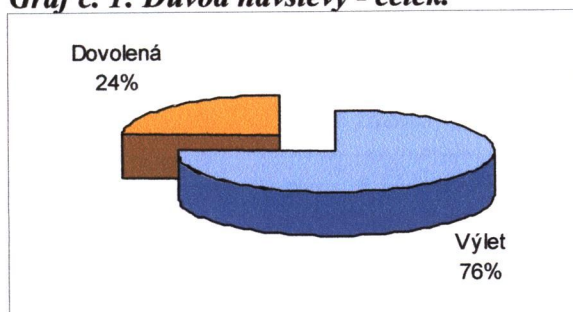
TUKEY HSD pro nestejný počet odpovědí (n). Kromě analýzy variance byly všechny odpovědi v této otázce ještě hodnoceny pomocí faktorové analýzy, za použití metody analýzy hlavních komponent (Principal components). Na výsledky byla dále aplikována Varimax rotation.

Při získávání identifikačních údajů nebyla rozhodující klasická socioekonomická data, ale zjišťován byl důvod návštěvy rezervace, s kým je rezervace navštívena a zda se jednalo o první či opakovanou návštěvu. Při vyhodnocování dotazníků bylo odpovědí na tyto otázky využito jako nezávislých proměnných.

4.3 Charakteristika návštěvnosti PR Údolí Oslavy a Chvojnice

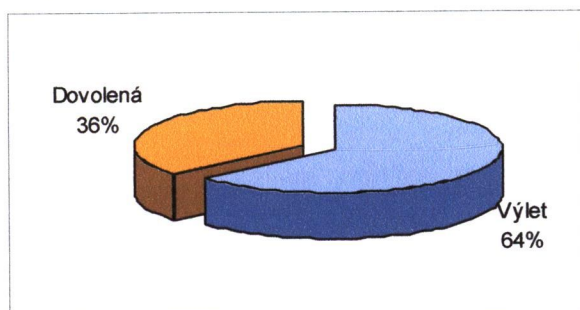
Při zjišťování důvodu návštěvy bylo určující, zda se jedná o výlet z domova nebo výlet v rámci dovolené, popřípadě, zda respondenti tráví dovolenou přímo v údolí řeky. Z celkového počtu 350 respondentů navštívily 3/4 osob rezervaci v rámci výletu z domova (76 %). Pouhá 1/4 oslovených navštívila toto místo v rámci své letní dovolené, přičemž svoji dovolenou trávili v bezprostřední blízkosti šetřeného místa (chata, chalupa, tábor) (graf č. 1). Tuto skutečnost potvrdilo i vyhodnocení dotazníků na jednotlivých místech. Z návštěvníků hradů jich bylo na výletě 51 (tj. 64 %) a z návštěvníků vyhlídek 53 (tj. 66 %) (graf č. 2 a č. 3). Z těchto zjištěných údajů tedy vyplývá, že PR Údolí Oslavy a Chvojnice je oblíbeným výletním místem, ale pouze místního popřípadě regionálního významu.

Graf č. 1: Důvod návštěvy - celek.



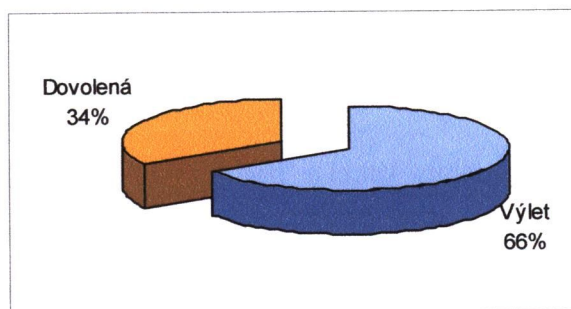
Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření.

Graf č. 2: Důvod návštěvy - hrady.



Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření.

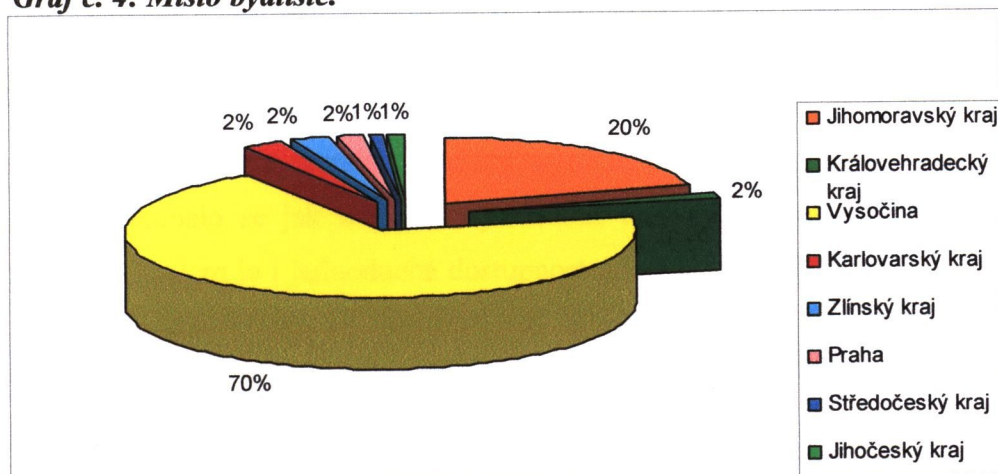
Graf č. 3: Důvod návštěvy - vyhlídky.



Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření.

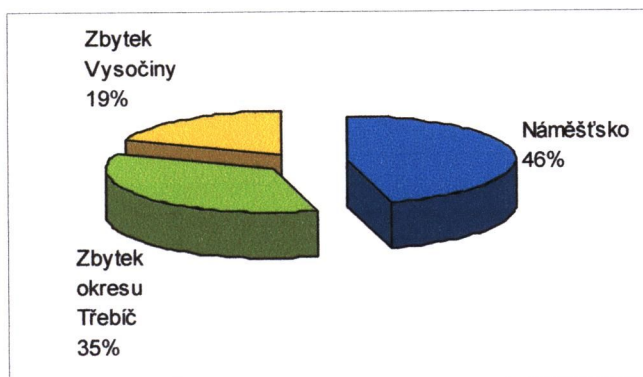
U respondentů, kteří byli v rezervaci na výletě z domova, bylo dále zjišťováno z jakého regionu přijeli (graf č. 4 a č. 5) a jaký dopravní prostředek použili (graf č. 6). O tyto doplňující otázky byl rozšířen pouze „velký“ dotazník.

Graf č. 4: Místo bydliště.



Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření.

Graf č. 5: Místo bydliště v rámci Vysočiny.



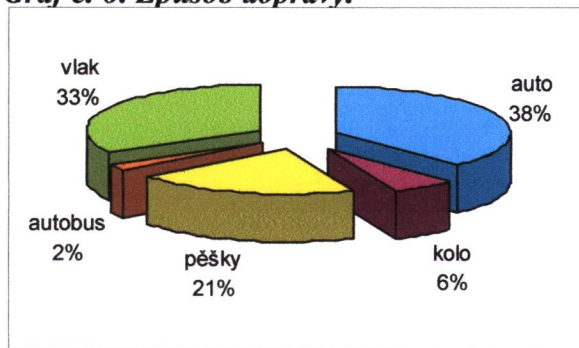
Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření.

Podle očekávání nejvíce respondentů pocházelo z oblastí s kratší dojezdovou vzdáleností, tedy z kraje Vysočina (70 %). Z návštěvníků z Vysočiny, byla dle očekávání téměř polovina oslovených osob z mikroregionu Náměšťsko, tedy z bezprostředního okolí rezervace. 35 % respondentů z Vysočiny pocházelo z okresu Třebíč, zbylých 19 % připadá na ostatní část kraje (okresy Jihlava, Žďár n. Sáz., Havlíčkův Brod a Pelhřimov). Celkem 38 (tj. 20 %) respondentů pocházelo ze sousedního Jihomoravského kraje, což je dáno tím, že údolí Oslavy leží na východní hranici kraje Vysočina a část přírodní rezervace zasahuje

do Jihomoravského kraje. Zbývajících 19 (tj. 10 %) návštěvníků pochází z ostatních krajů republiky (kromě Plzeňského, Ústeckého, Libereckého, Pardubického, Olomouckého a Moravskoslezského). Tito respondenti se účastnili turistického pochodu Náměšť–Čučice, během kterého bylo částečně realizováno dotazníkové šetření.

Osobní automobil a vlak slouží jako nejběžnější dopravní prostředky do údolí Oslavy. Automobil využila více než 1/3 oslovených osob. Dokazuje to jakým fenoménem dnešní doby automobily jsou, ale i to, že automobil je nejjednodušším a nejrychlejším dopravním prostředkem. Vlakového spojení využili respondenti z míst ležících na železniční trati. Jednalo se jak o vzdálenější místa, tak o města a obce v třebičském regionu. Velkým kladem je i jednoduchá dostupnost údolí z vlakového nádraží v Náměšti n. Osl. Pěšky se dle očekávání dostavili do oblasti místní obyvatelé a obyvatelé z přilehlých obcí. Jízdní kolo jako dopravní prostředek použilo 12 respondentů, kteří využili nově vzniklou cyklostezku údolím. Nejméně využívaným dopravním prostředkem je autobus, což je důsledkem toho, že šetření probíhalo především o víkendech, kdy je hustota dopravních linek značně omezená.

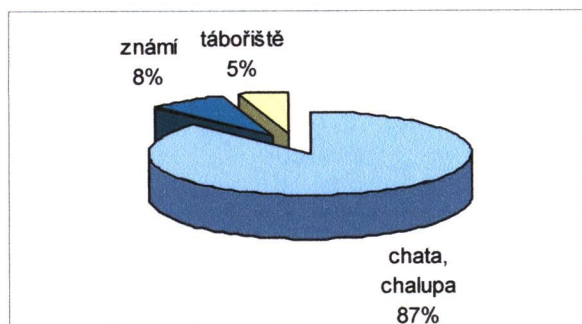
Graf č. 6: Způsob dopravy.



Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření.

Respondentům, kteří navštívili údolí řeky Oslavy v rámci své dovolené, byla položena doplňující otázka, zjišťující, kde tráví dovolenou (graf č. 7) a jakým aktivitám se věnují, případně by se rádi věnovali (graf č. 8).

Graf č. 7: Místo trávení dovolené.



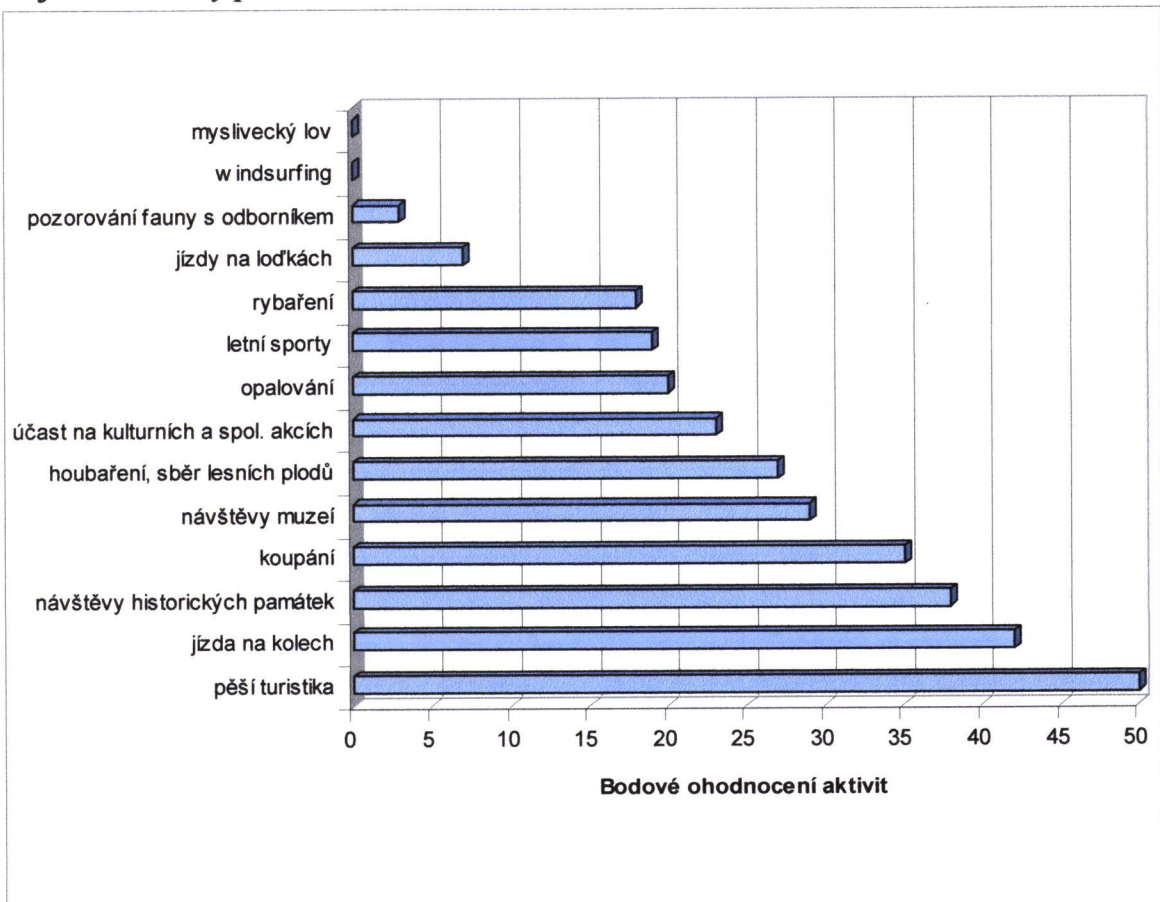
Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření.

Ze zjištěných dat vyplývá, že naprostá většina respondentů (87 %) tráví dovolenou na chatě nebo chalupě, které leží v bezprostřední blízkosti PR. U respondentů na chatě se jedná dokonce o chaty, které leží přímo u řeky - u tzv. Dlouhé Oslavy, která je významnou chatovou oblastí na Náměštsku. [18] Celkem 8 % dotazovaných trávilo dovolenou u známých v okolních obcích a v údolí byli většinou na výletě. Zbýlých 5 % (tj. 2) respondentů v údolí řeky tábořilo.

Doplňující otázka, která zjišťovala aktivity provozované o dovolené (graf č. 8), byla uvedena pouze ve „velkém“ dotazníku. K nejoblíbenějším aktivitám, kterým se lidé trávící dovolenou v údolí řeky věnují, patří sportovně-rekreační aktivity (pěší turistika a jízda na kole). Pro obě tyto činnosti má okolí velmi příznivé podmínky, které se především v případě cykloturistiky neustále zlepšují. Dalšími významnými činnostmi jsou návštěvy historických památek a muzeí, které jsou v okolí PR spíše na regionální úrovni. Celostátního významu dosahuje pouze renesanční zámek v Náměšti n. Osl. a tiskárna Bible kralické v Kralicích n. Osl. Na předních místech se umístily i tradiční letní aktivity jako je koupání, sběr hub a lesních plodů a opalování. Mezi rekreanty jsou oblíbené i návštěvy kulturních a společenských akcí, kterých se v letních měsících koná v okolí celá řada. Za zmínku stojí i aktivity, kterým by se lidé trávící volné dny v údolí řeky, rádi věnovali. Pozorování fauny s odborným průvodcem by uvítalo 11 oslovených z 28, windsurfing a jízdu na loďkách 6 a myslivecký lov 5 respondentů. Zatímco pro windsurfing a jízdu

na loďkách nejsou přímo v údolí vhodné podmínky, pro myslivecký lov a pozorování fauny jsou výchozí podmínky výborné, i přesto, že myslivecký lov je značně sezónní záležitostí. K pozorování fauny s odborníkem by bylo možné využít také přílehlou oboru, která je proslavená chovem daňků a veřejnosti je přístupná pouze v letních měsících.

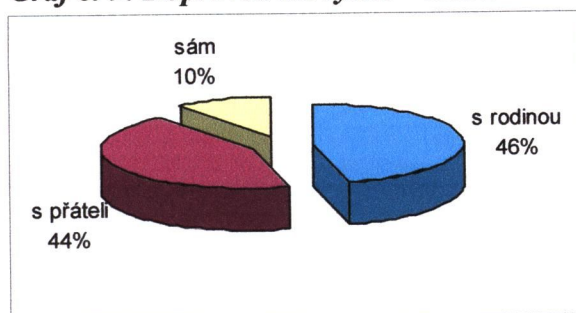
Graf č. 8: Aktivita provozované o dovolené.



Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření.

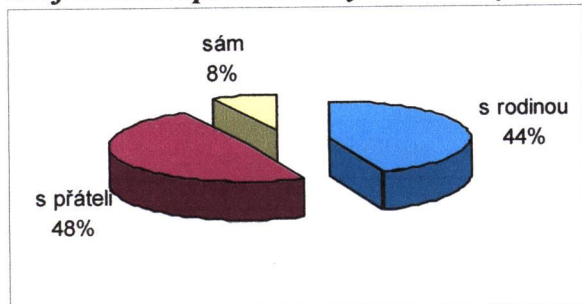
Druhou nezávisle proměnnou je společnost, ve které respondenti oblast navštívili (zda s rodinou, s přáteli či sami). Většina oslovených navštívila rezervaci v doprovodu svých blízkých. S rodinou do údolí přišlo 46 % respondentů, tedy téměř polovina všech návštěvníků. Na výletě s přáteli zde trávil volné chvíle 154 oslovených (tj. 44 %). Jen nepatrné množství návštěvníků přichází do údolí řeky samo (10 %) (graf č. 9). Tento trend v návštěvnosti opět potvrdilo i vyhodnocení dotazníků na konkrétních místech (graf č. 10 a 11). Pouze hrady navštívilo více lidí s přáteli než s rodinou, ale tento rozdíl je téměř nepatrný (38 návštěvníků s přáteli a 35 s rodinou).

Graf č. 9: Doprovod na výletě - celek.



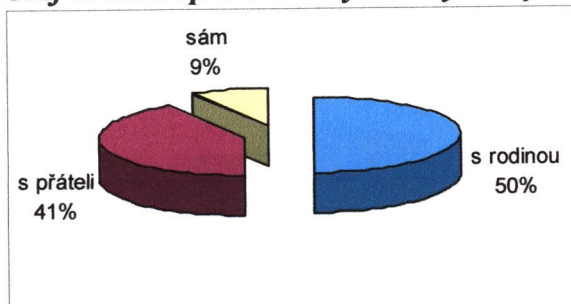
Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření.

Graf č. 10: Doprovod na výletě - hrady.



Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření.

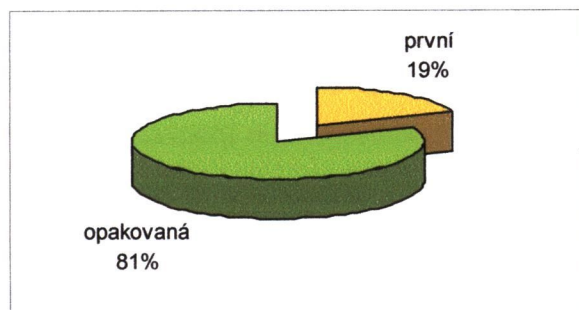
Graf č. 11: Doprovod na výletě - vyhlídky.



Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření.

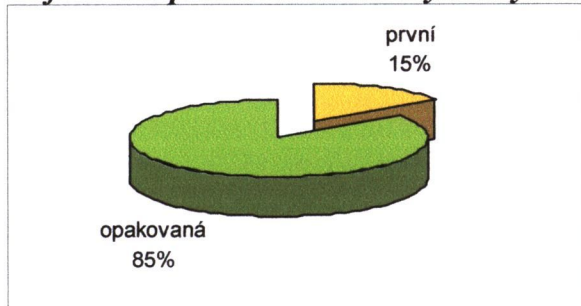
Jako poslední nezávisle proměnná sloužila opakovanost návštěvy. Zde bylo rozhodující, zda se jedná o první nebo opakovanou návštěvu. Úplně poprvé navštívilo údolí Oslavy 67 z celkových 350 návštěvníků (tj. 19 %) (graf č. 12). Zbýlých 283 návštěvníků zde bylo opakovaně (nebylo zjišťováno pokolikáté). Pro přehlednost jsou opět uvedeny grafy opakovanosti návštěvy na hradech a na vyhlídkách (graf č. 13 a 14). Již z prvního pohledu je patrné, že trend v návštěvnosti těchto míst je naprosto shodný s návštěvností celé přírodní rezervace. Dokonce počet prvních návštěv je ještě o něco menší. Výsledky tedy naznačují, že pokud lidé údolí již někdy navštívili, tak si je oblíbili a rádi se vracejí, ale je složité přilákat nové návštěvníky.

Graf č. 12: Opakovanost návštěvy - celek.



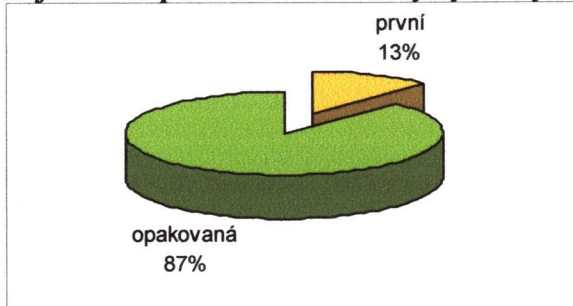
Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření.

Graf č. 13: Opakovanost návštěvy-hrady.



Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření.

Graf č. 14: Opakovanost návštěvy-vyhličky.



Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření.

5 Situační analýza regionu Třebíčsko

5.1 Základní charakteristika regionu

Region Třebíčsko byl vymezen územním rozsahem okresu Třebíč. Leží na západní Moravě v jihovýchodní části Českomoravské vrchoviny a tvoří jižní cíp kraje Vysočina, který se nachází v regionu NUTS II – Jihovýchod (společně s Jihomoravským krajem).

Na severovýchodě sousedí s okresem Žďár nad Sázavou, na západě s okresy Jihlava a Jindřichův Hradec, na jihu a jihovýchodě s okresem Znojmo a na východě s okresem Brno-venkov. Nejsevernějším bodem Třebíčska je zalesněné území asi 1,25 km severně od Panského kopce (49°21' s. š.), nejzápadnější bod leží u obce Panenská (15°29' v. d.), nejjižnější bod na katastru obce Kostníky (49°56' s. š.) a nejvýchodnější bod v polích 1,5 km jihovýchodně od obce Rapotice (16°16' v. d.). [13]

Rozloha Třebíčska činí 1 518 km², což je zhruba 22 % území kraje Vysočina. Na této ploše žije 117 367 obyvatel, a to ve 173 obcích, z nichž jich má 6 statut města (Třebíč, Náměšť n. Osl., Moravské Budějovice, Jaroměřice n. Rok., Jemnice a Hrotovice). [29]

5.2 Fyzicko-geografická charakteristika regionu

Fyzicko-geografická charakteristika regionu vychází z publikace Chráněná území ČR [13] a Třebíčsko – životní prostředí, ekologie. [14]

5.2.1 Povrch a krajina

Krajina Třebíčska má příznačné rysy pro Českomoravskou vrchovinu. Leží na přeměněných vyvřelých horninách starého fundamentu Českého masivu. Na plochých vrchovinách a pahorkatinách je pestrá mozaika drobných lesíků, luk a polí kolem roztroušených vesnic. Do celkově plochého povrchu se zařezávají hluboká údolí řek, zejména údolí řeky Jihlavy a jejích přítoků Rokytné a Oslavy. Celkově se povrch Třebíčska sklání od severozápadu k jihovýchodu. S poklesem nadmořské výšky ubývá lesů a luk a přibývá polí (příloha č. 2).

5.2.2 Geologická stavba a půdy

Na území Třebíčska se stýkají dvě geologické jednotky, konkrétně moravské moldanubikum a moravikum svratecké klenby.

Západnější moldanubická oblast zahrnuje starší horninové série, které jsou od mladších komplexů východně přiléhající moravskoslezské oblasti odděleny moravskoslezským zlomovým pásmem. Součástí moravského moldanubika je trebičský a náměšťsko-krumlovský granulitový masiv.

Třebíčský masiv je mohutné těleso trojúhelníkového půdorysu, složené z hlubinných magmatických hornin. Základní horninou jsou durbachity. Hornina je chudá na křemen, bohatá na tmavou slídu s nápadnými světlými vyrostlicemi draselného živce. Uvnitř masivu se nacházejí ostrůvky krystalinika. Třebíčský masiv je charakteristický vysokou přirozenou radioaktivitou v důsledku obsahu uranu, thoria a radioaktivního izotopu draslíku. Granulity náměšťsko-krumlovského masivu jsou úzce spjaty s amfibolity a serpentiny (hadci). Serpentin je v rámci ČR ojedinělá hornina, jejichž chemické a fyzikální vlastnosti umožňují výskyt trpasličích forem rostlin.

Svratecká klenba se vyznačuje příkrovovou stavbou.

V rámci trebičského masivu zde převažují hnědé půdy, lehčí, písčité, s vyšším obsahem větších úlomků horniny. V oblastech rul a pararul se jedná o hnědé půdy těžší, s větším obsahem jílovité složky.

5.2.3 Geomorfologická stavba

Z hlediska regionálně-geomorfologického třídění georeliéfu ČR náleží celé území okresu k Česko-moravské soustavě České vysočiny, konkrétně k její podsoustavě Českomoravská vrchovina. Má typické rysy georeliéfu na starých přeměněných vyvěřelých horninách hercynského základu České vysočiny. Základním rysem je rozdíl mezi plošinami a zaoblenými hřbety na straně jedné a zahloubenými říčními údolími na druhé straně. Právě tato zařezaná údolí řek Jihlavy, Oslavy, Rokytné a Jevišovky tvoří významný fenomén při okrajích Českomoravské vrchoviny a nabízí atraktivní reliéf vhodný pro turistiku a rekreaci.

Na území okresu Třebíč zasahují dva geomorfologické celky, a to vyšší Křižanovská vrchovina (střední výška 541,2 m n. m.) na západě a severu a nižší Jevišovická pahorkatina (střední výška 414,3 m n. m.) ve středu, východě a jihu okresu.

Nejvyšším bodem Třebíčska je hora Mařenka (711 m n. m.) nedaleko obce Želetava, nejnižší bod leží ve východní části okresu u obce Lhánice (239 m n. m.), a to

v místech, kde řeka Jihlava opouští okres Třebíč. Průměrná nadmořská výška činí zhruba 400 m n. m.

5.2.4 Klimatické poměry

Třebíčsko leží v mírně teplé klimatické oblasti, která se vyznačuje dlouhým létem, teplým a suchým, krátkým přechodným obdobím s mírně teplým jarem a mírně teplým podzimem, krátkou zimou, mírně teplou a velmi suchou s krátkým trváním sněhové pokrývky.

Průměrná roční teplota vzduchu se pohybuje v rozmezí 7 – 8 °C v západní a severozápadní části, zatímco v jihovýchodní části jsou průměrné roční teploty 8 – 9 °C.

Roční srážkové úhrny jsou nižší než by odpovídalo nadmořské výšce. Nejvíce srážek spadne v červenci, nejméně pak koncem zimy a počátkem jara. V severní části se roční úhrny srážek pohybují průměrně v rozmezí 550 – 600 mm, zatímco v jižní části klesají pod 550 mm.

5.2.5 Hydrologické poměry

Hydrologicky je celé území pramennou oblastí, z něhož odvádějí vodu do Dyje řeky Jihlava, Oslava a Rokytná. Území tedy náleží k úmoří Černého moře.

Hlavním vodním tokem je řeka Jihlava, která se svými přítoky Oslavou a Rokytnou odvádí vody z převážné části jeho území. Jihlava protéká okresem Třebíč asi v délce 70 km. Na řece Jihlavě pod Třebíčí byly během sedmdesátých let vybudovány vodní nádrže Dalešice a Mohelno pro potřeby energetiky, tj. jaderné elektrárny Dukovany a přečerpávací vodní elektrárny Dalešice. Stavbou těchto vodních děl se výrazně změnilo nejen údolí řeky, ale i průtokový režim řeky Jihlavy.

Severovýchodní část okresu náleží k povodí levostranného přítoku Jihlavy – Oslavě, která přitéká na jeho území u Klementice. Na území Třebíčska má délku toku cca 30 km. V povodí Oslavy byla vybudována řada rybníků, zejména západně od Náměště n. Osl. Pravostranný přítok Jihlavy – Rokytná odvodňuje se svými přítoky jižní oblast okresu.

Na území Třebíčska jsou také dva zdroje minerální vody. Jde o nevyužívaný výskyt sirovodíkové vody v Okrašovicích a v Pozďátkách.

5.2.6 Flóra

Kostru vegetace fytografického okresu moravské podhůří Vysočiny tvoří především dubohabřiny s ojedinělými výskyty teplomilných či acidofilních doubrav (příloha č. 3).

Rostlinný kryt Třebíčska je ovlivněn polohou okresu na kontaktu termofytika a mezofytika. Charakteristickým znakem termofytika je především rozšíření teplomilných formací, zejména teplomilných doubrav a jejich náhradních společenstev a xerothermní nelesní (stepní) vegetace s bohatou účastí mediteránních či jihosibiřsko-pontickopanonských prvků. Nejvýznamnější je zřejmě mediteránní kapradinka podmrška hadcová (*Notholaena marantae*), která dosahuje u Mohelna absolutní severní areálové hranice. Na Třebíčsku ovšem dosahuje severní či západní hranice rozšíření celá řada dalších druhů. Z těch submediteránních je to např. koniklec velkokvětý (*Pulsatilla grandis*) nebo pryšec různobarvý (*Tithymalus epithymoides*), z kontinentálních např. hadí mord rakouský (*Scorzonera austriaca*).

Ve stromovém patře nalezneme dub zimní (*Quercus petraea*), habr obecný (*Carpinus betulus*), lípu malolistou (*Tilia cordata*), javor babyku (*Acer campestre*), borovice lesní (*Pinus sylvestris*). Keřové patro tvoří nejčastěji zimolez pýřitý (*Lonicera xylosteum*) a jeřáb ptačí (*Sorbus aucuparia*). V bylinném patře se objevují ptačinec velkokvětý (*Stellaria holostea*), jaterník trojlaločný (*Hepatica nobilis*), svízel vonný (*Galium odoratum*), strdivka nicí (*Melica nutans*), lipnice hajní (*Poa nemoralis*), místy i ostřice chlupatá (*Carex pilosa*) a brambořík nachový (*Cyclamen purpurascens*).

Díky hluboce zaříznutým říčním údolím se na Třebíčsku setkáváme s přirozeným bezlesím, zejména na skalách a sutích.

5.2.7 Fauna

Fauna okresu Třebíč je určena příslušností ke dvěma odlišným, svým rázem přechodným bioregionům, a to na západě a severozápadě chladnějším bioregionem Velkomeziříčským a na východě až jihovýchodě výrazně teplejším bioregionem Jevišovickým, tvořícím přechod do jihomoravských úvalů.

Z teplomilných druhů hmyzu se zde vyskytuje ploskoroh pestrý (*Libelloides macaronius*), škvor dvojskvrnný (*Anechura bipunctata*), kobylka révová (*Ephippigera ephippiger*), kobylka křídlatá (*Phaneroptera falcata*), cvrčivec révový (*Oecanthus pellucens*), včely stepnice (*Eucera seminuda*), huňatka (*Panurginus labiatus*), čmelák (*Megabombus pomorum*). Z obratlovců je to např. ještěrka zelená (*Lacerta viridis*) a z ptáků bramborníček černohlavý (*Saxicola toquata*), ůuhýk menší (*Lanius minor*) a ůuhýk

rudohlavý (*Lanius senator*), strakapoud prostřední (*Dendrocopos medius*), lejsek bělokrký (*Ficedula albicollis*), šoupálek krátkoprstý (*Certhia brachydactyla*), sokol stěhovavý (*Falco peregrinus*) nebo výr velký (*Bubo bubo*). Ze savců se zde vyskytuje myšice malooká (*Apodemus uralensis*), ježek východní (*Erinaceus concolor*).

Ve vyšších polohách jsou zastoupeny široce rozšířené druhy. Z motýlů to jsou hřbetozubec tmavouhlý (*Drymonia obliterata*), srpokřídlec bukový (*Watsonalla cultraria*), píďalka černobílá (*Thera britannica*) a nesytka jedlová (*Synanthedon cephiformis*). Z ptáků je to například sýkora lužní (*Parus montanus*), tetřívka obecná (*Tetrao tetrix*). Z plazů je rozšířena ještěrka živorodá (*Zootoca vivipara*) a zmije obecná (*Vipera berus*).

5.2.8 Historie

Osídlení širšího okolí dnešní Třebíče bylo již od hlubokého pravěku ovlivňováno polohou na rozhraní jihomoravských úvalů a Českomoravské vrchoviny.

Nejstaršími doklady osídlení kraje jsou jednoduché kamenné nástroje z období středního paleolitu. Poměrně hojně bylo na tomto území staroneolitické osídlení s tzv. lineární keramikou a ve středním neolitu osídlení lidu s vypíchanou keramikou. Ke značnému rozvoji došlo v mladším neolitu, kdy tento prostor hustě obýval lid s moravskou malovanou keramikou. V mladém eneolitu mírně narůstá počet zemědělských osad jevišovické kultury. Teprve v mladší době bronzové došlo k výraznějšímu rozvoji osídlení a vzrostl počet zemědělských osad. Na katastrech 28 obcí Třebíčska je doloženo osídlení ze starší doby železné – halštatské. Keltové zanechali na Třebíčsku stopy osídlení na 14 zatím známých lokalitách. Během nejstaršího slovanského osídlení leželo toto území stranou.

Vlastní historie oblasti začíná založením trebičského benediktinského kláštera roku 1101 přemyslovskými knížaty Oldřichem Brněnským a Litoldem Znojenským. Klášter se stal významným činitelem v procesu kolonizace severozápadních a západních oblastí okresu. V souvislosti se zabezpečováním klášterního panství, vývojem manské soustavy a udílením svobod selským rodům je v oblasti celá řada drobných fortifikací, tvrzí a hrádků. Pod trebičským klášterem bylo u obchodní cesty při řece Jihlavě založeno roku 1277 město, k němuž náleželo také velké židovské ghetto.

V 15. století je město i klášter zničen vojsky Matyáše Korvína a s městem zanikla i celá řada zemědělských osad. V druhé polovině 16. století nastal nový hospodářský a kulturní rozmach města i celé oblasti. Třebíčsko v té době proslulo soukenictvím. Období

od třicetileté války až do 18. století je charakterizováno hospodářským úpadkem, úpornou protireformací a útlakem poddaných, kteří se nemohli vystěhovat.

V 60. letech 19. století nastoupila Třebíč cestu rychlého rozvoje. Hlavním průmyslovým odvětvím se stalo koželužství, jirchářství a výroba obuvi. Velký význam pro hospodářský rozvoj města i okolí mělo vybudování tzv. Severozápadní železniční dráhy, uvedené do provozu roku 1871. Od 80. let 19. století se na Třebíčsku organizovalo dělnické hnutí. V období 1. světové války patřila Třebíč k městům s největším procentem obyvatelstva činným v průmyslu. Po 2. světové válce průmyslový rozvoj pokračoval.

V letech 1974-1987 byla jihovýchodně od Třebíče postavena energetická soustava vodní přečerpávací elektrárny Dalešice a jaderné elektrárny Dukovany.

5.2.9 Ochrana přírody

Převážná většina chráněných území na Třebíčsku byla vyhlášena v 80. a 90. letech 20. století. Mnohá cenná území na vyhlášení čekají nebo se pro ně připravují návrhy a podklady.

Na Třebíčsku se nenachází žádné velkoplošně chráněné území. V současné době je zde vyhlášeno 32 maloplošných chráněných území (1 národní přírodní rezervace, 13 přírodních rezervací, 18 přírodních památek), 3 přírodní parky (příloha č. 1) a téměř stovka památných stromů a stromořadí (příloha č. 8). Tato chráněná území mají za úkol zachovat cenné krajinné celky a lokality s výskytem původních porostů, ohrožených ekosystémů a vzácných druhů flóry a fauny.

5.2.10 Charakteristika jednotlivých chráněných území

Národní přírodní rezervace

Mohelenská hadcová step

Rozloha: 56,98 ha

Vyhlášeno: 1933

Nadmořská výška: 260 – 384 m

Patří k nejzajímavějším a nejvýznamnějším rezervacím v ČR. Rozsáhlý soubor xerothermních společenstev hadcové skalní stepi, teplomilných trávníků a hadcových borů představuje unikátní území z řady hledisek. Fyzikální a chemické vlastnosti hadců spolu s členitostí georeliéfu a proměnlivostí topoklimatických podmínek v chráněném území jsou příčinami neobyčejné pestrosti vegetace, květeny i zvířeny. Specifika hadcového podloží ovlivnila i vznik některých morfologických zvláštností flóry i fauny.

Rezervace leží v blízkosti obce Moholeno, proto bylo území dříve využíváno jako obecní pastvina. V různých obdobích se na stepi pásli skot, ovce a kozy. Od vyhlášení ochrany bylo území dlouhou dobu ponecháno bez využití, což vedlo mimo jiné k sekundární sukcesi dřevin (hlavně borovici lesní) a k hromadění travní biomasy na náhorní rovině. Koncem 80. let 20. století bylo zahájeno systematické odstraňování keřových porostů. Od roku 1997 byla obnovena pastva ovcí na náhorní plošině. Rezervace je turistům přístupná po značených cestách a po trasách naučných stezek (jarní a podzimní).

Přírodní rezervace

Dukovanský mlýn

Hadcové bory s četnými vzácnými a zvláště chráněnými druhy rostlin jsou lokalitou kriticky ohroženého lýkovce vonného (*Daphne cneorum*) a bažanky vejčité (*Mercurialis ovata*).

Habrová seč

V zachovalém, různověkém a přírodě blízkém porostu s velmi pestrým bylinným patrem roste vzácná řeřišnice trojlistá (*Cardamine trifolia*). V minulosti zde docházelo k těžbě dřeva, případně k volné pastvě dobytka, proto chybí střední patro dřevin. V současné době, zejména na obvodu lokality, dochází ke zmlazování buku a částečně i ostatních dřevin.

Hošťanka

Předmětem ochrany je různověký lesní porost s dominující jedlí bělokorou (*Abies alba*) ve věku 18-80 let. Směs doplňují dub zimní, smrk ztepilý, lípa srdčitá a řada dalších dřevin. Jedli je nutno pěstovat maloplošným způsobem s dlouhou obnovní dobou, kdy má zmlazená jedle dostatek času na tvorbu dlouhé vitální koruny. Základním předpokladem je tedy ochrana zmlazení před zvěří. Z těchto důvodů bylo v roce 2000 vybudováno stálé oplocení rezervace.

Mohelnička

Předmětem ochrany jsou přírodě blízká lesní společenstva na extrémních stanovištích s různorodým geologickým podložím.

Na podlesích

V mělkém údolí potůčku Stráž se relativně dobře zachovaly fragmenty vlhkých a rašelinných luk se značnou druhovou diverzitou. Na loukách roste řada vzácných a ohrožených rostlinných druhů.

Opatovské zákopy

Jeden z posledních existujících komplexů pravidelně kosených zrašelinělých luk v regionu je současně krajinářsky a esteticky hodnotným územím s ohroženými druhy rostlin.

Suchá hora

Zbytek přírodě blízkých listnatých lesů s pestrým bylinným patrem hostí některé zvláště chráněné a ohrožené druhy rostlin.

Suché skály

Prudké skalnaté svahy říčky Želetavky s reliktními bory, sutěmi a skalní vegetací jsou lokalitou endemického hvozdíku moravského (*Dianthus moravicus*).

U hájenky

Polopřirozené mokré a rašelinné louky jsou jedinou recentní lokalitou silně ohroženého všivce bahenního (*Pedicularis palustris*) v okrese. Jeho populace je pravidelně sledována a experimentálně se ověřují nejvhodnější zásahy k jeho přímé podpoře.

U římské studánky

Stará bučina s typickým podrostem je spolu s PR U Trojáku poslední ukázkou přírodě blízkých porostů. Tento starý bukový porost s nedostatečnou věkovou i prostorovou diferenciací na stanovišti jedlových bučin, vznikl přirozenou obnovou.

U Trojáku

Bukový porost s vtroušeným smrkem představuje přírodě blízké lesní společenstvo Českomoravské vrchoviny na stanovištích kyselých jedlových bučin.

Údolí Oslavy a Chvojnice

Rozsáhlé území chrání hluboce zaříznutá údolí řek Oslavy a Chvojnice s pozoruhodně vyvinutými jevy říčního fenoménu a zachovalou přirozenou a přírodě blízkou vegetací s vysokou druhovou pestrostí organismů. Centrální část divokého údolí je navržena k vyhlášení národní přírodní rezervace Divoká Oslava.

V jedlí

Jedná se o smíšený les a nivní louku na pravém břehu Rokytne. V druhově pestré dubohabřině roste početná populace sněženy podsněžníku (*Galanthus nivalis*) a řada dalších význačných druhů rostlin.

Přírodní památky

Černá blata

Přirozená bučina s charakteristickou flórou a faunou představuje jeden z nejhodnotnějších lesních porostů na okrese.

Habří

Smíšený porost s převahou habru a s výskytem fytogeograficky zajímavých rostlinných druhů je zřejmě jednou z nejvýše položených zachovalých habřin v této části Českomoravské vrchoviny.

Hájky

Předmětem ochrany je pozoruhodný lipový háj s jednotlivými starými stromy a s přirozeným hájovým podrostem bylin a křovin, vytvořený dřívější umělou výstavbou.

Hluboček

Naleziště ladoňky rakouské pravé (*Scilla drunensis* subsp. *drunensis*) představuje krajní bod rozšíření tohoto druhu směrem do nitra Českomoravské vrchoviny.

Jalovec

Na lyžařské sjezdovce se zachovala zřejmě nejpočetnější recentní populace kriticky ohroženého hořečku mnohotvárného českého (*Gentianella praecox* subsp. *bohemica*)

v okrese. V okolí sjezdovky jsou zbytky suchých pastvin a jalovcem obecným (*Juniperus communis*).

Kamenný vrch

Předmětem ochrany jsou zbytky podhorských luk a pastvin s výskytem hořečku mnohotvárného českého.

Klučovský kopec

Drobná enkláva suchomilných trávníků představuje jednu z nejzašších výsep moravského rozšíření koniklece lučního (*Pulsatilla pratensis*) směrem do centra Českomoravské vrchoviny.

Kobylinec

Předmětem ochrany je polopřirozená vegetace kostřavových pastvin s koniklecem velkokvětým na severozápadním okraji jeho areálu. Chráněné území je typickým prvkem krajiny severní části trebičského masivu.

Kozének

Nevýrazný hřbet a navazující mírné svahy holoroviny představují jeden z nejrozsáhlejších a nejzachovalejších komplexů krátkostébelných xerothermních pastvin a luk na hadcích a rulách v okrese.

Na Kopaninách

Lokalitu tvoří fragment opuštěné pastviny, kosené louky a menšího hájku. Zbytek vrchovinné pastviny je jednou z recentních lokalit hořečku mnohotvárného českého při hranici areálu tohoto druhu.

Na Skaličce

Bývalá pastvina s roztroušenými dřevinami na příkrém svahu představuje typický krajinný prvek v údolí řeky Jihlavy mezi Jihlavou a Třebíčí. Rostou zde některé zvláště chráněné rostlinné druhy.

Obora

Předmětem ochrany je obora ze 17. století navazující na zámecký areál v Náměšti nad Oslavou. Zahrnuje zachovalé mohutné stromy a pozoruhodnou flóru a faunu. Roztroušeně se zde nachází několik stovek starých stromů – původně výstavků, převážně dubů, lip, buků a habrů. Hospodaření v lesních porostech je podřízeno chovu daňka evropského (*Dama dama*).

Pazderna

Předmětem ochrany jsou zbytky původních mokrých luk s výskytem prstnatce májového (*Dactylorhiza majalis*).

Ptáčovský kopeček

Nápadný pahorek hostí zbytek krátkostébelných kostřavových pastvin s populací koniklece velkokvětého.

Syenitové skály

Bizarní skalky o délce 600 m představují charakteristickou ukázkou balvanitého rozpadu žulosyenitu trebičského masivu.

Špilberk

Travnatý pahorek v polích hostí zřejmě nepočetnější populaci koniklece velkokvětého na Třebíčsku.

U lusthausu

Předmětem ochrany jsou lužní olšiny s bledulí jarní (*Leucojum vernum*). Lokalita leží na jihovýchodním okraji jejího rozšíření v České republice.

Urbánkův palouk

Luční enkláva obklopená lesem představuje pozoruhodně zachovalý fragment společenstev vlhkých pcháčových a rašelinných luk, dříve velmi hojných v celém regionu.

Přírodní parky

Rokytná

Růrodní park byl vyhlášen Okresním národním výborem v Třebíči v roce 1978 jako oblast klidu a přehlášen na přírodní park v roce 1996 nařízením Okresního úřadu v Třebíči.

Park se rozprostírá po obou březích řeky Rokytné. Celková výměra činí 2700 ha. Řeka si proráží cestu z nižší Jaroměřické kotliny romantickým průlomovým údolím se zaklesnutými meandry přes vyšší zalesněný Myslibořický hřbet do nižší Tavíkovické pahorkatiny. V nivě Rokytné leží mezofilní louky a tok je lemován působivými břehovými porosty olší a vrb. Mírně zvlněná, členitá a ekologicky vyvážená krajina parku je doplněna řadou zajímavých technických děl, ke kterým patří především malé vodní mlýny a jezy.

Střední Pojhlaví

Park byl původně vyhlášen jako oblast klidu v roce 1988 Okresním národním výborem Brno-venkov, Třebíč a Znojmo. Zahrnuje dolní část středního toku řeky Jihlavy, od Mohelna, kde navazuje na Mohelenskou hadcovou step, až k Řeznovicím. Výměra činí cca 1500 ha.

Území leží v rozmezí nadmořských výšek 215 – 380 m. Do holoroviny Znojenské pahorkatiny se vkládá hluboko zaříznuté údolí řeky Jihlavy. Údolní svahy jsou příkré s členitými skalními výchozy. Údolí vytváří výrazné zaklesnuté meandry. Historicko-krajinářský obraz je dotvářen zříceninou hradu Templštějn a unikátní stavební památkou – románským kostelíkem z první třetiny 12. století v Řeznovicích.

Třebíčsko

Původně také zřízen vyhláškou Okresního národního výboru v Třebíči v roce 1982 jako oblast klidu.

Území se nachází severně od Třebíče a jeho rozloha činí cca 9800 ha. Park dosahuje nadmořských výšek 350 – 620 m. Na několika místech rostou památné stromy. K nejznámějším a nejnavštěvovanějším patří tzv. Velký javor (javor klen) (*Acer pseudopltanus*), jehož stáří se odhaduje na 700 let. Ekologická hodnota zdejší krajiny je umocněna přítomností drobných rybníčků.

5.3 Socio-ekonomická charakteristika regionu

5.3.1 Demografická charakteristika

Třebíčsko má celkem 116 840 obyvatel, z toho 57 594 mužů. Z hlediska věkové struktury je 16 % obyvatel mladších 14 let, ve věku v rozmezí 15-64 je 70 % obyvatel a 14 % obyvatel je starších 65 let. Průměrný věk obyvatelstva činí 38,8 let a hustota zalidnění je 77 obyvatel na 1 km².

Celkový přírůstek obyvatelstva činí -0,1 %, přičemž přirozený přírůstek představuje -0,7 % a přírůstek stěhování 0,5 % (údaje k 31. 12. 2004).

Na Třebíčsku se nachází celkem 173 obcí, z nichž má 6 obcí statut města. Správní obvody obcí s rozšířenou působností jsou na Třebíčsku tři. Jedná se o Třebíč (93 obcí), Moravské Budějovice (47 obcí) a Náměšť n. Osl. (28 obcí). [29]

5.3.2 Ekonomická charakteristika

Ekonomické ukazatele

Z celkového počtu obyvatel Třebíčska je 57 704 (tj. 49 %) osob ekonomicky aktivních. Ve srovnání s krajem Vysočina a celou ČR je míra ekonomické aktivity mírně podprůměrná. Největší podíl ekonomicky aktivních obyvatel v roce 2004 působil v nevýrobní sféře (obchod, osobní služby, doprava, aj.). Tento podíl činí 44 % a je srovnatelný s krajem Vysočina (48 %), avšak v rámci ČR je značně podprůměrný (59 %). V průmyslu je zaměstnáno 17 % ekonomicky aktivního obyvatelstva, což je údaj opět srovnatelný s krajským průměrem (16 %), ale v celorepublikovém měřítku nadprůměrný (13 %). Ve srovnání s celostátním průměrem je značně nadprůměrný stav i v oblasti zemědělství, ve kterém je na Třebíčsku zaměstnáno 13 % ekonomicky aktivních obyvatel, ale na území celého státu to činí pouze 6 %. V oblasti veřejných služeb (školsství, zdravotnictví, aj.) a stavebnictví kopíruje Třebíčsko celostátní průměr (12 % ekonomicky aktivního obyvatelstva).

Mzdová úroveň na Třebíčsku (průměr k 31. 12. 2005 Kč 14 443,--) je ve srovnání s republikovým průměrem (Kč 18 833,--) značně nízká, stejně jako v ostatních okresech kraje Vysočina (s výjimkou okresu Jihlava). Třebíčsko se v uspořádaném souboru 75 okresů ČR podle výše průměrné mzdy nachází na 70 místě.

K prosinci roku 2005 byla míra nezaměstnanosti na Třebíčsku 13,03 %, což je v rámci ČR (8,08 %) i v porovnání s krajem Vysočina (8,23 %) značně nadprůměrná

hodnota. V porovnání s bývalými okresy ČR se okres Třebíč nachází podle míry nezaměstnanosti na 62 místě mezi 75 okresy. Vysokou míru nezaměstnanosti zapříčinilo dramatické omezení výroby v největších podnicích v důsledku transformace hospodářství po roce 1989. [29]

Vysoká nezaměstnanost a nízké platy jsou dnes hlavními problémy Třebíčska. Zvlášť tíživá je situace na vesnicích, kde se k obecným problémům přidružuje ještě útlum zemědělství a špatná dopravní obslužnost.

Hospodářství

Třebíčsko se řadí mezi průmyslově-zemědělské regiony. Struktura hospodářství je ovlivněna historickým vývojem a zdejšími přírodními podmínkami. Stejně jako v jiných částech republiky se i na Třebíčsku v 90. letech 20. století značně změnila odvětvová struktura zaměstnanosti.

Mezi vedoucí odvětví průmyslové výroby dnes patří průmysl strojírenský, dále dřevozpracující, textilní a oděvní, průmysl paliv a energetiky a potravinářství. Největší útlum zaznamenal průmysl kožedělný.

Průmyslová výroba je koncentrována především do samotného města Třebíč (kožedělný, strojírenský a kovodělný, textilní a oděvní, nábytkářský, potravinářský průmysl). Dalšími významnějšími středisky průmyslu jsou Dukovany (výroba elektrické energie), Moravské Budějovice (strojírenský, kožedělný, potravinářský průmysl), Jemnice (strojírenský, elektrotechnický, potravinářský průmysl) a Přibyslavice (papírenská výroba).

K největším zaměstnavatelům patří Jaderná elektrárna Dukovany, která má dnes kolem 1 500 pracovníků. Další tři organizace na Třebíčsku zaměstnávají více než 500 osob. Jedná se o společnosti UNIPLLET Třebíč a.s., PBS Třebíč a.s. a TUSCULUM a.s., závod Třebíč. [29]

Z hlediska zemědělské výroby patří Třebíčsko k relativně mírně významným územím v ČR. K významnějším producentům patří pouze v oblasti pěstování brambor a řepky olejné, důležitou úlohu hraje i lesní hospodářství. Za raritu v rámci zemědělství lze považovat vinohrad u obce Sádek, který je nejzápadnějším vinohradem na Moravě a leží v nadmořské výšce 390 m. Vinohrad se rozprostírá na ploše 3 ha a pěstuje se zde 7 tisíc keřů révy vinné. [37] V současné době v rámci zemědělství nastupuje trend agroturistiky, pro kterou jsou na Třebíčsku vhodné předpoklady. Většina agroturistických farem je zaměřena na jezdeckví a rekreační a rehabilitační hypoterapii.

Nabídka obchodu a služeb je na Třebíčsku poměrně široká, není však rozmístěna rovnoměrně. Ve větších městech (Třebíč, Moravské Budějovice) dochází ke koncentraci obchodu a služeb, které fungují na poměrně vysoké úrovni. Omezenější nabídku v této oblasti najdeme v menších sídlech (Náměšť n. Osl., Jemnice, Jaroměřice n. Rok., Hrotovice). Malé obce mají vybavenost službami velmi slabou, často dochází k uzavírání provozoven a tím k minimalizaci nabídky.

6 Analýza potenciálu cestovního ruchu Třebíčska

6.1 Primární potenciál

Na Třebíčsku se nachází velké množství přírodních a společenských atraktivit. Rozsah diplomové práce však neumožňuje jmenovat je všechny, proto jsou v této kapitole jmenovány pouze atraktivity nadregionálního významu.

6.1.1 Přírodní atraktivity

Přírodní podmínky (klíma, hydrologické poměry, reliéf, flóra a fauna) mají ve vztahu k rozmístění cestovního ruchu význam v tom, že jsou stacionární, do značné míry konstantní a uplatňují se zpravidla v plošně rozsáhlejších areálech. Atraktivitami jsou jednotlivé přírodní zvláštnosti (příloha č. 5), jejichž ojedinělost a exotika činí konkrétní oblast pro cestovní ruch přitažlivější. [5]

Reliéf

Nejzajímavější a nejcennějších přírodní atraktivity Třebíčska jsou vyhlášeny chráněnými územími. Jedná se o zachovalé lokality se vzácnými druhy rostlin a živočichů a geologicky významné lokality. Oblasti hodnotných územních celků se zachovalým rázem krajiny jsou vyhlášeny jako přírodní parky. Přehled těchto chráněných území je uveden v kapitole 5.2.10.

Obraz přírody Třebíčska doplňují také památné stromy. Jsou to dřeviny vynikající svým vzrůstem, věkem, významem jako krajinné dominanty a v neposlední řadě také historicky cenné dřeviny. Nejstarším památným stromem je tzv. Žižkův dub, nacházející se v zámecké oboře v Náměšti n. Osl. Tento dub letní (*Quercus robur*) s obvodem kmene téměř deset metrů je starý kolem 1000 let a je považován za nejstarší dub na Moravě. [20]

Na Třebíčsku se nachází i řada přírodních atraktivit, které nejsou součástí chráněných území. K těm nejnavštěvovanějším patří zámecké parky. V Jaroměřicích n. Rok. k zámku přiléhá francouzsko-anglický park se sochami antických bohů a přírodním divadlem [32] a v Náměšti n. Osl. přiléhá k zámku anglický park, který je zbytkem zámecké obory z 18. stol. s mnoha vzácnými dřevinami a starými duby. [18]

K bodově rozmístěným přírodním památkám patří např. Wilsonova skála, která se vypíná nad Dalešickou přehradou. Původně dosahovala výšky 100 m, dnes je asi do poloviny zatopena. [21]

Na Třebíčsku se nachází také 3 naučné stezky. Naučná stezka Bažantnice je značená tříkilometrová stezka nedaleko Třebíče obsahující devět zastávek. Seznamuje s historií lesa, rostlinstvem a živočištvem, na stanovištích si lze také vyzkoušet znalosti přírody a ověřit je na poslední zastávce. Naučná stezka Mohelenská hadcová step seznamuje návštěvníky s NPR Mohelenská hadcová step. Má dva okruhy. Jarní okruh se šesti zastávkami měří 3,3 km a podzimní okruh s pěti zastávkami měří 3 km. Sedmikilometrová naučná stezka Lesní stezka Chaloupky je zaměřena na ekologii, ochranu přírody, botaniku, ornitologii a hospodaření v lese je vhodná pro pěší i pro cyklisty. Obsahuje 6 zastávek, které jsou doplněny o tabule s mapou a výkladem. [14]

Díky zachovalé přírodě je celý Třebíčský region protkán 107 km značených turistických stezek, které spravuje Klub českých turistů. V posledních letech se také hojně rozvíjí cykloturistika.

Vodní plochy a toky

Největší a pro rekreaci nevyužívanější vodní plochou na Třebíčsku je vodní nádrž Dalešice, jejíž rozloha činí 480 ha. Sypaná hráz této přehrady je dlouhá 310 m a se svou výškou 99,5 m je nejvyšší sypanou hrází v ČR.

V oblasti východně od Třebíče byla vybudována řada rybníků, které slouží k chovu ryb a k rekreaci. K největším a nejznámějším patří Dubovec, Netušil, Pyšelák, Velký Bor, Kavcíř, Stejskal, Studenecký, aj.

6.1.2 Společenské podmínky a atraktivita

Společenské podmínky a atraktivita (příloha č. 6) uspokojují hlavně poptávku po poučení, vzdělání a zábavě. Charakteristickým rysem jejich rozmístění je značná územní koncentrace s převažujícím bodovým rozmístěním. Jejich hodnotu může zvyšovat skutečnost, že se vyskytují v oblastech přitažlivých i z hlediska přírodních podmínek. Řada z nich má jen doplňkový význam pro jiné formy cestovního ruchu. [5]

Městské architektonické památky

Jedinečnou památkou evropského formátu je monumentální trojlodní románsko-gotická bazilika sv. Prokopa a židovská čtvrť se dvěma synagogami a hřbitovem

s náhrobky z 16. – 18. století v Třebíči. Tyto ojedinělé stavby byly v roce 2003 vyhlášeny památkami světového dědictví UNESCO. Kromě těchto památek se v Třebíči nachází několik renesančních domů (např. Malovaný dům, Černý dům) a farní kostel sv. Martina s raně gotickým jádrem. Přímo ke kostelu přiléhá mohutná hranolová věž s ochozem a hodinami, jejichž ciferník s průměrem 550 cm je největší v ČR.

Cenné historické centrum nabízí také Moravské Budějovice, kde se dochovala řada renesančních a barokních domů a hradby s klášterní branou. Nejstarší památkou města je románský karner - patrová válcová rotunda sv. Michala. Dominantu Moravských Budějovic tvoří kostel sv. Jiljí s 48 m vysokou vyhlídkovou věží.

V historickém centru města Náměšť n. Osl., které bylo vyhlášeno městskou památkovou rezervací, si zaslouží pozornost renesanční radnice ze 17. století, barokní kostel sv. Jana Křtitele s obrazy holandských malířů, fara s barokními plastikami, barokní sousoší Nejsvětější Trojice a empírová hrobka Haugwitzů. Cennou památkou je barokní most přes Oslavu z roku 1737, který má pět oblouků a nese 20 soch mimořádné umělecké hodnoty.

V Jaroměřicích n. Rok. je taktéž vyhlášena městská památková zóna, kterou tvoří náměstí s barokním sloupem Nejsvětější Trojice a klasicistní kašna se sochou sv. Alžběty, Jana Křtitele a sv. Kateřiny.

Nejnižnějším městem Třebíčska je středověké královské horní město Jemnice, kde se dochovala kulatá románská věž kostela sv. Jakuba, židovská čtvrť a městské hradby s Horní a Dolní bránou a jednou dochovanou baštou. [17]

Zámky

Ke klenotům barokní architektury patří zámek v Jaroměřicích n. Rok. V zámku se nachází expozice dobových interiérů s hodnotným zařízením a sbírkami, historická expozice připomíná hudební tradici spojenou s osobami hraběte Jana Adama Questenberka a kapelníkem jeho zámecké kapely Františka Václava Míči. V roce 1730 zde byla hrána Míčova opera „O původu Jaroměřic“ (první česky zpívaná opera).

Renesanční zámek v Náměšti n. Osl. tvoří nepřehlédnutelnou dominantu tohoto města. Ve čtyřicátých letech minulého století byl letním sídlem prezidenta Edvarda Beneše. Zámecká knihovna obsahuje 16 tisíc svazků, jedním z nejcennějších je Bible kralická. V zámeckých sálech je umístěna rozsáhlá sbírka renesančních a raně barokních nástěnných koberců vlámského a holandského původu. [17]

Na Třebíčsku se dochovala řada dalších zámků, které jsou dnes v soukromém vlastnictví nebo slouží jiným účelům. Jede např. o renesanční zámky v Hrotovicích, Valči, Budkově, barokní zámky v Dalešicích, Dukovanech, klasicistní zámek na Vlčím kopci a empírový zámek Schönwald u Jinošova, v jehož anglickém parku se zachovala řada empírových staveb – gloriety, Dianin chrám, hudební pavilon.

Zříceniny a tvrze

Své stopy zanechala na Třebíčsku celá řada zřícenin a tvrzí, ze kterých se dodnes často dochovaly jen nepatrné zbytky. Řada hradů byla budována v povodí řek Jihlavy (např. Kozlov, Holoubek, Kufštejn, Rabštejn, Temlštejn) a Oslavy (Labmerk, Sedlecký hrad, Kraví hora, Levnov) jako obranné stavby třebíčského kláštera. [12]

Středověkou architekturu drobných zemanských sídel ze 14. a 15. století zastupují dobře zachovalé tvrze v Pyšele, Náměči a Myslibořicích.

Zcela mimořádný evropský význam má kamenná dvoupatrová tvrz v Kralicích n. Osl., kterou roku 1578 propůjčil Jan Starší ze Žerotína a na Náměšti Jednotě bratrské, aby na ni mohla přestěhovat tiskárnu. Za 42 let bylo v Kralicích vytištěno 76 knih, včetně Bible české, nazývané Kralickou. Koncem roku 1620 byla tvrz zničena. Roku 1956 zde byl zahájen archeologický výzkum, který odkryl základy a zbytky zdiva, pozůstatky arkád a balustrády. Kromě toho se nelezly i stříbrné tolary a velké množství původních tiskařských písmen, mezernic a ozdůbek, které jsou světovým unikátem. [21]

Muzea

V renesančním zámku v Třebíči jsou instalovány expozice a depozitáře Západomoravského muzea (moravské vltaviny, dýmky, lidové betlémy, lidového umění Podhorácka)

Část depozitáře Moravského zemského muzea je umístěna v barokním zámku v Budišově, který je od roku 1991 zpřístupněn veřejnosti. Kromě druhů charakterizujících faunu naší republiky zahrnuje obsáhlé kolekce exemplářů ptáků, savců, obojživelníků, plazů a ryb z ostatních zoogeografických oblastí.

V budově bývalého zámku vybudovaného v polovině 17. stol. v Moravských Budějovicích jsou od roku 1947 umístěny muzejní sbírky dokumentující zaniklá a zanikající venkovská i městská řemesla. Část muzejních sbírek je umístěna v prostorách dvanácti masných krámů a zámeckých konírnách.

V rodném domě Otokara Březiny v Jaroměřecích n. Rok. je umístěno literární muzeum, ve kterém je zachován básníkův byt v původní podobě, studijní knihovna a celé básníkově dílo. V Hrotovicích se nachází památník místního rodáka Františka Bohumíra Zvěřiny. Expozice seznamuje se životem a dílem tohoto akademického malíře druhé poloviny 19. stol. V roce 2002 byl v Tasově otevřen Literární památník Vysočiny. Je umístěn v budově bývalé měšťanky a v expozici se nachází sbírkový fond zachycující život a dílo tasovského rodáka Jakuba Demla – spisovatele, básníka a pátera. [17]

Církevní památky

Na Třebíčsku, stejně jako i jinde na jižní Moravě, jsou církevní památky a náboženské artefakty nejčastějšími kulturními památkami. Je zde řada kostelů, kaplí, téměř v každém sídle je kaplička či Boží muka, hojně jsou i křížky, smírčí kříže či kameny a sochy či sousoší různých světců.

Mistrovským dílem středověkého stavitelství je bazilika sv. Prokopa v Třebíči z let 1240 – 1260. Bazilika byla postavena jako součást benediktinského kláštera, který byl založen v roce 1101. Hlavní loď baziliky je zakončena polygonální apsidou.

V Příbyslavicích u Třebíče se nachází poutní chrám Narození Panny Marie. Jde o původně románský kostel z počátku 13. století, ve kterém se dochovaly nástěnné malby ze 14. století. V polovině 18. století byl barokně přestavěn a rozšířen. [32]

Technické památky

Ze společenských atraktivit, které lze považovat za technické památky, můžeme mimo jiné na Třebíčsku nalézt mosty, rozhledny, vodní a větrné mlýny, pivovary, hráze přehrad, aj.

V Třebíči se v původní podobě dochoval větrný mlýn holandského typu ze 30. let 19. století. Zřícenina obdobného mlýna, taktéž z 19. století, se nachází u obce Budišov.

U obce Kramolín na Zeleném kopci (491 m) stojí vyhlídková kamenná rozhledna Babylon, která byla postavena roku 1831 hrabětem Haugwitzem na podporu zeměměřičských prací. Je to nejstarší kamenná rozhledna na Moravě a druhá nejstarší v ČR. Empírová věž je postavena na základě čtyřhranného půdorysu, vyšší patra jsou osmistěnná. Původní věž byla o jedno patro vyšší a dosahovala výšky 40 m. Dnes je rozhledna vysoká 24,5 m. [20]

Významnou a v poslední době hojně navštěvovanou technickou památkou je Dalešický pivovar. Pravděpodobně byl založen již koncem 16. století a v roce 1882 byl

přestavěn na průmyslový pivovar. Roku 1980 se zde natáčel film *Postřižiny* a po té byl pivovar uzavřen a chátral. Roku 2002 byl nově opraven a otevřen veřejnosti. V jedné z budov pivovaru je umístěno muzeum Rakousko-Uherského pivovarnictví. [35]

K jedné z nejmodernějších atraktivit v naší republice se může řadit Informační centrum jaderné elektrárny Dukovany se špičkovou audiovizuální technikou, která poskytuje návštěvníkům informace o energetice, využívání jaderné energie a o vlastní elektrárně. [19]

Kulturní a společenské akce

Na Třebíčsku se koná celá řada kulturních, společenských a sportovních akcí, které mají často celostátní nebo mezinárodní význam.

V Třebíči se tradičně koná Festival Divadla 2-3-4 herců (přehlídka profesionálních divadel), Třebíčsko loutkářské jaro (přehlídka amatérských loutkářských souborů), EKOTŘEBÍČ (přehlídka filmů s tematikou životního prostředí a trvale udržitelného rozvoje), Divadelní Třebíč (národní přehlídka amatérského činoherního a hudebního divadla), Šamajim Třebíč (festival židovské kultury), Třebíčský zvonek (festival etnické hudby a jiných žánrů) a historické slavnosti, které jsou pořádány v letních měsících na oslavu zápisu Třebíče na seznam památek UNESCO.

V Moravských Budějovicích se pořádá již téměř dvacet let Mezinárodní přehlídka dechových hudeb. V duchu císařského posvícení se nesou místí Městské slavnosti.

Cimbálový festival je pořádán v přírodním amfiteátru Vinařského a kulturního centra Sádek.

Na zámku v Jaroměřicích n. Rok. se tradičně v srpnu koná Mezinárodní hudební festival Petra Dvorského.

Jedna z nejstarších soutěžních přehlídek amatérských trampských skupin v ČR se pořádá pod názvem Náměšťská placka v Náměšti n. Osl. V tomto městě se vždy v červenci konají také Folkové prázdniny, které jsou multižánrovým festivalem s divadly a výtvarnými projekty.

Jemnice je každoročně dějištěm Barchanu, jedné z nejstarších historických slavností v Evropě, která svoji tradici staví na historické pověsti o Elišce Přemyslovně a Janu Lucemburském.

Ze sportovních akcí konaných na národní úrovni lze jmenovat Rallye Vysočina (Mistrovství ČR ve sprintrallye), Zámecký vrch (závody automobilů do vrchu, které se

jezdí jako Mistrovství ČR a SR současných a historických vozidel) a Horácká rallye (Mezinárodní mistrovství ČR v automobilových rallye).

Celou řadu dalších slavností a setkání, jako jsou poutě, posvícení, masopustní reje, řemeslné jarmarky, vánoční trhy, je možné navštívit i v dalších místech regionu.

6.2 Sekundární potenciál

6.2.1 Doprava

Doprava patří mezi základní podmínky pro realizaci cestovního ruchu. Zajišťuje styk mezi výchozím místem účastníka a navštěvovanou oblastí. [5]

Obecně lze charakterizovat polohu regionu jakou tranzitně dobrou s významným postavením silniční dopravy. Významnější silniční tahy však představují pouze silnice I. třídy E 23 Brno – České Budějovice a E 59 Znojmo – Jihlava. Velkým handicapem oblasti je absence dálnice, resp. kvalitního připojení na dálnici D1 Praha – Brno. Jako přivaděče na dálnici slouží silnice II. třídy č. 360 (Jaroměřice nad Rokytnou – Třebíč – Velké Meziříčí – Křižanov) a č. 339 (Náměšť n. Osl. – Velká Bíteš). Pro spojení Třebíče s krajským městem Jihlavou slouží silnice II. třídy č. 405, která je v nevyhovujícím stavu, a to jak po stránce technického stavu, tak i z pohledu propustnosti a bezpečnosti silnice. Tento problém má řešit výstavba rychlostní komunikace I/38 – E 59.

Poměrně hustá je síť silnic III. třídy (místní komunikace), které jsou však často v horším technickém stavu, stejně jako komunikace v jednotlivých obcích. Právě špatný stav některých místních komunikací může ohrozit rozvoj cestovního ruchu v regionu.

Po stránce železniční dopravy prochází oblastí čtyři železniční tratě. Trať nadregionálního významu č. 240 vede z Havlíčkova Brodu přes Jihlavu, Třebíč do Brna a v budoucnu se připravuje její elektrifikace. Zbylé tři tratě mají spíše regionální význam, trať č. 241 má počátek v Okříškách a končí ve Znojmě, trať č. 243 spojuje Moravské Budějovice s Jemnicí a trať č. 252 vede ze Studence do Velkého Meziříčí a dále do Křižanova.

Většina komunikací nadregionálního významu sleduje směr severozápad – jihovýchod, resp. západ – východ, což odpovídá směru evropské urbanizované osy, zatímco významné komunikace v kolmém směru v území chybějí.

Mezi významná zařízení dopravní infrastruktury patří vojenské letiště v Sedleci u Náměště nad Oslavou, které je jedním z letišť zařazených do systému obrany států NATO.

Odpovědí na rostoucí oblibu cykloturistiky bylo v uplynulých letech vyznačení řady nových cyklotras. Cyklistické stezky vedoucí po veřejných komunikacích jsou značeny standardním dopravním značením. Číslování tras podobně jako číslování silnic odpovídá jejich významu v síti cyklotras ČR (mezinárodní, dálkové, regionální trasy). Město Třebíč je významnou křižovatkou cykloturistických tras. Kříží se zde dvě dálkové cyklotrasy, které jsou součástí základní sítě cyklotras ČR. Jde o trasu Jihlava – Český Těšín a trasu Jeseník – Znojmo. Žádná z těchto tras však není zařazena do mezinárodního systému cykloturistických tras Euro Velo. Napojení města na síť mezinárodních tras bude zajištěno prostřednictvím připravovaného projektu mezinárodní cyklotrasy Jihlava – Raabs an der Thaya, která spojí město s trasou Greenways Praha – Vídeň a s Českomoravskou trasou. Problémem cykloturistiky je skutečnost, že většina tras vede po silničních komunikacích souběžně s provozem motorových vozidel. I když jsou trasy vedeny po méně frekventovaných úsecích a silnicích nižších tříd a po místních komunikacích, je pro další rozvoj této formy cestovního ruchu potřebné budování cyklostezek, tedy komunikací určených výhradně k provozu nemotorových vozidel. [24]

Dopravní obsluha na Třebíčsku není rovnoměrně rozmístěná. Zatímco severní, centrální a jihozápadní část regionu leží v blízkosti silničních a železničních tahů a jsou tedy dopravně velice dobře obslouženy, jižní oblast regionu má naprosto nedostačující dopravní přístupnost.

6.2.2 Ubytovací a stravovací zařízení

Ubytovací a stravovací zařízení tvoří podstatnou část materiální základny zabezpečující realizaci cestovního ruchu. Kapacita těchto zařízení vytváří možnosti pro jeho koncentraci a tedy i faktické rozmístění. [5]

Ubytovací zařízení

Počet hromadných ubytovacích zařízení cestovního ruchu na Třebíčsku podle jednotlivých kategorií ukazuje tabulka č. 1 (údaje k 31. 12. 2004).

Tabulka č. 1: Hromadná ubytovací zařízení.

Hromadná ubytovací zařízení celkem	v tom							
	hotely celkem	v tom			ostatní hromadná ubytovací zařízení celkem	v tom		
		hotely *****	hotely ****	ostatní hotely a penziony		kempy	chatové osady a turistické ubytovny	ostatní hromadná zařízení
60	26	-	-	26	34	9	13	12

Zdroj: www.czso.cz.

Ubytovací kapacity na Třebíčsku poskytuje řada zařízení volného cestovního ruchu (hotely, penziony, turistické ubytovny, tábořiště, kempy). V celkovém počtu 60 hromadných ubytovacích zařízeních se je zřízeno 977 pokojů se 2865 lůžky. Hotely se nachází především ve větších centrech regionu, jako je Třebíč, Náměšť n. Osl., Moravské Budějovice a Hrotovice. Značně negativně může působit skutečnost, že zde nejsou zastoupeny hotely vyšších kategorií a tím i vyšších standardů. V menších sídlech nabízí ubytování především penziony a ubytovny. Z kempů se v regionu na vyšší úrovni nachází pouze dva, a to ATC Wilsonka na Dalešické přehradě a ATC Poušov v zázemí Třebíče. Oba autokempy nabízí jak ubytování v chatkách, tak i ve vlastních stanech.

Velký podíl na ubytování v regionu mají také objekty individuální rekreace, tedy chaty a chalupy. Zatímco chaty jsou umístěny především v atraktivních lokalitách v blízkosti vodních ploch (Dalešická přehrada, Jihlava u Bransouz, Oslava, rybník Vidlák aj.), jako chalupy slouží venkovská stavení.

Podíl na ubytovacích kapacitách mají i zařízení vázaného cestovního ruchu (podniková, odborářská nebo školící rekreační zařízení), avšak tato zařízení mají ale na Třebíčsku pouze okrajový význam.

Další ubytovací kapacity nabízejí také někteří majitelé domů (ubytování v soukromí). Ubytovací kapacita těchto objektů není statisticky evidována a její příspěvek ke zvýšení celkové ubytovací kapacity Třebíčska není významný. Podle odhadů na úrovni ČR tvoří tento druh ubytování méně než desetinu všech lůžek v ubytovacích zařízeních.

Kapacita ubytovacích zařízení na Třebíčsku je rozložená značně nerovnoměrně. V samotné Třebíči se nachází dostatečné množství ubytovacích zařízení, ale ve zbylé části regionu je jejich počet naprosto nedostatečný. Největší problém představuje především kvalita ubytovacích zařízení. Právě nedostatek kvalitních ubytovacích zařízení brání většímu rozvoji mototuristiky, zejména zahraniční.

Stravovací zařízení

Dostatečné možnosti stravovacích zařízení je pouze ve větších městech a obcích, kde se nachází nejen běžné restaurace, ale i podniky se speciální nabídkou italské či čínské kuchyně. Menší sídla nabízí pouze stravování v hostincích, které navíc otvírají až v odpoledních hodinách a často vůbec nevaří. V menších obcích bývá problematické zakoupit nápoje či potraviny v obchodech, neboť i zde je velmi omezená otvírací doba.

Z hlediska gastronomie není region v rámci ČR ničím výjimečný. Určitou tradici má pouze pivovarnictví. V Dalešicích byl založen pivovar již v 16. století. Tuto skutečnost využívá marketing pivovaru, který přišel na trh s pivem, které se vaří podle starého pivovarského zákona. Ten říká, že k výrobě piva se smí použít jen vody, sladu, chmele a kvasnic a do piva by během jeho výroby nemělo být nic přidáváno ani odebíráno. Dnes pivovar expeduje čtyři druhy piva, a to filtrovaný a kvasnicový světlý ležák 11° a 12° a kvasnicový světlý a tmavý speciál 13°. [35]

6.3 Terciární potenciál

6.3.1 Instituce na úrovni státu a kraje

Vedle centrálních institucí jako je Ministerstvo pro místní rozvoj ČR a agentura CzechTourism má pro rozvoj cestovního ruchu na Třebíčsku největší význam Krajský úřad kraje Vysočina, oddělení cestovního ruchu na odboru regionálního rozvoje.

Krajský úřad zastává zodpovědný přístup ke koncepčnímu rozvoji cestovního ruchu, k propagaci regionu a k podpoře spolupráce různých subjektů na území kraje. V roce 1999 byl Krajským úřadem vypracován projekt Strategie rozvoje Jihlavského kraje, v němž byly stanoveny strategické cíle, které byly v roce 2002 dále rozpracovány v dokumentu Program rozvoje kraje Vysočina. [25] Další významnou oblastí působnosti Krajského úřadu je zpracování a publikace kvalitních propagačních materiálů v několika jazykových mutacích, které zajišťují propagaci turistické nabídky Třebíčska v rámci celokrajské nabídky (např. Historická města, Tipy na výlety, Vysočina plná života, Prázdniny na venkově, Ubytování, Letní dovolená, Dědictví minulosti, Památky židovského osídlení aj.). [30]

Kromě Krajského úřadu má nezastupitelnou roli v rozvoji cestovního ruchu v kraji Regionální rozvojová agentura Vysočina, která mimo jiné sestavuje strategie rozvoje

jednotlivých měst a mikroregionů, poskytuje odborné poradenství o finančních zdrojích pro realizaci rozvojových záměrů a zpracovává různé projekty. [36]

Nelze opomenout také vznik účelového fondu na financování rozvojových aktivit formou grantových programů – Fond Vysočiny. Tento fond vychází z Programu rozvoje kraje Vysočina, jako nástroj podpory, zapojení velkého množství partnerů a jejich trénink na pravidla podávání grantů. Návaznost na program rozvoje kraje byla zachována tím, že zastupitelstvo schválilo poměrné rozdělení prostředků fondu podle cílů a dílčích cílů Programu rozvoje kraje. Kraj Vysočina s podporou Fondu Vysočiny vydává Turistické noviny Vysočiny se seznamem všech turistických informačních center v kraji a s přehledem hlavních kulturních, společenských a sportovních akcí v kraji. [30]

6.3.2 Instituce na úrovni regionu

Pro rozvoj cestovního ruchu na Třebíčsku mají největší význam následující subjekty:

- městské úřady jednotlivých měst, z nichž největší význam má Městský úřad Třebíč
- turistická informační centra
- mikroregiony v rámci trebičského regionu
- neziskové organizace (pořadatelé akcí, udržovatelé tras a stezek, aj.)

Přirozeným centrem Třebíčska je město Třebíč, kde sídlí Městský úřad Třebíč. Problematika cestovního ruchu spadá pod Odbor rozvoje a územního plánování, konkrétně pod oddělení rozvoje, architektury a cestovního ruchu. Toto oddělení se podílí na propagaci města, vydává publikace, brožury, mapky a informační letáky o památkách, akcích a dalších atraktivitách v Třebíči a okolí. Městský úřad propaguje nabídku cestovního ruchu ve městě také na veletrzích cestovního ruchu v ČR a ve střední Evropě, a to zpravidla ve spolupráci s krajem Vysočina. Město zřídilo příspěvkovou organizaci Kulturní, vzdělávací a informační zařízení, která mimo jiné zajišťuje provoz turistických informačních center. K propagaci regionu jsou cíleně využívána také média, včetně internetu. [31]

Turistická informační střediska se nachází ve všech městech regionu (Náměšť n. Osl., Moravské Budějovice, Jaroměřice n. Rok., Jemnice, Hrotovice) [25] a také v některých větších obcích, které leží v turisticky atraktivních oblastech. Kromě bezplatných informací z oblasti turistiky, kultury, sportu, dopravy, podnikání a služeb

poskytují centra i řadu dalších služeb – prodej vstupenek na kulturní programy ve městech, průvodcovské služby, pomoc při výběru ubytování a stravování. Podílí se také na přípravě turistických programů, na zpracování propagačních materiálů a prezentaci měst na veletrzích cestovního ruchu.

Rostoucí význam na rozvoji cestovního ruchu mají jednotlivá Sdružení obcí mikroregionů, které vznikly na území bývalého okresu Třebíč. Mikroregiony nesou svá pojmenování podle jednotlivých správních center. Vznikly zde mikroregiony Třebíčsko, Náměšťsko, Hrotovicko, Jaroměřicko, Moravskobudějovicko a Jemnicko. Specifický význam pro cestovní ruch má ekologický mikroregion Horácko, který zabírá část území mikroregionu Třebíčsko a Náměšťsko.

7 Případová studie modelové oblasti

7.1 Základní charakteristika území

PR Údolí Oslavy a Chvojnice kopíruje část toku řeky Oslavy od Náměště nad Oslavou až k obci Čučice a jejího levostranného přítoku Chvojnice od silničního mostu mezi Kralicemi nad Oslavou a Rapoticemi po soutok s Oslavou. (příloha č. 4). Rezervace se rozkládá na katastrálním území 11 obcí, z nichž jich 9 náleží k okresu Třebíč (Březník, Kladeruby n. Osl., Kralice n. Osl., Kuroslepy, Mohelno, Sedlec u Náměště n. Osl., Senorady, Sudice u Náměště n. Osl., Zňátky) a zbylé 2 k okresu Brno-venkov (Čučice, Ketkovice). Celková výměra chráněného území činí 2309,87 ha a bylo vyhlášeno v roce 1975 v okrese Třebíč a o rok později i v okrese Brno-venkov. Nadmořská výška, ve které se území nachází, se pohybuje v rozmezí 240 – 450 m. Centrální část divokého údolí s peřejemi v okolí zřícenin Lamberku a Sedleckého hradu je navržena k vyhlášení národní přírodní rezervace Divoká Oslava. [13]

Toto rozsáhlé území na svazích hluboce zaříznutých údolí obou řek s pozoruhodnými meandry, zajímavou pobřežní vegetací a pestrostí fauny patří již desítky let k oblíbeným výletním místům Třebíčanů i Brňanů a návštěvníků z dalších míst naší republiky.

Údolí Oslavy a Chvojnice patří vedle údolí Dyje v NP³ Podyjí k jedinému přirozenému říčnímu údolí na jižní Moravě s velkým krajinářským i přírodovědným významem. Převažuje zde les, na svazích reliktní bory a přirozené bučiny pralesovitého charakteru, místy jsou skaliska se suchomilnou vegetací. Místy se vyskytují i skalní stepi s typickou vegetací. Na skalních ostrozích jsou zříceniny středověkých hradů. [14]

³ NP = Národní park

7.2 Fyzicko-geografická charakteristika území

Fyzicko-geografická charakteristika území vychází z publikace Chráněná území ČR.[13]

7.2.1 Geologická stavba a půdy

Údolí Oslavy a Chvojnice náleží ke geomorfologicky i geologicky nejzajímavějším částem východního okraje Českého masivu. Údolí Oslavy je tvořeno převážně vysoce metamorfovanými horninami moldanubika. V granulitech, které vystupují v malebných skaliscích (např. Lamberk, Jinošovnice) podél celého toku Oslavy, se objevují tělesa tmavých hadců (serpentinů). Údolí Chvojnice pod Kralicemi proráží horninami moravika, především bítešskou okatou rulou, v níž jsou uloženy polohy tmavých amfibolitů. Níže po proudu se objevují krystalické vápence, dolomity a vložky grafitických hornin.

Spektrum půd je široké, od iniciálních stadií, přes kambizemě až k nivním půdám a glejům v nivě obou řek.

7.2.2 Geomorfologická stavba

Z geomorfologického hlediska jde o hluboce zaříznutá údolí se zaklesnutými meandry i přímými, někdy tektonicky podmíněnými úseky, která jsou vyhloubená v horninách krystalinika západní Moravy. Údolí Chvojnice je výrazně sklonově nesouměrné v důsledku kryogenních pochodů v periglaciálním podnebí pleistocénu.

7.2.3 Vodopis

Řeka Oslava pramení u Nového Veselí jižně od Žďáru nad Sázavou v rybnících 620 m n. m. Výškový rozdíl od pramenů po vtok do Jihlavy činí 380 m. Délka toku je 93,7 km, v přímé čáře 60 km. Pořící řeky Oslavy zabírá 867,2 km². Průměrný průtok v údolí je 3,33 m³s⁻¹.

7.2.4 Flóra

Většinu rozsáhlé rezervace pokrývají lesní společenstva. Největší plochy na mírnějších svazích a na plošinách tvoří dubohabřiny s dubem zimním, habrem obecným a s typickou hájovou květenou v podrostu. Na strmých svazích najdeme lipové javořiny, v nichž dominují lípa malolistá, lípa velkolistá (*Tilia cordata*) a javor mléč (*Acer*

platanoides). Na jižních expozicích se nacházejí ostrůvky břekových doubrav s dubem zimním a jeřábem břekem (*Sorbus torminalis*). Nad soutokem Oslavy a Chvojnice se objevují i fragmenty dřínových doubrav, kde dub letní (*Quercus robur*) doprovází dřín jarní (*Cornus mas*). V keřovém patře lesů je hojný brslen bradavičnatý (*Euonymus verrucosus*). Na temenech skal jsou ostrůvky reliktních borů. Vodní toky provází olšina, kterou lemují poříční rákosiny. V rezervaci najdeme i nelesní plochy s vegetací skalních stepí, sutí a skal. V nivách vodních toků vznikly místy nivní louky. Ze zajímavých a ohrožených lesních druhů zde rostou např. brambořík nachový, dymnivka planá (*Corydalis solida*), hlístník hnízdák (*Neottia nidus-avis*), kokořík vonný (*Polygonatum odoratum*), hrachor černý (*Lathyrus niger*), lilie zlatohlávek (*Lilium martagon*), lýkovec jedovatý (*Daphne mezereum*), pupkovec pomněnkový (*Omphalodes scorpioides*), aj.

7.2.5 Fauna

Rozmanitost krajinného reliéfu podmiňuje i různorodost ekotopů, na kterých se zachovala přirozená živočišná společenstva. Pozoruhodný je výskyt teplomilných druhů měkkýšů. Okolí zříceniny Levnova je lokalitou řady xerothermních druhů hmyzu a motýlů. Bohatá je rovněž fauna brouků. Na území přírodní rezervace pravidelně hnízdí ledňáček říční (*Alcedo atthis*), skorec vodní (*Cinclus cinclus*), krahujec obecný (*Accipiter nisus*), holub doupňák (*Columba oenas*), jestřáb lesní (*Accipiter gentilis*) a výr velký. Ve stinných lesních žlabech žije mlok skvrnitý (*Salamandra salamandra*), v blízkém okolí řek užovka podplamatá (*Natrix tessellata*) a užovka obojková (*Natrix natrix*). Z drobných savců se zde vyskytuje např. rejsec černý (*Neomys anomalus*), hrabošík podzemní (*Microtus subterraneus*) a řada druhů netopýrů.

7.2.6 Využití

Obtížně přístupné údolí zůstalo z velké části zalesněno i v době pozdního středověku. V průběhu 14. století bylo na výhodných polohách ostrohů a skalnatých vrcholů postaveno několik menších hradů nižší šlechty (Levnov, Kraví hora, Lamberk) a manů třebíčského kláštera (Sedlecký hrad). V tomto období lze z vojenských důvodů předpokládat odlesnění hradních vrchů. Hrady zanikly většinou již v bouřlivých dobách 15. století. V údolí řeky bylo založeno několik mlýnů a na nejvhodnějších místech vznikly po odlesnění kosené nivní louky. Zachovalý stav údolí byl narušen živelnou výstavbou chat v druhé polovině 20. století. Po těžbě tuhy zůstalo zachováno několik štol. Ochranařské zásahy jsou prozatím zaměřeny především na tlumení expanze geograficky

nepůvodních druhů rostlin a aktivní podporu populace jazyčku jaderského (*Himantoglossum adriaticum*). Péče o lesní porosty vyžaduje dlouhodobé a cílené přeměny nepůvodních smrkových a borových monokultur a místní podporu přirozeného zmlazení v druhově vhodnějších porostech.

7.3 Charakteristika jednotlivých atraktivit

Fotodokumentace jednotlivých atraktivit je uvedena v příloze č. 7.

Lamberk - zřícenina hradu

Hrad leží jihozápadně od vsi Březník, na příkrém a protáhlém ostrohu při levém břehu řeky Oslavy, nad kterou se tyčí ve výšce 60 m. Dodnes se dochovaly pouze jeho nepřiliš výrazné zbytky. Protáhlý tvar ostrožny dal hradu jméno Langenberg, což se později počestilo na Lamberk. Východní strana hradu je velmi strmá a spadá kolmo do řeky. Hradní jádro, kdysi obehnané na třech méně příkrých stranách parkánem, je zcela zasypáno a tvoří podlouhlý pahorek kopírující okraj strmé skály nad řekou. Zcela na severu je protáhlý areál uzavřen částečně dochovanou hradbou. [33]

Hrad dal postavit kolem roku 1370 Jaroslav z Knínic, později psaný z Lamberka. Nejzajímavější postavou celého rodu je Jan Sokol z Lamberka, který se proslavil počátkem 15. století jako válečník bojující na straně moravského markraběte Prokopa v době svárů mezi členy vládnoucího lucemburského rodu. Po jeho smrti se ujal Lamberka jeho bratr Vaněk, známý z loupeživých výprav, směřujících do Čech a Slezska. Vaňkovo zboží bylo prodáno zčásti ještě za jeho života a po jeho smrti v roce 1420 jiným rodům.

Lamberk zanikl před rokem 1459. Zbožím tehdy disponoval český král. Lamberk byl asi rozbořen moravskými stavy po husitských válkách ve 40. letech 15. století jako svobodný hrad. Po vystřídání dalších majitelů připadl roku 1560 lamberský statek náměšťskému velkostatku. [12]

Nedaleko hradu vede kamenitá stezka skrz svah se skalními sutěmi.

Kraví Hora - zřícenina hradu (375 m)

Jihovýchodně od vsi Kuroslepy se zachovaly zbytky hradu Kraví Hora. Hrad byl vybudován na levém břehu řeky Oslavy, vysoko nad jejím tokem, nedaleko přítoku říčky Chvojnice a hradu Levnova (Ketkovský hrad).

Hrad měl lichoběžníkový půdorys a s výjimkou jižní strany spadající prudce do údolí Chvojnice byl areál obehnan valem a příkopem. Z hradu se dochovalo 5 m vysoké torzo okrouhlé hlásky (válcové věže). Na předhradí jsou patrné zbytky obvodové hradby s hranatou baštou a prohlubeň po studni nebo cisterně. Z jádra se zachovaly, mimo výše zmíněné hlásky, terénní prohlubně po paláci na východě a zbytek zdi na straně jižní. [33]

S Kraví Horou byly spojovány některé pověsti, jež zaznamenal kronikář Václav Hájek z Libočan. Pověsti uvádějí, že po rozpadu Velkomoravské říše se zde Moravané skrývali před Uhry.

Hrad byl založen roku 1360, první písemná zmínka je v listině z roku 1367 (název Kraví Hora použil jako svého přídomku Ješek z Náchoda). Jeho syn, rovněž Ješek, prodal Kraví Horu a majetek v Kuroslepech rodu Šelmbereků. Roku 1407 byl hrad obléhán znojemskými oddíly, ale nebyl dobyt. Po Šelmbercích vlastnil hrad a majetek v Březníku jejich příbuzný Jan Komorovský z Komorovic, o němž existuje poslední zmínka v roce 1459. Po jeho smrti dostal zboží od krále Jiřího z Poděbrad Matěj z Náchoda a z Březníku. V listině krále Vladislava II. z roku 1494, potvrzující vlastnictví Kraví Hory a Kuroslep Bludovi z Kralic, je už zmínka o tom, že hrad je pustý. Král Jiří z Poděbrad věnoval své právo na hrad Janu z Pernštejna, který je postoupil vladykům z Kralic. Po několika vlastnických změnách připadly Kraví Hora, Kuroslepy i Březník k náměšťskému panství, k němuž náležely do roku 1579. [12]

Levnov (Ketkovský hrad) - zřícenina hradu (375 m)

Jihozápadně od Ketkovic se zvedají na skalnatém ostrohu ve výšce asi 110 m mezi řekou Oslavou a jejím přítokem Chvojnici zbytky mohutných zdí ketkovského hradu. Přístup byl možný pouze po náhorní plošině od východu. Do dnešní doby se z hradu dochovala prakticky jediná zeď. Původní hradní nádvoří jsou do značné výšky překryta terénem. Patrné je i základové zdivo dvouprostorového paláce a šíjový příkop. [33]

Hrad nechal v roce 1358 vystavět Léva z Levnova. Rod pánů z Levnova vymřel po meči na přelomu 14. a 15. století. Hrad pak přešel do majetku pánů z Lipé. V neklidné době po bitvě u Lipan se hradu zmocnil Burkhart Kienberger s družinou rakouských lapků, proto byl hrad údajně obležen a dobyt vojskem moravských stavů a v listopadu roku 1442

rozbořen. Jako zbořený se hrad uvádí v roce 1468, kdy se majitelem zříceniny stává Jindřich V. z Lipé a v roce 1622 po konfiskacích Gundakar z Lichtenštejna. [12]

Nový (Sedlecký) hrad - zřícenina hradu

Východně od Sedlce na ostrohu nad řekou Oslavou jsou dosud viditelné rozvaliny hradu, který se nazývá podle blízké obce. Stojí asi 240 m severně proti zřícenině hradu Lamberka.

Kvalita zdiva, vyměření a absence kamenických článků svědčí o venkovském původu a nízké kvalitě stavby. Do dnešní doby se dochovaly části zdí dvoupalácového jádra, hradeb parkánu a hluboký šíjový příkop. [33]

V době, kdy Sedlec patřil třebíčskému benediktinskému klášteru (od 13. století), sloužil hrad k ochraně jeho vsí vysunutých na východ. Hrad byl založen neznámým manem třebíčského kláštera jako protiváha hradu Lamberka někdy mezi lety 1375 - 1390. Jeho historie byla krátká. Pravděpodobně byl zničen při hromadné akci moravských stavů proti loupežnickým sídlům v Pojihlaví a Pooslaví ve čtyřicátých letech 15. století. Jediná přímá zpráva o něm je v náměšťském urbáři z roku 1545, kdy byl již dávno pustý. [12]

Gloriet

Jedná se o poempirový kruhový lovecký pavilónek vybudovaný po roce 1830. Je umístěna na umělé polokulaté podezdívce (kamenné základy jsou obloženy velkými oblázky). Stavba měla dubová novogotická okna a dveře. Uvnitř byla podlaha z parket, které se sbíhaly do středu. Střecha byla pokryta šindeli a strop spolu se stěnami měl jednoduchou štuk. Vnitřním vybavením byl kulatý stůl se šesti polstrovanými barokními židlemi. Do dnešní doby se ale nic z toho nedochovalo. V současnosti je nově opraven a zrekonstruován. [15]

Lovecký záměček na Vlčím kopci

Na Vlčím kopci stojí přízemní klasicistní lovecký záměček, který dal postavit v letech 1829 - 1831 tehdejší majitel zámeckého panství Jindřich Vilém Haugvic. Kromě vlastní klasicistní budovy loveckého záměčku (Heinrichslust - Jindřichovo potěšení) z roku 1830 zde stojí ještě několik dalších stylových staveb a dvě hájenky. Budova záměčku má bohatě zdobený interiér s malbami. Každoročně zde hrabě Haugvic s hosty koncem září pořádal několik dní hony na vysokou (jelen a daněk) a černou (divoké prase) zvěř. V parku areálu je několik památných stromů, z nichž nezajímavějším je 250 let starý buk.

Rod Haugviců využíval areál zámku až do roku 1945. V šedesátých letech značně zchátralé budovy obnovily Jihomoravské energetické závody (JME), které vlastní areál do dnešní doby. V současnosti se zde nachází rekreační a školící středisko JME. Celý areál (budovy i okolní zeleň) jsou pečlivě udržovány. [15]

Mlýny

Na Oslavě byla vybudována celá řada mlýnů, z nichž se do dnešní doby dochoval Velkopolský (dnes chátrající hotel, který sloužil jako rekreační a školící středisko), Ketkovský – Vydrův (mlýn je spjat s Bohumilem Vydrou, který byl ve svém okolí známým malířem přírody Pooslaví a Pojihlaví), Senoradský mlýn, u kterého jsou zřetelně viditelné terasy bývalého řečiště (řeka zde obtékala jehlancovitý kopec) a nejstarší Skřipský mlýn (v současnosti slouží jako rekreační objekt). [15]

Anina cesta

Jedná se o původně kočárovou cestu s alejemi vedoucí z náměšťského zámku na Vlčí kopec. Údolí řeky překonává řadou serpentín. Z cesty se do dnešní doby dochovalo zpevňující zdivo a je po ni částečně vedena cyklostezka. [21]

Vyhledka na Holém kopci (440 m n. m.)

Vyhledka, které se také říká Na sedle, leží na dlouhém příkrém granulitovém skalnatém hřebenu, vysokém 130 m, který je obtékán ze tří stran řekou Oslavou. Odtud zaujme pohled na rozsáhlý komplex lesů a do údolí, kde se vine Oslava se svými meandry. Na protější straně se svahy vypínají až do výše 180 m nad řekou. [15]

Vyhledka na Dlouhou Oslavu

Jde o skalní ostroh, kde se ze skal naskytne pohled na tzv. Dlouhou Oslavu. Jde asi o 5 km dlouhý přímočarý tok řeky, který končí Malou a Velkou skálou. Vznik téměř rovného údolí se dá vysvětlit rychlým únikem miocénního moře a prudkým spádem.

Vyhledka na Malé skále (402 m n. m.)

Tato vyhledka patří mezi nejkrásnější v celém Pooslaví. Mohutné skalisko porostlé křivolakými borovicemi se tyčí 140 m nad řekou. Z vyhledky je rozhled do zalesněného údolí řeky, na skály hradu Levnova, na Vydrův mlýn, na homolovité kopce zříceniny hradu Kraví hora a na rozhlednu Babylon.

Vyhlídky Zavřelovo panoráma

Z vyhlídky je vidět široké údolí s klikatící se řekou, která zde tvoří táhlý meandr (největší na Oslavě), obtékající hřebenovitý výběžek zvaný „Čertův jazyk“. Vyhlička je pojmenována po místním botanikovi a přírodovědci Františku Zavřelovi. [15]

Divoká rokle

V hluboce zaříznuté rokli se nachází řada potůčků s četnými kaskádami, peřejemi, vodopády a skalisky. Tyto potůčky se vlévají do Oslavy pod mohutným granulitovým masivem skály Jinošovnice.

Skály

Malé a Velké kavčí jsou bizarní rulová skaliska, které převise spadají do řeky, září pestrou stupnicí lišejníků, mechů, kapradin osladiče obecného (*Polypodium vulgare*) a jiné flóry, která skály rozrušuje. Amfibolitové skalisko Velké skály je bohaté na velké červené granáty, které jsou dobře viditelné. [15]

7.4 Turistické stezky

Údolí Oslavy i Chvojnice je veřejnosti zpřístupněno sítí turisticky značených stezek. (mapa č. 1)

Červená turistická značka vede z Velké Bíteše směrem do Náměště nad Oslavou, odtud skrz přírodní rezervaci a u obce Ketkovice se od řeky odklání směrem na sever k obci Rapotice. Na území rezervace se této stezce často říká „Totemová stezka“, protože protíná řadu tábořišť označených různými totemy. Výchozím místem do přírodní rezervace je Náměšť nad Oslavou. Značka vede kolem Vlasákovy hájenky, ze které začíná nejromantičtější část pochodu - peřejnatý úsek Divoké Oslavy s množstvím balvanů. Cesta vede po skalách a za vyššího stavu vody je neprůchozí. Z údolí stoupá vrstevnicová stezka až ke zbytkům hradu Lamberka. Cesta pak sestoupí opět dolů na tzv. Dlouhou Oslavu a vede dál až na Skřipinu, kde stoupá ke zbytkům hradu Kraví Hora. Poté prudce sestoupí do údolí Chvojnice, přejde přes lávku na Senoradský mlýn a pokračuje na vyhlídku Zavřelovo panoráma. V polovině stoupání je odbočka ke zbytkům hradu Levnov. Tato trasa je dlouhá 21 km (počítáno z Náměště n. Osl. do Ketkovic).

Druhá, zelená, turistická značka kopíruje celý tok řeky Oslavy, od jejího pramene (Nové Veselí) až po místo, kde se vlévá do řeky Jihlavy (Ivančice). Na území přírodní rezervace je vedena po pravé straně, ale nevede přímo podél řeky, nýbrž po stráních údolí, kterým Oslava protéká. Díky tomu je na trase hned několik krásných vyhlídek do krajiny a zřícenina Sedleckého hradu. Trasa procházející přírodní rezervací je dlouhá 18 km (z Náměště n. Osl. k Senoradskému mlýnu).

Údolím říčky Chvojnice vede modrá turistická značka, která utváří uzavření okruhu (Kralice n. Osl., Březník, Vlčí kopec, rozhledna Babylon, Mohelno, Senoradský mlýn a opět Kralice n. Osl.). S předchozími stezkami se křížuje na dvou místech. Nejprve pod Vlčím kopcem s červenou a na Vlčím kopci se zelenou. O několik kilometrů níže po proudu se schází všechny tři značky u Senoradského mlýna. Délka celého okruhu je přibližně 31 km. [34]

Kromě turistických značek je od léta 2004 vedena přírodní rezervací také cyklistická trasa. První část meandrující řeky sleduje cyklostezka s větším odstupem a pod Vlčím kopcem sbíhá přímo k řece, kde kopíruje nejen její tok, ale i červenou turistickou stezku, od které se odpojuje u zříceniny Kraví hora.

Všechny značené trasy poskytují neopakovatelné výhledy na scenérie řeky a její hluboká údolí. Dobře značené turistické stezky jsou již tradičně využívány k pochodu Náměšť–Čučice, který se koná poslední sobotu v květnu. Dálkový pochod nabízí trasy dlouhé 10 km, 20 km, 25 km a 50 km a pořadatelem je odbor Klubu českých turistů Náměšť n. Osl.. Slogan tohoto oblíbeného pochodu Pooslavím zní: „Nejen Praha–Prčice, také Náměšť–Čučice“. [20]

7.5 Materiálně-technická základna

Materiálně-technická základna, která by výrazným způsobem podporovala cestovní ruch v povodí Oslavy, není vysoce rozvinutá. Kromě několika ubytovacích a stravovacích zařízení, které mají spíše místní nebo regionální význam zde až na výjimky chybí zařízení poskytující doplňkové služby. Se vznikem značené cyklostezky byly v Náměšti n. Osl. a v Březníku otevřeny cykloservisy a půjčovny kol.

7.5.1 Ubytovací zařízení

Z ubytovacích zařízení v bezprostřední blízkosti rezervace převládají menší rodinné penziony, ubytovny a tábořiště. Jediný hotel se nachází přímo v Náměšti n. Osl. Jako hotel dříve sloužil i Velkopolský mlýn, ale dnes jeho budovy chátrají a jsou určeny na prodej. Ze sedmi penzionů se čtyři nachází opět v Náměšti n. Osl., zbylé penziony jsou roztroušeny v okolních obcích (Mohelno, Senorady, Vlčí kopec) a jejich provoz má spíše sezónní charakter. Ubytování nižšího standardu poskytují ubytovny místních sportovních klubů (4) a jedna turistická ubytovna. Přímo u řeky se nachází řada trampských tábořišť a moderně vybavené tábořiště „U Lamberka“. Dřívější Vlasákova hájenka dnes slouží jako dětský a rekreační tábor Policie ČR. Na Skřipině se nachází dětský tábor Domu dětí a mládeže Třebíč. Neodmyslitelnou součástí údolí je v současné době i řada chat a chalup, které kopírují celý tok tzv. Dlouhé Oslavy.

7.5.2 Stravovací zařízení

Síť stravovacích zařízení je v okolí přírodní rezervace poměrně hustá. Nachází se zde 9 restaurací a 7 pohostinství. Ovšem zcela nedostačující je kvalita a rozmístění těchto zařízení. Restaurace se nachází pouze v Náměšti n. Osl. a pohostinství mají typický venkovský charakter s večerní otvírací dobou.

7.5.3 Dopravní dostupnost

Nejlepší dopravní dostupnost má samotné město Náměšť n. Osl., které také nejčastěji slouží jako výchozí místo do přírodní rezervace. Železniční stanice se kromě Náměště n. Osl. nachází také v Kralicích n. Osl. (trasa Havlíčkův Brod-Jihlava-Brno). Autobusová doprava spojuje všechny okolní obce, ale četnost linek je značně omezená.

8 Vnímání přírodních složek návštěvníky

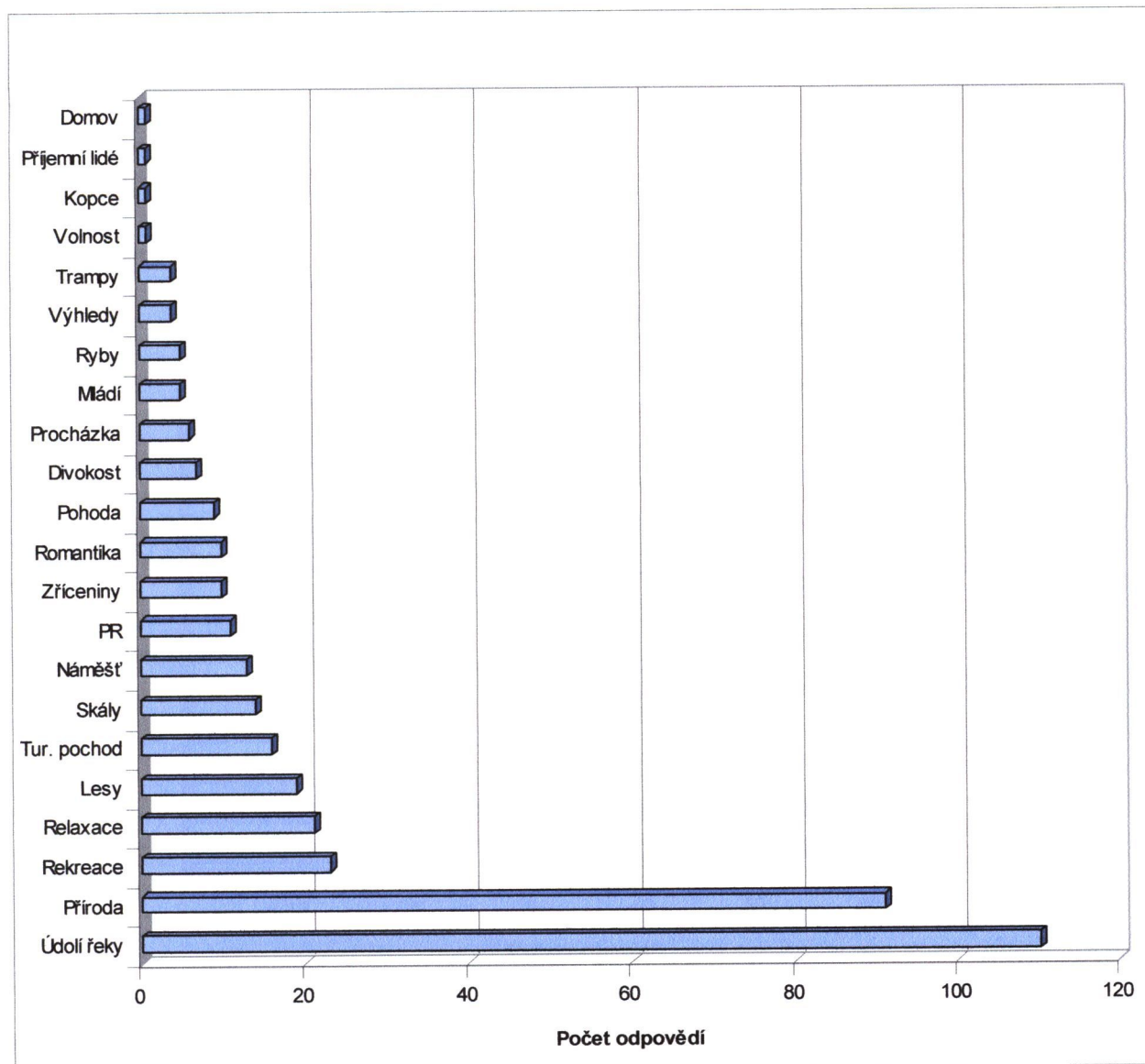
8.1 Asociace s řekou Oslavou

Úkolem respondentů bylo vyjmenovat tři slova, která se jim vybaví při vyslovení slovního spojení řeka Oslava.

Celkem 110 ze 190 respondentů si pod tímto pojmem představí údolí řeky jako celek. Velmi častou odpovědí byla i příroda, a to celkem u 91 respondentů. Tyto dva pojmy představují nejčastější asociace s řekou Oslavou. 23 oslovených si spojuje řeku a její údolí s rekreací a 21 s relaxací. Dále ve vyjmenovávání následovaly různé atraktivity, jako lesy (19 respondentů), skály (14), Náměšť n. Osl. a zámek (13), zříceniny (10). U 16 respondentů souvisely asociace s turistickým pochodem. V těchto odpovědích se tedy promítla skutečnost, že dotazníkové šetření bylo uskutečněno právě během konání turistického pochodu. 11 oslovených vědělo, že údolí řeky je vyhlášeno přírodní rezervací. V několika odpovědích se objevily i pocitové asociace, jako např. romantika, pohoda, divokost, volnost, mládí, domov apod.

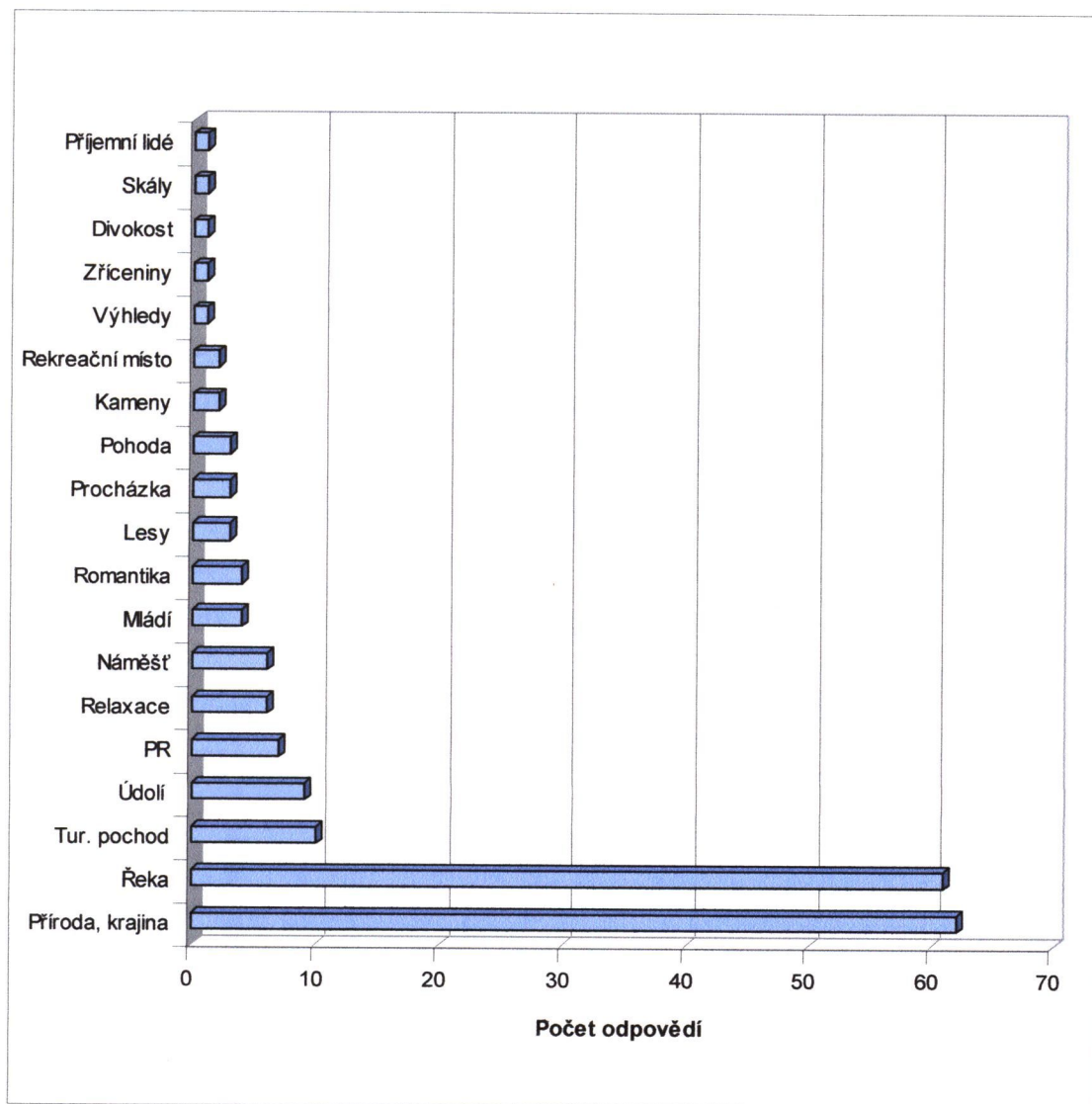
Pro srovnání jsou v grafu č. 16 uvedeny asociace, které si lidé vybavili na prvním místě. Odpovědi se v podstatě nijak výrazně neliší od celku, protože na prvních místech se nejčastěji objevovala slova jako příroda, krajina, řeka, údolí apod.

Graf č. 15: Asociace se slovy údolí řeky Oslavy - celek.



Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření.

Graf č. 16: Asociace se slovy údolí řeky Oslavy – první místo.

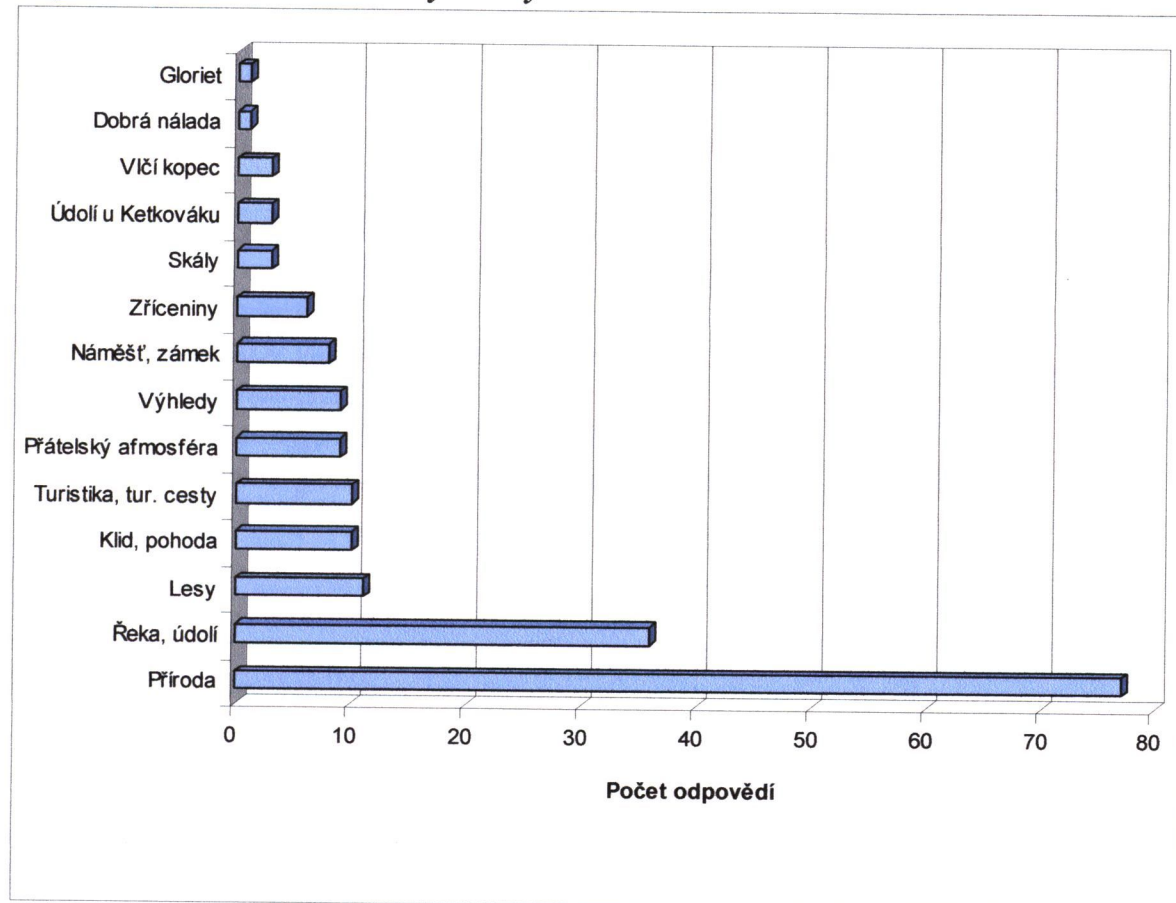


Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření.

8.2 Nejoblíbenější a nejméně oblíbené prvky PR

V druhé otázce měli respondenti za úkol označit jedinou věc, která se jim na řece Oslavě líbí. Celkem na tuto otázku odpovědělo 187 ze 190 respondentů. Více než 1/3, tedy 77 oslovených uvedlo za nejhezčí věc celkovou přírodu v okolí. Dále následují s 36 odpověďmi řeka a její kaňonovité údolí a s 11 odpověďmi lesy. Celkem 10 respondentů uvedlo, že se jim zde líbí klid a pohoda. Stejný počet odpovědí zaznamenala i turistika a turistické trasy. 9 respondentům se zde líbí přátelská atmosféra a výhledy. 8 oslovených si řeku Oslavu spojuje s náměšťským zámekem, který považují za nejatraktivnější z celého údolí a 6 osloveným se nejvíce líbí zdejší zříceniny středověkých hradů. Několika dalším návštěvníkům se líbily skály, údolí pod hradem Levnovem (Ketkovský hrad), Vlčí kopec, Gloriet a dobrá nálada.

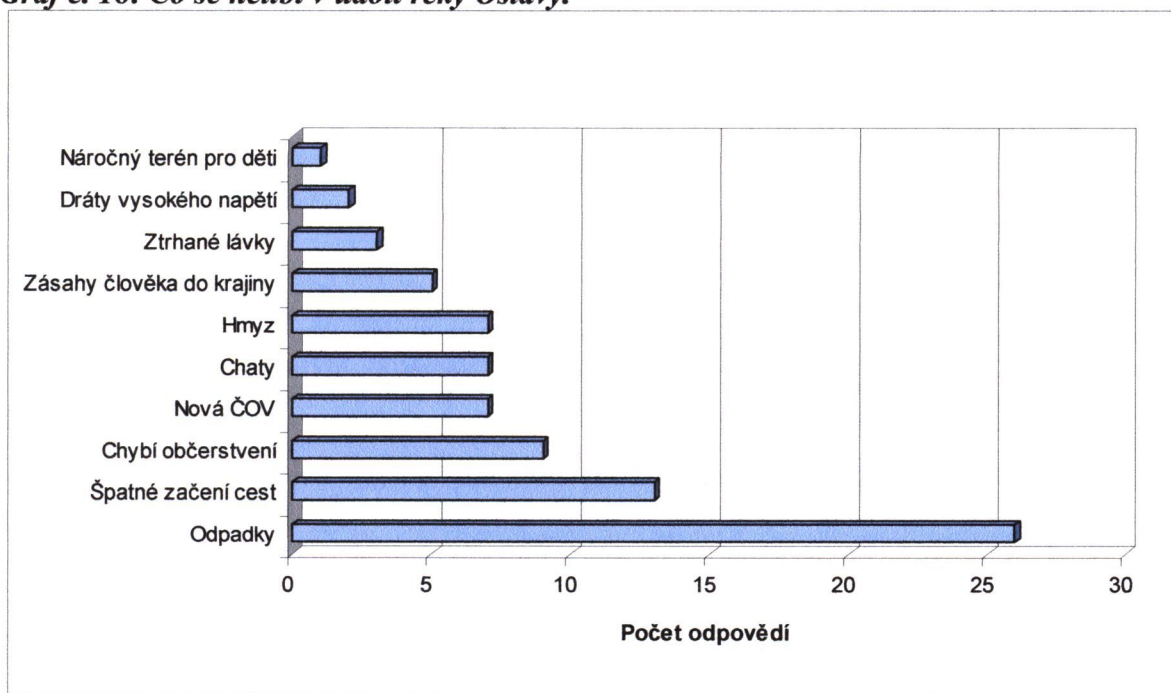
Graf č. 17: Co se líbí v údolí řeky Oslavy.



Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření.

Ve třetí otázce respondenti označovali jednu věc, která se jim nelíbí. Nejčastější odpovědí, která se v této otázce vyskytovala, byly odpadky, které představují tradiční problém v našich lesích. Tato odpověď se v dotaznících vyskytovala celkem 26. Problém s odpadky se snaží alespoň částečně řešit Sdružení Pooslavských osad ve spolupráci s K.T.O. Vlčáci, kteří každý rok v dubnu pořádá akci s názvem „Sběr odpadků v údolí řek Oslavy a Chvojnice“. Letos se koná již 11. ročník této úspěšné sběračské akce. Dalších 13 respondentů uvedlo, že se jim v údolí řeky nelíbí značení turistických tras. Tento problém je způsoben odbočkami, které vedou k hradům nebo výhledům, které neleží přímo na trase. Celkem 7 respondentů se shodlo na tom, že se jim zde nelíbí chaty, hmyz a nová čistička odpadních vod v Náměšti n. Osl., která je vystavěna na kraji lesa. 5 oslovených uvedlo zásahy člověka do krajiny, což souvisí i s dráty vysokého napětí, které jsou taženy skrz údolí Dlouhé Oslavy, ale také s čističkou odpadních vod a chatami.

Graf č. 18: Co se nelíbí v údolí řeky Oslavy.



Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření.

Při porovnání těchto dvou otázek je zajímavé, že na otázku co se zde líbí dokázali odpovědět téměř všichni respondenti (187 ze 190), ale u nelíbí odpověděla asi jen 1/3 respondentů. Lze z toho tedy vyvodit, že řeka Oslava a její údolí vzbuzují v lidech vesměs kladné „lívivé“ pocity.

8.3 Pocity návštěvníků PR

Pomocí faktorové analýzy byly stanoveny tři nejvýznamnější faktory, které tyto pocity charakterizují.

Tabulka č. 2: Identifikace skupin faktorů (Faktorová analýza, $n = 190$).

Pocity	Faktory			Průměr	SD
	1	2	3		
depresivní	0,89			1,35	0,73
znehucující	0,91			1,30	0,67
nudný	0,85			1,44	0,77
stísněný	0,92			1,34	0,71
opuštěný	0,66			1,74	1,00
vzrušující		-0,68		3,32	1,13
napětí		-0,76		2,19	1,22
uklidňující			-0,68	4,48	0,75
motivující			-0,71	3,72	1,03
bezpečí				3,51	0,88
eigenvalues	3,82	1,45	1,20		
% z vysvětlitelné variability	38,22	14,49	11,96		

V tabulce jsou uvedeny pouze faktory s eigenvalue větší než jedna a hodnoty pocitů větší než 0,5.

SD = směrodatná odchylka.

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření.

První faktor se týká jednoznačně negativních pocitů, proti kterým stojí typické pozitivní pocity. Negativní zkušenosti v sobě odráží záporné pocity, jako jsou stísněnost, znehucení, depresivní, nudný a opuštěný. Tyto pocity ale vesměs v návštěvnících vyvolány nebyly. Naproti tomu pozitivní pocity (motivace, bezpečí) uváděla většina respondentů.

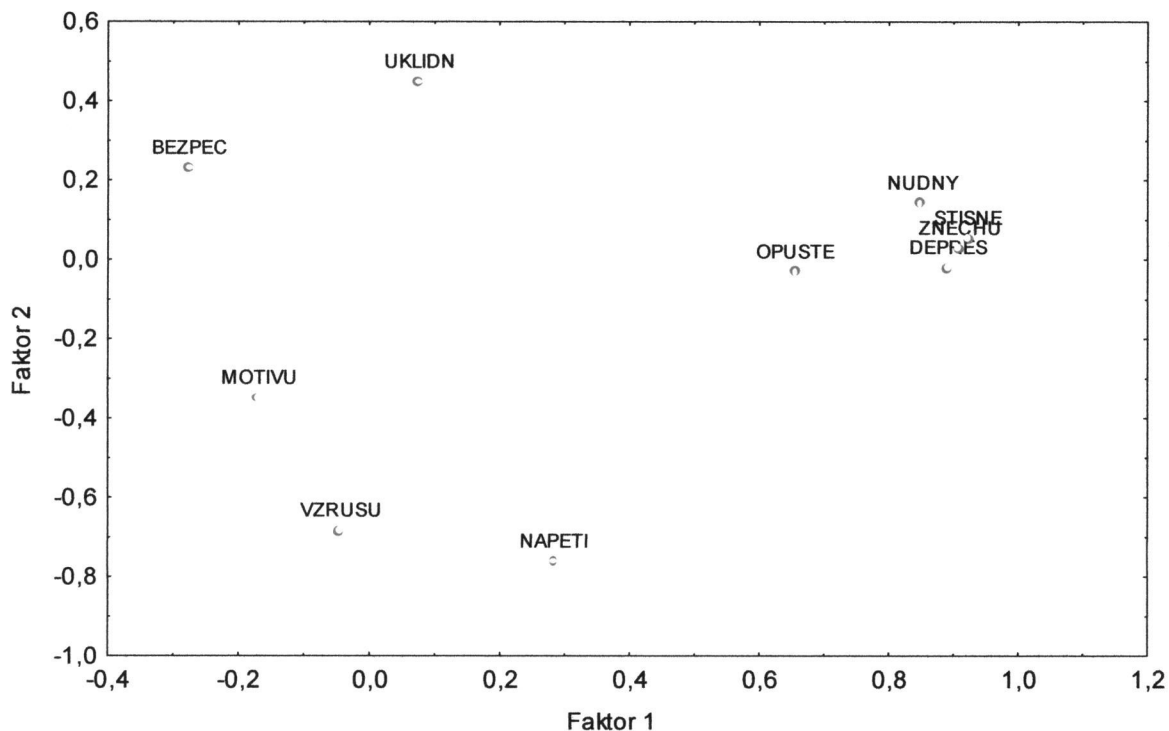
Druhý faktor v sobě skrývá dynamiku zážitku, kde naproti sobě stojí uklidňující pocity (uklidňující, bezpečný) a pocity napětí (napětí, vzrušení).

Ve třetím významnějším faktoru proti sobě stojí motivující a uklidňující pocit oproti znehucenosti, nudnosti, stísněnosti a opuštěnosti. Tento faktor tedy v sobě prolíná oba předchozí.

Při bodovém ohodnocení jednotlivých pocitů dostávaly nejvyšší známky kladné pocity (uklidňující, motivující, bezpečí, vzrušení), které v lidech vyvolávají pozitivní vnímání (tabulka č. 2). Nejvíce se respondenti lišili v hodnocení pocitů, které se týkaly napětí, vzrušení a opuštěnosti. Při hodnocení těchto pocitů hrála nejdůležitější roli trasa, kterou návštěvníci prošli. Například turisté, kteří prošli úsek Divoké Oslavy hodnotili své

pocity jako vzrušující daleko častěji než ostatní turisté. Obdobně tomu bylo například také u turistů, kteří údolí prošli po červené turistické značce.

Graf č. 19: Dvoufaktorové zobrazení vnímání PR.



Vysvětlivky zkratk: DEPRES = depresivní, VZRUSU = vzrušující, UKLID = uklidňující, ZNECH = znechuťující, MOTIV = motivující, NUDNY = nudný, PRIJEM = příjemný, SVOBODNY = svobodný, PRITAZ = přitažlivý, STISNE = stísněný, OPUS = opuštěný, NAPETI = napětí, BEZPECI = bezpečí.

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření.

Významnost a váhu pocitů, které v návštěvnických vyvolávají jednotlivé atraktivity, na kterých bylo provedeno „malé“ dotazníkové šetření, znázorňují tabulky č. 3 a 4. V těchto tabulkách jsou uvedeny výsledky získané analýzou variace.

Tabulka č. 3: Hodnocení pocitů z hradů a výhledů (One way ANOVA)

Pocity	Hrady	Výhledy	F
depresivní	1,04	1,02	0,20
vzrušující	3,01	4,21	49,90 *
uklidňující	4,41	4,54	1,43
zdechucující	1,02	1,01	0,20
motivující	4,36	4,57	4,92
nudný	1,01	1,06	0,89
příjemný	4,90	4,69	11,70
svobodný	4,55	4,96	31,00 *
přitažlivý	4,93	4,76	5,21
stísněný	1,00	1,04	1,00
opuštěný	2,03	3,59	106,16 *
napětí	1,25	1,39	1,39
bezpečí	3,70	3,56	1,52

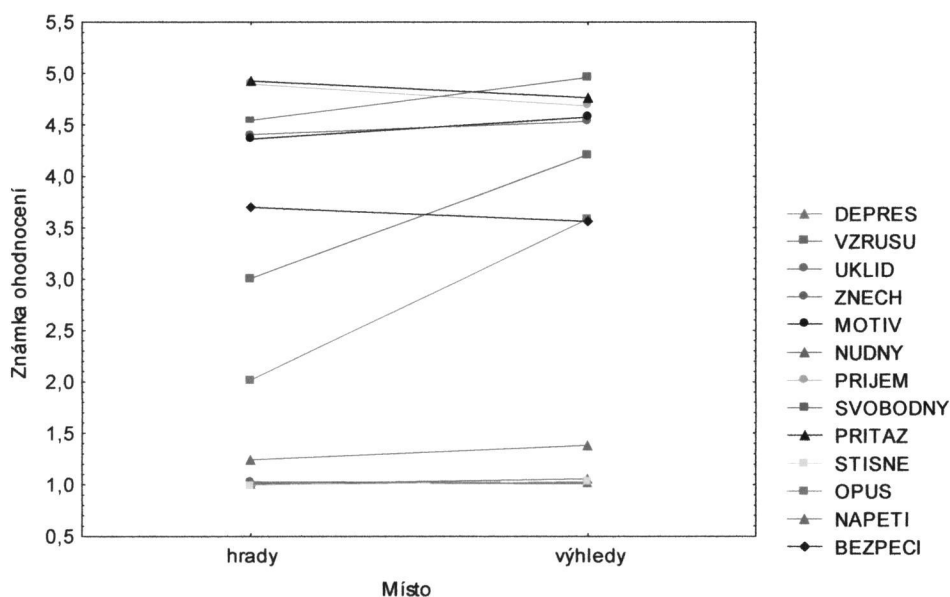
Bodové hodnoty: 5 = určitě ano, 4 = spíše ano, 3 = nedokáži rozhodnout, 2 = spíše ne, 1 = určitě ne.

* $p < 0,001$

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření.

Při srovnání zážitků z hradů a vyhlídek existují rozdíly pouze v pocitech vzrušení, svobody a opuštěnosti. Pocity vzrušení zažívají respondenti více na vyhlídkách než na zříceninách hradů. Vyhlídky umožňují rozhledy do hlubokého kaňonovitého údolí řeky a na zalesněné svahy, ze kterých vystupují holá skaliska. Stejně tak i pocit svobody respondenti zažívají více na otevřených vyhlídkách než na v lese uzavřených zříceninách. Pociť svobody ale s sebou přináší i pociť opuštěnosti, protože respondenti uvedli vyhlídky za mnohem více opuštěné než hrady. V blízkém okolí zřícenin jsou upravená místa na táboření (tramping), proto zde může docházet k větší koncentraci lidí než na vyhlídkách.

Graf č. 20: Srovnání pocitů z hradů a výhledů (vysvětlivky zkratk viz. graf č. 19).



Bodové hodnoty: 5 = určitě ano, 4 = spíše ano, 3 = nedokáži rozhodnout, 2 = spíše ne, 1 = určitě ne.

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření.

Při srovnání pocitů na jednotlivých atraktivitách existují větší rozdíly ve vnímání jednotlivých hradů než ve vnímání vyhlídek.

Největší rozdíl ve vnímání všech zkoumaných atraktivit zažívají turisté v pocitech vzrušení na hradech Lamberk a Kraví hora. Rozdíl mezi těmito dvěma atraktivitami je hodnocen rozdílem téměř dvou bodů. Pocit vzrušení je zažíván mnohem více na zřícenině Lamberka, a to i přesto, že se z něj oproti Kraví hoře dochovaly jen nepatrné zbytky. Důvody mohou být různé. Jedním z nich může být skutečnost, že hrad se rozprostírá na vysokém ostrohu přímo nad řekou ve výšce 60 m. Pocit vzrušení, ale také napětí, může v návštěvnících umocnit i prudký výstup k tomuto hradu, který je veden nad roklí potoka, kamennými sutěmi a podél starých, padlých borovic. Zcela logicky lze tedy vyvodit, že uklidňující pocit budou lidé zažívat mnohem intenzivněji na hradě Kraví hora než na Lamberku., který uvedli za nejvíce vzrušující místo v celém údolí Oslavy.

Ze dvou zkoumaných vyhlídek je za více uklidňující považována Malá skála. Ta je také oproti vyhlídce na Dlouhou Oslavu příjemnějším a přitažlivějším místem, ale na druhou stranu je považována ze všech šetřených míst za nejvíce opuštěnou. Pro svoji opuštěnost může v lidech vyvolat více uklidňující pocit, protože zde nedochází k větší koncentraci návštěvníků.

Motivující pocity zažívají respondenti mnohem více na vyhlídkách, přičemž vyhlídka na Dlouhou Oslavu je více motivující než na Malé skále. Vyhlídka na Dlouhou

Oslavu totiž poskytuje výhled, který se nenaskytne na žádném jiném místě v celém údolí. Je odtud výhled do slunného údolí řeky, která se přímočaře vine v délce 5 km. Z hradů uvedli respondenti za více motivující zříceninu Kraví hory, ze které se dochovalo asi nejvíce zdíva ze všech hradů na řece. Právě tyto viditelné dochované zbytky můžou v návštěvnících vyvolávat představy o původním vzhledu hradu.

Pocit svobody zažívají respondenti opět více na Lamberku než na Kraví hoře. I tento pocit může souviset s polohou hradu, protože Kraví hora je ze všech stran obklopena lesy, zatímco Lamberk, jak již bylo řečeno, leží na vysokém otevřeném ostrohu. Lamberk je oproti Kraví hoře hodnocen také za přitažlivější. Právě na přitažlivosti Lamberka se shodli téměř všichni respondenti, ale u Kraví hory nebyl tento pocit tak jednoznačný.

Jako zajímavost lze uvést pocit opuštěnosti, který je na obou hradech zažíván naprosto stejně. U pocitu stísněnosti se všichni respondenti na hradech a na vyhlídce na Malé skále shodli, že tento pocit zde absolutně nezažívají.

Tabulka č. 4: Průměrné hodnoty pocitů z jednotlivých atraktivit.

Pocity	Hrady		Vyhlídky	
	Lamberk	Kraví hora	Malá skála	DI. Oslava
depresivní	1,05	1,02	1,02	1,02
vzrušující	3,78	2,25	4,28	4,15
uklidňující	4,00	4,82	4,65	4,43
znehucující	1,00	1,05	1,00	1,02
motivující	4,22	4,50	4,53	4,63
nudný	1,02	1,00	1,00	1,13
příjemný	4,90	4,90	4,70	4,68
svobodný	4,63	4,47	4,95	4,97
přitažlivý	4,97	4,88	4,82	4,70
stísněný	1,00	1,00	1,00	1,08
opuštěný	2,03	2,03	3,70	3,47
napětí	1,30	1,20	1,65	1,13
bezpečí	3,72	3,67	3,67	3,45

Bodové hodnoty: 5 = určitě ano, 4 = spíše ano, 3 = nedokáži rozhodnout, 2 = spíše ne, 1 = určitě ne
Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření.

8.4 Motivace návštěvníků

Motivace byla sledována v rámci obou dotazníků (vychází z odpovědi 350 respondentů) a byla hodnocena společně. Pomocí faktorové analýzy byly stanoveny čtyři nejvýznamnější důvody k návštěvě (tabulka č. 5).

Tabulka č. 5: Identifikace skupin faktorů (Faktorová analýza, $n = 350$).

Motivy	Faktory				Průměr	SD
	1	2	3	4		
být sám	-0,69				2,07	1,09
mít se dobře	0,60				4,69	0,70
bavit se	0,70				4,28	0,90
sounáležitost s přírodou		0,53			4,04	0,90
táboření		0,79			2,51	1,22
poučení z přírody		0,79			3,10	1,20
pozorování přírody			0,62		4,43	0,72
rozhledy			0,79		3,94	1,19
čistý vzduch				0,60	4,55	0,67
blízkost z domova				0,62	3,63	1,27
odpočinek				0,69	4,51	0,68
pocit divočiny					2,53	1,19
potkávat milé lidi					3,88	1,10
poznat krajinu					4,53	0,74
eigenvalue	3,00	1,69	1,45	1,16		
% z vysvětlitelné variability	21,42	12,07	10,34	8,25		

V tabulce jsou uvedeny pouze faktory s eigenvalue větší než jedna a hodnoty motivací větší než 0,5.

SD = směrodatná odchylka.

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření.

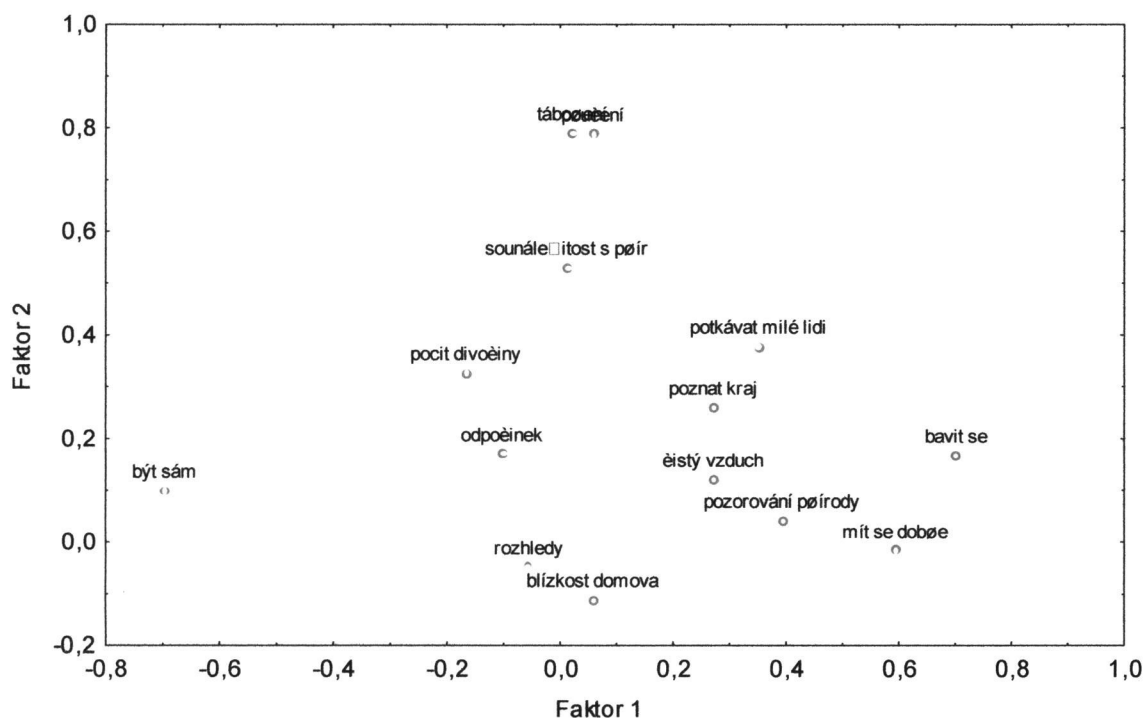
Prvním faktorem motivujícím k návštěvě údolí řeky je faktor zábavy, kdy na jedné straně stojí důvod, kdy chtějí být návštěvníci sami a na druhé straně naopak důvody, kdy se chtějí respondenti příjemně bavit a mít se dobře.

Druhý faktor motivů k návštěvě se týká sounáležitosti s přírodou. Zahrnuje v sobě jak samotný pocit sounáležitosti s přírodou, tak i táboření a přiučení v přírodě. Jedná se v podstatě o typické znaky trampingu a táboření v divoké přírodě. Tramping byl dříve oblíbenou aktivitou a v údolí řeky po něm zbyly památky v podobě volně přístupných dřevěných srubů sloužících k přespání, tábořišť a tramských osad s totemy.

Třetí faktor v sobě vyjadřuje svobodu, kterou respondenti zažívají především při rozhledech a pozorování přírody. Pocit svobody umocňuje i divoká, zachovalá příroda bez větších zásahů lidí.

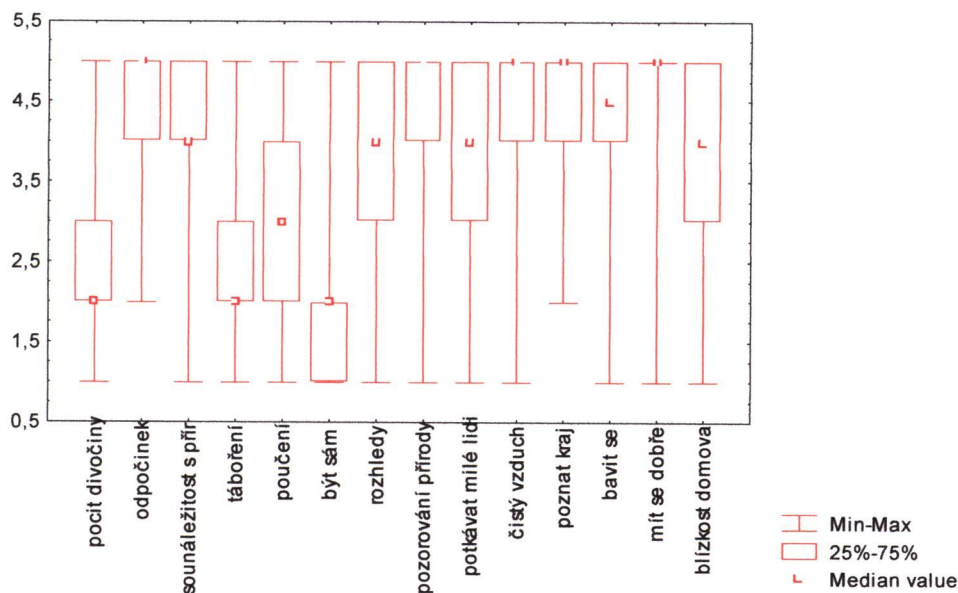
Posledním významnějším faktorem, který motivuje k návštěvě údolí je relaxace, pod kterou lze zahrnout odpočinek od běžných záležitostí a denní rutiny. Pocit odpočinku je umocněn i čistým vzduchem a neporušenou přírodou. Pro řadu lidí hraje také důležitou roli snadná dostupnost rezervace a skutečnost, že takovýto zachovalý kout krajiny mají blízko z domova.

Graf č. 21: Dvoufaktorové zobrazení motivací návštěvy PR.



Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření.

Graf č. 22: Průměrný význam motivací.



Bodové hodnoty: 5 = určitě ano, 4 = spíše ano, 3 = nedokáži rozhodnout, 2 = spíše ne, 1 = určitě ne.
Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření.

Kromě nejvýznamnějších faktorů motivace návštěvy, bylo zjišťováno, zda existují rozdíly v motivaci vzhledem k jednotlivým nezávislým proměnným.

Tabulka č. 6 znázorňuje, jakým způsobem se liší motivace v návštěvě u respondentů, kteří jsou v údolí řeky Oslavy na výletě a těch, kteří zde tráví dovolenou. Důvody návštěvy se u těchto dvou skupin návštěvníků liší pouze v motivech mít se dobře, potkávat milé lidi a bavit se. Všechny tyto důvody návštěvy mají větší význam pro dovolenkové návštěvníky, kteří touží mnohem více po aktivním odpočinku spojeném s dobrou zábavou a po setkávání se s novými lidmi, se kterými by si chvíle volna užili.

Tabulka č. 6: Motivy návštěvy vzhledem k důvodu návštěvy (One way ANOVA).

Motivy	výlet (n=165)	dovolená (n=84)	F
pocit divočiny	2,58	2,33	2,70
odpočinek	4,48	4,60	1,96
sounáležitost s přírodou	4,01	4,15	1,69
táboření	2,43	2,79	5,52
poučení z přírody	3,04	3,30	2,95
být sám	2,09	2,00	0,41
rozhledy	3,94	3,92	0,03
pozorování přírody	4,42	4,52	1,51
potkávat milé lidi	3,79	4,14	6,63 *
čistý vzduch	4,52	4,67	3,08
poznat krajinu	4,51	4,57	0,40
bavit se	4,20	4,54	9,06 *
mít se dobře	4,64	4,86	6,44 *
blízkost z domova	3,72	3,38	4,59

Bodové hodnoty: 5 = určitě ano, 4 = spíše ano, 3 = nedokáži rozhodnout, 2 = spíše ne, 1 = určitě ne.

* $p < 0,05$

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření.

Dále byly testovány rozdíly v motivaci k návštěvě vzhledem ke společnosti, v jaké tráví respondenti výlet či dovolenou (tabulka 7). Motivy se opět téměř neliší. Rozdíly existují pouze v důvodech být sám a vzdálenosti z domova.

Důvod návštěvy, kdy chtějí být respondenti sami se samozřejmě podstatně liší u návštěvníků, kteří sem přišli sami od těch, kteří zde byli s rodinou či s přáteli. Respondenti, kteří přišli sami, nejčastěji odpovídali, že v rámci tohoto důvodu nedokážou rozhodnout nebo, že to spíše byl důvod návštěvy.

Druhým důvodem návštěvy, ve kterém existují rozdíly, je motiv blízkosti domova a snadné dostupnosti. V těchto odpovědích se od sebe lišily odpovědi všech tří skupin respondentů. Největší vliv má vzdálenost od domova na návštěvníky, kteří oblast navštívili s rodinou. Do této skupiny respondentů patří především lidé z Náměště n. Osl. nebo z okolních obcí. Tito lidé chodí do údolí řeky na kratší výlety a procházky.

Tabulka č. 7: Motivy návštěvy vzhledem k doprovodu (One way ANOVA).

Motiv	s rodinou (n=160)	s přáteli (n=153)	sám (n=36)	F
pocit divočiny	2,47	2,58	2,58	0,37
odpočinek	4,48	4,52	4,56	0,19
sounáležitost s přírodou	4,04	4,05	3,94	0,22
táboření	2,44	2,63	2,33	1,44
poučení z přírody	3,06	3,18	2,92	0,90
být sám	1,93 a	1,96 a	3,19 b	23,79 ***
rozhledy	4,00	3,85	4,06	0,81
pozorování přírody	4,43	4,50	4,14	3,81
potkávat milé lidi	3,84	4,01	3,47	3,76
čistý vzduch	4,53	4,61	4,42	1,53
poznat krajinu	4,53	4,54	4,44	0,27
bavit se	4,26	4,39	3,94	3,64
mít se dobře	4,71	4,69	4,58	0,48
blízkost z domova	3,84 a	3,46 b	3,44 ab	4,14 *

Bodové hodnoty: 5 = určitě ano, 4 = spíše ano, 3 = nedokáži rozhodnout, 2 = spíše ne, 1 = určitě ne.

* $p < 0,05$

*** $p < 0,001$

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření.

Nakonec byly testovány podrobněji rozdíly v motivaci podle opakovanosti návštěvy (tabulka 8). Rozdíly v důvodech k návštěvě existují v případě odpočinku, nadýchání se čistého vzduchu a opět v blízkosti domova.

V případě odpočinku je tento motiv hodnocen kladněji při opakované návštěvě. Zatímco při první návštěvě se pohybuje průměrná hodnotící známka kolem 4,27, u opakované návštěvy je to téměř známka 5 (tzn., že téměř všichni opakovaní návštěvníci u této otázky odpověděli, že motiv odpočinku je tím nejvýznamnějším motivem návštěvy). Při první návštěvě lidé zažívají více napětí, vzrušení a dobrodružství, protože údolí neznají a nevědí, co mají očekávat. Naopak, když oblast poznají, vědí, že může být tím pravým místem, kam si chodit odpočinout a načerpat nové síly. Určitý vliv na tento výsledek mají i lidé, kteří na svých chatách v údolí tráví letní dovolené, protože hlavním důvodem dovolených je právě odpočinek a relaxace.

Čistý vzduch hraje důležitější roli opět u opakovaných návštěvníků. Hlavním důvodem může být stejně jako u předchozího motivu to, že na chatách v údolí tráví spousta lidí z měst volné víkendy a dovolené. Takovíto návštěvníci odjíždějí na své chaty právě z důvodů, aby unikli z velkých, znečištěných měst, do venkovské krajiny.

Také v rámci blízkosti domova jako motivu návštěvy údolí, hraje důležitější roli opakovanost návštěvy. Pro návštěvníky, kteří zde byli poprvé, nebyl faktor vzdálenosti od domova a snadné přístupnosti tak výrazný, jako u návštěvníků, kteří údolí navštěvují

pravidelně. Řada respondentů uvedla, že údolí navštěvují právě proto, že je mají téměř na dosah, a kdyby zde byla větší docházková vzdálenost, tak je tak často nenavštěvují.

Tabulka č. 8: Motivy návštěvy vzhledem k opakování (One way ANOVA).

Motiv	poprvé (n=66)	opakované (n=283)	F
pocit divočiny	2,70	2,48	1,70
odpočinek	4,27	4,56	9,53 *
sounáležitost s přírodou	3,95	4,05	0,65
táboření	2,67	2,47	1,36
poučení z přírody	3,18	3,07	0,46
být sám	2,09	2,07	0,01
rozhledy	3,95	3,93	0,02
pozorování přírody	4,35	4,45	1,12
potkávat milé lidi	3,59	3,94	5,62
čistý vzduch	4,33	4,60	9,07 *
poznat krajinu	4,55	4,52	0,05
bavit se	4,30	4,28	0,05
mít se dobře	4,64	4,70	0,44
blízkost z domova	3,21	3,73	8,97 *

Bodové hodnoty: 5 = určitě ano, 4 = spíše ano, 3 = nedokáži rozhodnout, 2 = spíše ne, 1 = určitě ne.

* $p < 0,05$

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření.

8.5 Význam hlavních prvků PR

Vybrané atraktivity údolí řeky byly nejprve hodnoceny jako celek (ze všech 190 odpovědí), a dále byly posouzeny vzhledem k jednotlivým nezávislým proměnným.

Tabulka č. 9: Hodnocení atraktivit vzhledem k důvodu návštěvy.

Místo	Průměrné hodnoty		
	celek	výlet	dovolená
řeka	1,44	1,47	1,31
skalnaté srázy	1,49	1,49	1,52
výhledy	1,45	1,42	1,62
lesy	1,55	1,53	1,62
zříceniny	1,78	1,75	2,00

Bodové hodnoty: 1 = velmi se mi líbí, 2 = líbí se mi, 3 = nedokáži rozhodnout, 4 = spíše se mi nelíbí, 5 = velmi se mi nelíbí.

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření.

Tabulka č. 10: Hodnocení atraktivit vzhledem k doprovodu.

Místo	Průměrné hodnoty			
	celek	rodina	přátelé	sám
řeka	1,44	1,50	1,38	1,43
skalnaté srázy	1,49	1,49	1,47	1,61
výhledy	1,45	1,49	1,38	1,52
lesy	1,55	1,63	1,43	1,65
zříceniny	1,78	1,83	1,77	1,70

Bodové hodnoty: 1 = velmi se mi líbí, 2 = líbí se mi, 3 = nedokáži rozhodnout, 4 = spíše se mi nelíbí, 5 = velmi se mi nelíbí.

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření.

Tabulka č. 11: Hodnocení atraktivit vzhledem k opakovanosti.

Místo	Průměrné hodnoty		
	celek	první	opakovaná
řeka	1,44	1,59	1,39
skalnaté srázy	1,49	1,57	1,47
výhledy	1,45	1,48	1,43
lesy	1,55	1,59	1,53
zříceniny	1,78	2,00	1,71

Bodové hodnoty: 1 = velmi se mi líbí, 2 = líbí se mi, 3 = nedokáži rozhodnout, 4 = spíše se mi nelíbí, 5 = velmi se mi nelíbí.

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření.

Z celkového hodnocení atraktivit vyšla nejlépe samotná řeka Oslava, která dostala průměrnou známku 1,44. Těsně za ní se umístily výhledy do krajiny s průměrnou známkou 1,45. Známkou 1,49 dostaly skalnaté srázy, které se nachází především v povodí Divoké Oslavy a v údolí pod hradem Levnovem. V hodnocení dále následují lesy se známkou 1,55 a nejhůře jsou hodnoceny zříceniny (průměrná známka 1,78). Na nejhorším výsledku zřícenin se zřejmě nejvíce podepsala zřícenina Sedleckého hradu, která leží mimo turistickou stezku a působí tedy opuštěným dojmem. Negativní dojem ještě umocňují tři kříže, které zde byly vztyčeny na základě pověsti, která se tohoto hradu týká.

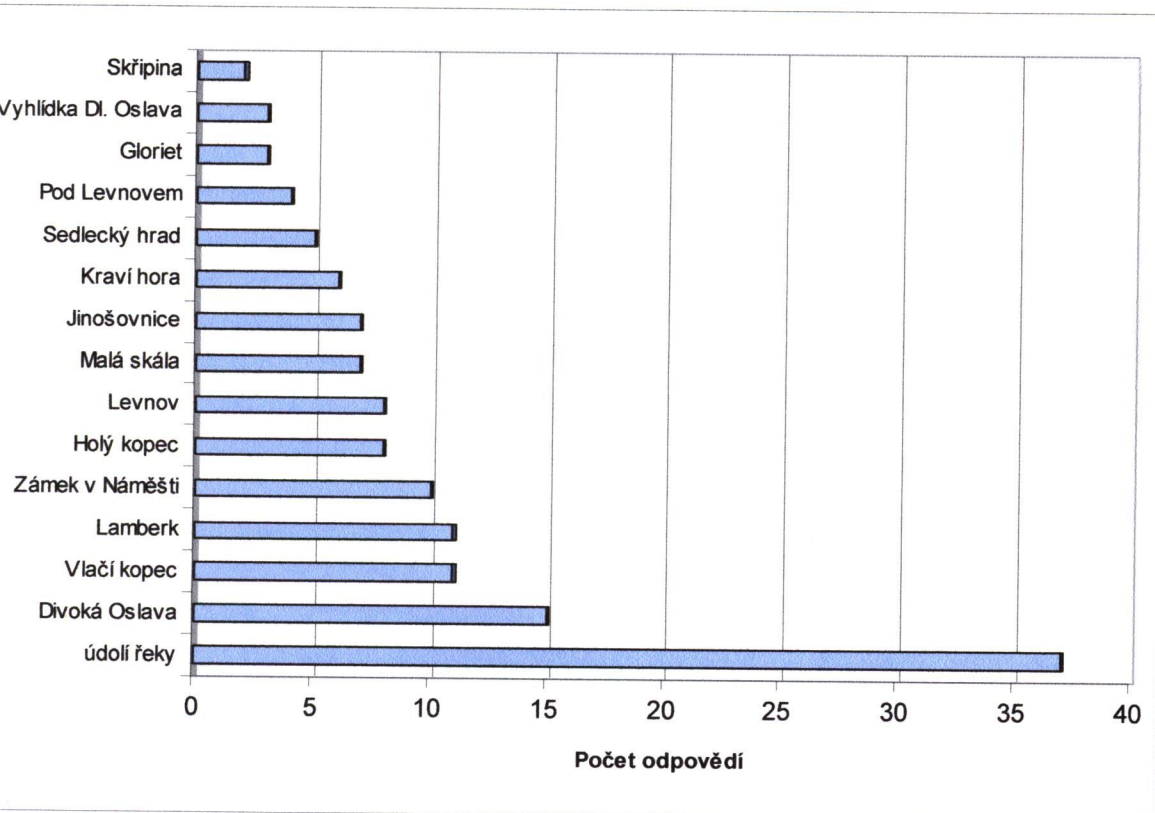
Při srovnávání atraktivit s jednotlivými nezávisle proměnnými (tabulka č. 9, 10, 11) nebyly v jejich vnímání a hodnocení prokázány žádné větší rozdíly.

Respondenti měli také za úkol označit místa, která považují za nejzajímavější a nejatraktivnější. Odpovědi na tuto otázku zobrazuje nejen graf č. 23, ale také mapa č. 1, ve které jsou jmenovaná místa vyznačena černými šipkami.

Na tuto otázku odpovědělo celkem 137 respondentů, z nichž se 37 shodlo na tom, že nejzajímavějším místem je údolí řeky jako celek. Údolí řeky se líbí ještě dalším

5 respondentům. Ti si ale z celého údolí řeky vybrali pouze údolí Divoké Oslavy, které si zachovalo původní přírodní ráz bez větších zásahů člověka a řeka zde vytváří větší či menší meandry. Na třetím místě se s 11 odpověďmi umístil Vlčí kopec společně se zříceninami hradu Lamberka. Vlčí kopec je pečlivě udržovaným areálem s bývalým masivním zámečkem a dvěma hájenkami vystavěnými v tomtéž stylu. Jak již bylo uvedeno dříve, hodně lidí si spojuje údolí Oslavy se zámkem v Náměšti n. Osl., který v rámci této otázky jmenovalo 10 respondentů. Levnov považuje za nejzajímavější z oslovených. Zajímavými a u respondentů oblíbenými místy jsou také vyhlídky, konkrétně vyhlídku na Holém kopci jmenovalo 8 z nich, vyhlídku na Malé skále 7 a vyhlídku na Dlouhou Oslavu 3 z oslovených. Za zmínku stojí ještě mohutné skalisko Jinošovnice, které se líbí 7 respondentům, zřícenina Kraví hory se líbí 6 respondentům, Sedlecký hrad 5, údolí se zajímavými výhledy na hrad Levnov 4 a lesní altánek Gloriet 3 respondentům.

graf č. 23: Nejzajímavější místa v údolí řeky Oslavy.



Podobně: Vlastní dotazníkové šetření.

Mapa č. 1: Nejzajímavější místa v údolí řeky Oslavy.



Mapa: Cykloturistická mapa okolí Náměště n. Osl. – mikroregiony Náměšťsko, Horácko a Chvojnice.

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření.

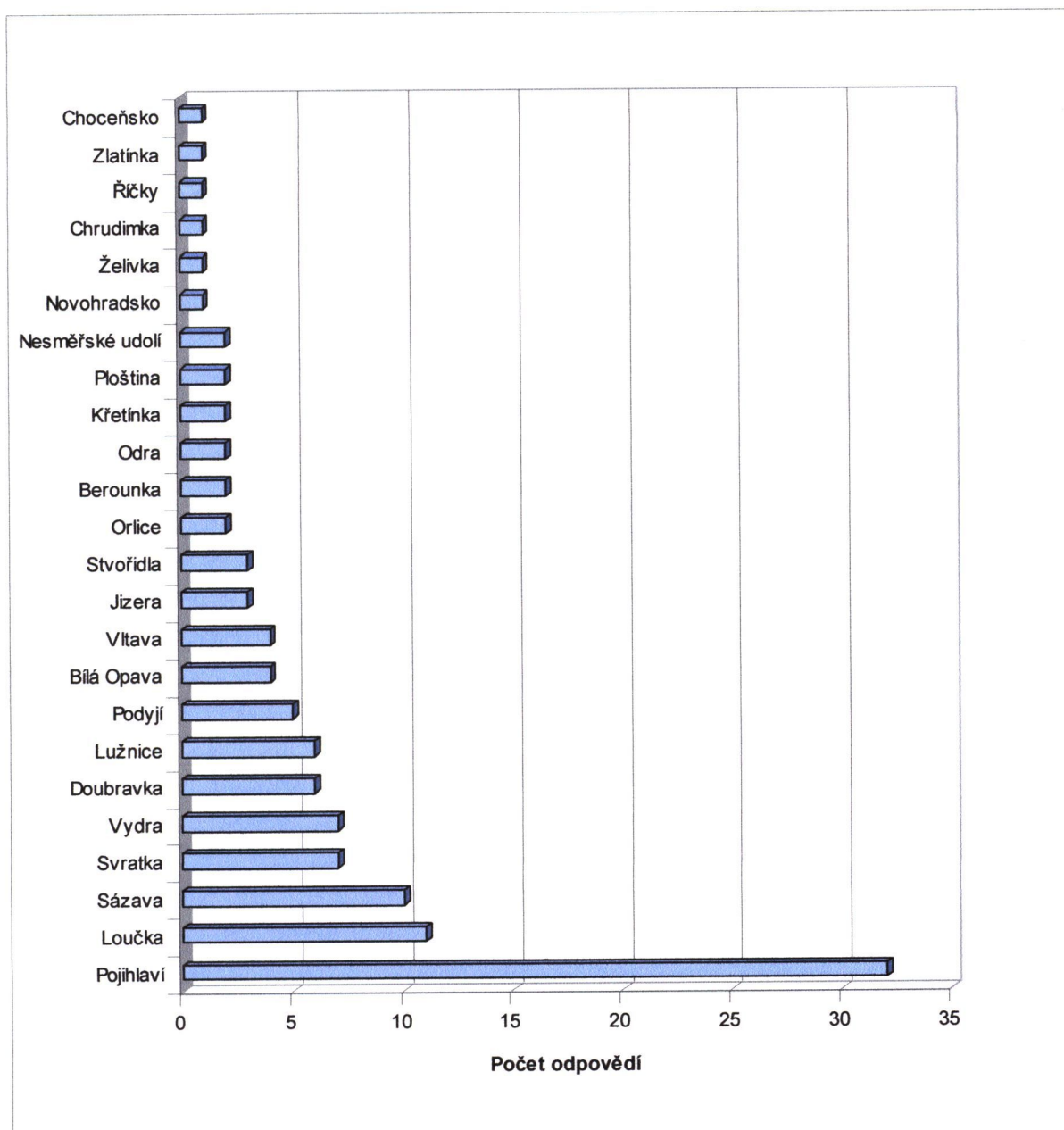


6 Postavení PR v rámci ČR

Respondenti měli v rámci ČR zmínit nějaká místa, která by byla podobná údolí Oslavy. Četnostní vyhodnocení těchto odpovědí znázorňuje graf č. 24. Pro lepší přehlednost jmenovaných řek je uvedena i mapa č. 2, ve které jsou jmenované oblasti znázorněny.

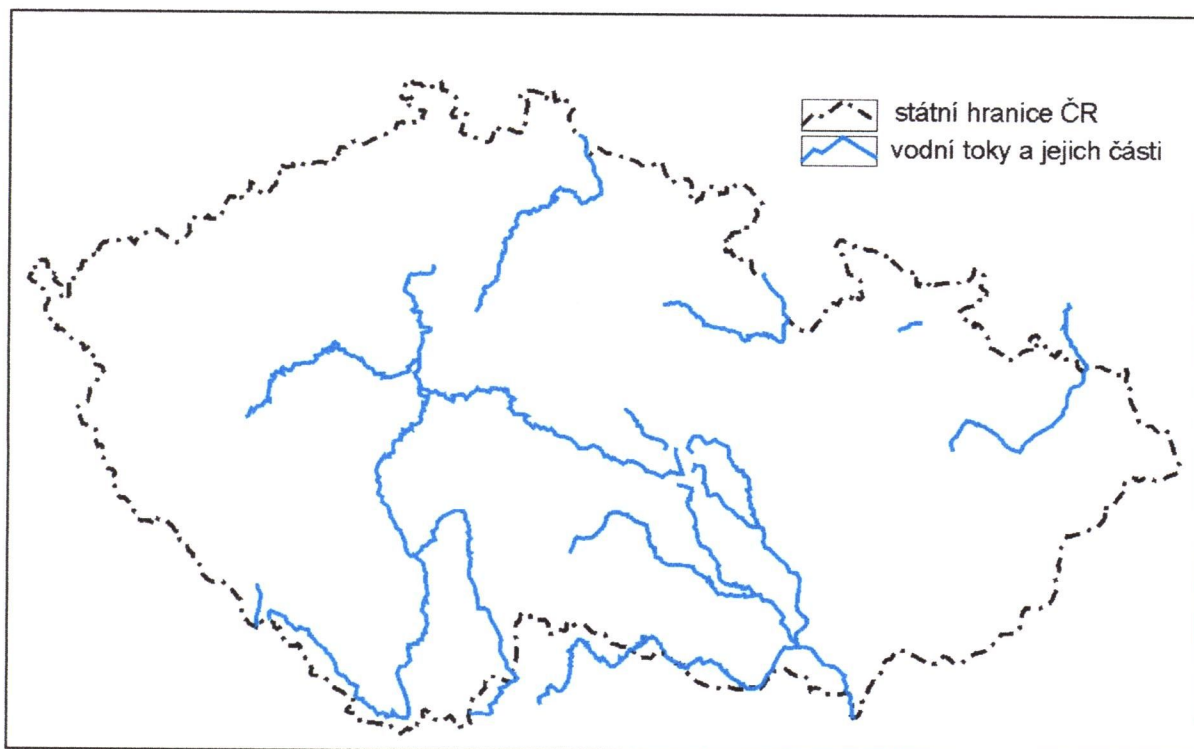
Ze 190 oslovených dokázalo nějaké obdobné místo jmenovat 116 respondentů. Nejčastější odpovědí byla řeka Jihlava, kterou znalo 32 dotázaných. Tato řeka tvořila dříve podobné kaňonovité údolí se zříceninami hradů jako řeka Oslava. Dnes je z velké části zapevněno vodami Dalešické přehrady. Část kaňonovitého údolí se zachovalo pod hrází této přehrady a dnes je zde vyhlášen Přírodní park Pojihlaví. Údolí řeky Jihlavy bylo nejčastěji jmenované také proto, že většina respondentů pocházela z Třebíčska, kterým Jihlava protéká. 11 respondentům připomíná údolí Oslavy říčku Loučku, která se u Tišnova vlévá do Svratky, kterou, stejně jako říčku Vydru, jmenovalo 7 respondentů. Řeku Sázavu srovnávalo s řekou Oslavou 10 návštěvníků. Vodáky oblíbená řeka Lužnice připomíná Jihlavu celkem 6 dotázaným. Stejný počet respondentů znalo i řeku Doubravku. Celkem 4 návštěvníků srovnávalo Pooslaví s Podyjím a 4 s Bílou Opavou a Vltavou. Řeku Jizeru a její údolí si vybavili 3 respondenti. Pro 2 dotázané má Oslava podobný charakter jako řeka Otava, Berounka, Odra, Křetínka nebo Ploština. Pod Velkým Meziříčím protéká řeka Oslava Nesměřským údolím, které znali rovněž 2 respondenti. Jednou se v odpovědích srovnávalo Novohradsko, řeka Želivka, Chrudimka, Říčky, Zlatinka a Choceňsko.

Graf č. 24: Podobná místa v ČR.



Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření.

Mapa č. 2: Místa podobná řece Oslavě.



Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření.

9 Zjednodušená SWOT analýza, návrhy a opatření na rozvoj cestovního ruchu

9.1 Zjednodušená SWOT analýza

SWOT analýza je jednou z nejúspěšnějších a nejrozšířenějších analýz vlivu externího okolí na firmu i vlivu vnitřních slabých a silných stránek firmy. V upravené podobě se dá tato analýza použít také pro hodnocení daného území. Jde o určení silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb regionu, které mohou hrát významnou roli při rozvoji cestovního ruchu.

Zjednodušená SWOT analýza pro modelovou oblast PR Údolí Oslavy a Chvojnice vychází ze stávající situace regionu a z výsledků primárního výzkumu.

Silné stránky

- geografická poloha v rámci regionu Třebíčsko (dosažitelnost v rámci denní zahraniční návštěvnosti, výhodná poloha v blízkosti dálnice)
- dlouhodobá poptávka ze strany domácích návštěvníků, o které svědčí opakovanost návštěv, oblíbené rekreační a výletní místo
- pestrá krajinná mozaika, atraktivní krajinné scenérie a zachovalá, ekologicky hodnotná a turisticky atraktivní příroda a venkovská krajina
- množství dobře značených turistických a cykloturistických cest různých náročností návštěva PR spojována s návštěvou společenských atraktivit v okolí
- poměrně dostatečná ubytovací kapacita
- návštěva PR spojována s pocity motivace, bezpečí, uklidnění, vzrušení, pohody, hlavní motivy návštěvy se týkají odpočinku a sounáležitosti s přírodou
- pozitivní hodnocení přírody, údolí, řeky, výhledů
- řada zajímavých míst v rámci PR (např. údolí Divoké Oslavy, Vlčí kolepec, Lamberk, Holý kopec)
- existence turistického informačního střediska v Náměšti n. Osl.

Slabé stránky

- nedostatečná vybavenost území turistickou infrastrukturou, nízká úroveň a síť služeb pro turisty
- vysoká letní sezónnost cestovního ruchu, malé využití v zimní sezóně, chybějící nabídka pro špatné počasí
- nedostatečná propagace mající za následek nízkou návštěvnost z okolních regionů a v rámci dovolené
- chybějící podpora cykloturistiky mající za následek nízké využití cyklostezky vedoucí PR
- PR je regionální rekreační oblastí ne destinací cestovního ruchu
- nízká kvalita ubytovacích zařízení a jejich nerovnoměrné rozložení
- špatné značení turistických cest, odpadky, chybějící občerstvení
- pocity opuštěnosti hradů

Příležitosti

- možnost propojení jednotlivých atraktivit Třebíčska do celků tvořících zajímavé nabídky pro české i zahraniční turisty
- zkvalitnění a rozšíření nabídky služeb cestovního ruchu (ubytovací a stravovací služby, speciální služby – půjčovny kol, sportovních potřeb)
- rozvoj nových forem turistiky (venkovská, ekoturistika) a vytvoření specifických programů pro zvýšení pobytové turistiky (tématické a speciální programy, např. pro rodinnou rekreaci, rodinnou prázdninovou turistiku, ozdravné pobyty dětí, školy v přírodě, agroturistika), které by podporovaly návštěvnost PR
- přírodní a kulturní potenciál umožňující tvorbu rozmanitých, navzájem se doplňujících nabídek (aktivní pohyb, odpočinek, kulturní a přírodní poznávání, pozorování fauny s odborníkem, apod.)

Ohrožení

- narušení ekologické stability území v případě zintenzivnění cestovního ruchu
- nahrazení PR jinou obdobnou lokalitou ze strany návštěvníků
- nedocenění významu místního přírodního a kulturního bohatství
- změna režimu návštěvnosti PR daných zákonem 114/92 Sb. o ochraně přírody a krajiny (§ 37)

9.2 Návrhy opatření na rozvoj cestovního ruchu v PR a jejím zázemí

Na základě výsledků dotazníkového šetření a stávající situace je navrženo několik opatření na rozvoj cestovního ruchu v PR Údolí Oslavy a Chvojnice a v její bezprostřední blízkosti.

Propagace PR

Při propagaci PR by bylo vhodné zaměřit se na prezentaci území z různých úhlů pohledu. V současnosti je rezervace prezentována pouze jako hluboce zaříznuté říční údolí s romantickými zříceninami. Bylo by vhodné vycházet z prezentace jednotlivých atraktivit, které se na jejím území nachází. Právě v množství různých atraktivit, které jsou koncentrovány na poměrně malé ploše, lze spatřovat jednu z významných konkurenčních výhod. PR může nabídnout jak řadu přírodních atraktivit (výhledy, lesy, skály, řeka, údolí), tak i společenských atraktivit (zříceniny, mlýny, lovecký zámeček na Vlčím kopci, altán Gloriet).

Prezentace PR by také mohla směřovat k zážitku (rezervace je vnímána jako příjemné místo, které v lidech vyvolá pozitivní pocity) nebo k motivům návštěvy (relaxační návštěvy, nenáročné aktivity, poznání místa, pozorování fauny a flóry). Propagaci by bylo možno také zaměřit cíleně na jednotlivé vytipované segmenty (milovníci přírody, turisté, cykloturisté, introverti, rodiny s dětmi).

Naučná stezka „Po stopách staletých stromů“

Naučná stezka by mohla využít existence celé řady památných stromů, které se v PR Údolí Oslavy a Chvojnice nacházejí. Stezka by měla být vybavena informačními tabulemi, které by obsahovali faktické údaje o stromech a ostatní flóře a fauně v bezprostředním okolí. Údaje by byly doplněny historickými fotografiemi stromů nebo fotografiemi v různých ročních obdobích. Některé tabule by mohly být doplněny o pověst či příběh z historie, která se k danému místu váže. Informační tabule by měly být umístěny v blízkosti památného stromu z celkovým ohledem na jeho ochranu. Navržená naučná stezka by mohla sloužit pro pěší i pro cykloturisty.

Využití PR pro aktivity venkovské turistiky

Venkovská turistika je forma cestovního ruchu, jejíž aktivity jsou bezprostředně spjaty s přírodou, krajinou a venkovským prostředím. Dává přednost individuálním aktivitám, a to jak při nabídce produktu cestovního ruchu, tak i při jeho realizaci. [7]

PR Údolí Oslavy a Chvojnice nabízí kvalitní zázemí pro řadu aktivit venkovské turistiky. Využívány mohou být značené turistické a cykloturistické trasy, přírodní a společenské atraktivity. Údolí nabízí také možnosti koupání, rybaření, houbaření, sběru lesních plodů apod. Prostřednictvím venkovské turistiky mohou návštěvníci objevovat místní krásy a tradice a tak je popularizovat navenek. Venkovská turistika zcela přirozeně vyvolává další podnikatelské aktivity (soukromé i veřejné) a tím vznikají i nové pracovní příležitosti.

PR má výborné podmínky také pro ekoturistiku, tedy putování přírodou a její pozorování.

Vytvoření kvalitního turistického zázemí u Vlasáka

Bývalá Vlasáková hájenka je v současné době využívány jako dětský tábor a rekreační objekt ve vlastnictví Policie ČR. Areál je poměrně kvalitně vybaven (ubytovny, chatky, sociální zařízení, kuchyně s jídelnou, travnaté i zpevněné hřiště na míčové hry, venkovní bazén, ping-pongové stoly), proto by mohl sloužit pro vytvoření kvalitního turistického zázemí v celém údolí Oslavy i Chvojnice. Areál by bylo vhodné využívat nejen v období letních prázdnin, ale celoročně. Mimo hlavní letní sezónu by zde mohly být organizovány např. školy v přírodě (rekreace větších i málopočetných kolektivů školní mládeže, zdravotně handicapované mládeže) nebo ozdravné pobyty dětí.

V areálu by bylo přínosné také vybudování letní hospody, která by poskytovala rychlé občerstvení pro turisty, cykloturisty i pro rekreanty. Vybudování nového objektu nebo přestavba nějaké ze stávajících budov by nijak nezasáhla do krajinného rázu a hospoda by vyřešila problém z občerstvením, který byl často připomínán v dotazníkovém šetření.

Obnovení hotelu Velkopolský mlýn

Pro zvýšení návštěvnosti údolí řeky by bylo přínosné znovuotevření hotelu v prostorách Velkopolského mlýna. Tento hotel řadu let sloužil jako rekreační školící středisko, ale před pěti lety byl uzavřen a od té doby je nabízen k prodeji. Hotel byl vystavěn v roce 1988 na místě původního mlýna přímo na břehu řeky Oslavy a sklá se ze

tří budov. V hlavním objektu se nachází restaurace s barem (cca 55 míst), 15 pokojů, 5 apartmá, recepce, salonek, kongresový sál pro 80 účastníků a sociální zázemí. Druhá rekreační budova byla vystavěna ve stylu horské chaty a byla zde umístěna vinárna, společenská místnost s krbem a 8 pokojů a apartmán se sociálním zařízením. Třetí budova sloužila jako hospodářské zázemí pro celý objekt. Venkovní areál je vybaven vyhřívaným bazénem a hřištěm. Znovuotevření hotelu by přineslo vytvoření nových pracovních míst, finance a celkové oživení místa. Realizace tohoto záměru ale s sebou nese potřebu vysokého vstupního kapitálu a pomalou, popřípadě žádnou návratnost investic, proto objekt nestojí v popředí zájmů u podnikatelských subjektů.

10 Závěr

Cestovní ruch je úzce spjat s přírodními atraktivitami. Přírodní atraktivity vytváří nejen primární podmínky pro rozvoje cestovního ruchu, ale mají také vliv na subjektivní vjemy návštěvníků, spolupodílí se na estetice krajiny a přispívají k regeneraci fyzických i duševních sil.

Cílem této diplomové práce bylo zjistit a zhodnotit vnímání přírodních složek krajiny aktéry cestovního ruchu na Třebíčsku.

Úvodní kapitoly práce měly za úkol seznámit s problematikou cestovního ruchu, nastínit rámec zpracování a metodiku tvorby práce, ve které byla mimo jiné vytipována modelová oblast pro primární výzkum formou dotazníkového šetření.

Pátá a šestá kapitola je věnována charakteristice regionu Třebíčsko. Pátá kapitola charakterizuje region z fyzicko-geografického a socio-ekonomického hlediska a na tyto charakteristiky navazuje analýza potenciálu cestovního ruchu v šesté kapitole. Třebíčsko má poměrně velký potenciál a příznivé podmínky pro rozvoj cestovního ruchu. Disponuje velkým množstvím přírodních i společenských atraktivit a může těžit z blízkosti populačně silné brněnské aglomerace, ale také z blízkosti hranic s Rakouskem. Největším potenciálem nabídky cestovního ruchu na Třebíčsku je čisté životní prostředí, příroda, ekologicky poměrně málo zatížená, malebná, pahorkatá krajina s vodními plochami a lesy, doplněná významnými kulturně-historickými atraktivitami, ale i mnoha drobnými a méně známými památkami a kulturními a společenskými akcemi.

Následující kapitoly jsou věnovány modelové oblasti Přírodní rezervace Údolí Oslavy a Chvojnice. Rezervace tvoří komplexní území s řadou přírodních a společenských atraktivit, které jsou typické pro celý trebičský region. Území rezervace se vyznačuje především velkou rozmanitostí krajinného reliéfu s hlubokými koryty, četnými meandry a soutěskami a je jedinečnou ukázkou posledních zachovalých údolí moravských toků, které jsou zajímavé nejen po stránce krajinářské, ale i z hlediska přírodovědného. Estetická a environmentální hodnota zachovalé přírodní krajiny v údolí řeky byla důvodem k vyhlášení přírodní rezervace již v roce 1974, resp. v roce 1975. Tento statut samozřejmě tvoří pouze právní ráme ochrany. Navíc, aby ochrana měla skutečně smysl, nesmí zůstat pouze u ní, ale je zapotřebí citlivého přístupu ke krajině jako celku.

Přírodní rezervace je významným rekreačním místem regionálního významu, které v návštěvnicích vyvolává pozitivní pocity s důrazem na dynamiku zážitku. V motivech návštěvy převládají faktory zábavy, svobody, sounáležitosti s přírodou a relaxace.

Na základě dotazníkového šetření, situační analýzy a analýzy potenciálu cestovního ruchu byla sestavena zjednodušená SWOT analýza, která vytipovala silné a slabé stránky a také příležitosti a ohrožení přírodní rezervace. Největším nedostatkem v šetřené oblasti je nedostatečná vybavenost turistickou infrastrukturou, nízká kvalita ubytovacích zařízení a jejich nerovnoměrné rozložení.

K rozvoji cestovního ruchu v přírodní rezervaci a v jejím zázemí bylo v závěrečné části práce navrženo několik opatření, které vychází z principů trvale udržitelného rozvoje. Návrhy jsou zaměřeny především na zlepšení propagace oblasti a na podporu venkovské turistiky a ekoturistiky.

Oblast přírodní rezervace má dobré předpoklady stát se významnou oblastí nejen pro krátkodobou rekreaci, ale také pro střednědobé pobyty.

11 Summary

The main objective of this diploma work was to find out and to evaluate the perception of natural elements of countryside by the participant of tourism in the Třebíč region. Within Třebíč region, the area of Oslava and Chvojnice Valley Natural Reserve was chosen as a model area, because it creates a complex area with many natural and social interests, which are typical for the whole Třebíč region. Natural and social interests represent primary conditions for the development of tourism and can be often used to promote the area. Oslava and Chvojnice Valley is open to the public by a network of marked paths, that is way it was suitable for a field research, which was done by a questionnaire survey. During the questionnaire survey I discovered that the natural reserve is a significant holiday and vacation resort of the regional importance.

As for the visitors of the reserve, it usually provokes positive feelings (motivation, safety, appeasement) with the stress on experience dynamics. As for the visit motives, the factors of amusement, freedom, affinity with nature, and relaxation prevail. But, for the area, the typical feature is insufficient facilities of tourist infrastructure, low quality of accommodation facilities and their uneven distribution. On the basis of the analysis of the situation in the region, the analysis of the potential of tourism and the questionnaire survey, several measures were proposed to support the development of tourism in the background of a natural area. Proposals are oriented especially on improving the area promotion and on the support of rural tourism and ecotourism.

The whole area is well predicted to become a significant area not only for a short-term recreation, but also for long-term stays.

12 Seznam použité literatury

Odborná literatura

- [1] ČCCR: Cestovní ruch v regionech České republiky. Ostrava : Enterprise plc., 2003.
- [2] ČERTÍK, M. a kol.: Cestovní ruch – vývoj, organizace a řízení. Praha : OFF, 2001, ISBN 80-238-6275-8.
- [3] FORET, M. – FORETOVÁ, V.: Jak rozvíjet místní cestovní ruch. Praha : Grada publishing, 2001, ISBN 80-247-0207-X.
- [4] HESKOVÁ, M.: Cestovní ruch I. Jindřichův Hradec : Fakulta managementu Jihočeské univerzity v Jindřichově Hradci, 1997, ISBN 80-7040-233-4.
- [5] HRALA, V.: Geografie cestovního ruchu. Praha : VŠE v Praze, 1998, ISBN 80-7079-173-X.
- [6] MALÁ, V.: Základy cestovního ruchu. Praha : VŠE v Praze, Oeconomica, 2002, ISBN 80-245-0439-1.
- [7] NĚMČANSKÝ, M.: Agroturistika. Karviná : Slezská univerzita Opava, 1996, ISBN 80-85879-36-0.
- [8] ORIEŠKA, J.: Technika služeb cestovního ruchu. Praha : Idea Servis, 1999, ISBN 80-85970-27-9.
- [9] PÁSKOVÁ, M. – ZELENKA J.: Cestovní ruch – výkladový slovník. Česká republika : Ministerstvo pro místní rozvoj, 2002.
- [10] ŠTĚPÁNEK, V. – KOPAČKA L. – ŠÍP J.: Geografie cestovního ruchu. Praha : Karolinum Univerzity Karlovy v Praze, 2001, ISBN 80-246-0172-9.

[11] ZBOŘIL, K.: Marketingový výzkum – metodologie a aplikace. Praha : VŠE v Praze, 1998, ISBN 80-7079-394-5.

Regionální literatura

[12] HOSÁK, L.: Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Praha : Svoboda, 1981, ISBN 25-102-81.

[13] Kol. autorů: Chráněná území ČR – Jihlavsko, svazek VII. Praha : AOPK ČR, 2002.

[14] Kol. autorů: Třebíčsko – životní prostředí, ekologie. Třebíč : Akcent, 2003, ISBN 80-7268-251-2.

[15] LYSÁK, J.: Pooslaví a Pojihlaví – vlastivědné vycházky. Třebíč : Arca JiMfa, 1997, ISBN 80-7221-002-5.

[16] Přírodovědný sborník Západomoravského muzea v Třebíči: Společenské a přírodní složky krajiny v širší oblasti energetické soustavy Dukovany – Dalešice. Třebíč : Západomoravské muzeum v Třebíči, 1996, ISSN 0231-603X.

[17] PODHORSKÝ, M.: Kraj Vysočina. Praha : freytag & berndt, 2003, ISBN 80-7316-075-7.

[18] STEJSKAL, K. a kol.: Náměšť nad Oslavou – historie a současnost. Brno : Městské kulturní středisko v Náměšti nad Oslavou, 2005, ISBN 80-903416-1-6.

[19] ZEJDA, R.: Jaderná elektrárna Dukovany a okolí. Třebíč : Arca JiMfa, 1994, ISBN 80-85766-47-7.

[20] ZEJDA, R.: Náměšťsko – turistickovlastivědný průvodce obcemi a jejich okolím. Tišnov : SURSUM, 2004, ISBN 80-7323-054-2.

Ostatní zdroje

[21] Cykloturistický průvodce okolím Náměště nad Oslavou – mikroregiony Náměšťsko, Horácko a Chvojnice. Vizovice : Geodézie On Line, 2004, ISBN 80-86782-05-0.

[22] Koncepce státní politiky cestovního ruchu v České republice.

[23] Národní rozvojový program.

[24] Profil města Třebíč.

[25] Program rozvoje kraje Vysočina.

[26] Společný regionální operační program.

[27] Strategie regionálního rozvoje České republiky.

[28] Zákon č. 114/1992 Sb. ze dne 1. června 1992 o ochraně přírody a krajiny.

Internetové stránky

[29] www.czso.cz

[30] www.kr-vysocina.cz

[31] www.trebic.cz

[32] www.kviztrebic.cz

[33] www.hrady-zamky-tvrze.cz

[34] www.namestnosl.cz

[35] www.pivovar-dalesice.cz

[36] www.rda-vysocina.cz

[37] www.vinohrady-sadek.cz

13 Seznam tabulek, grafů a map

Tabulky

- Tabulka č. 1: Ubytovací zařízení na Třebíčsku /48/
Tabulka č. 2: Identifikace skupin faktorů /67/
Tabulka č. 3: Hodnocení pocitů z hradů a výhledů /69/
Tabulka č. 4: Průměrné hodnoty pocitů z jednotlivých atraktivit /71/
Tabulka č. 5: Identifikace skupin faktorů /72/
Tabulka č. 6: Motivy návštěvy vzhledem k důvodu návštěvy /75/
Tabulka č. 7: Motivy návštěvy vzhledem k doprovodu /76/
Tabulka č. 8: Motivy návštěvy vzhledem k opakovanosti /77/
Tabulka č. 9: Hodnocení atraktivit vzhledem k důvodu návštěvy /77/
Tabulka č. 10: Hodnocení atraktivit vzhledem k doprovodu /78/
Tabulka č. 11: Hodnocení atraktivit vzhledem k opakovanosti /78/

Grafy

- Graf č. 1: Důvod návštěvy – celek /18/
Graf č. 2: Důvod návštěvy – hrady /18/
Graf č. 3: Důvod návštěvy – vyhlídky /18/
Graf č. 4: Místo bydliště /19/
Graf č. 5: Místo bydliště v rámci Vysočiny /19/
Graf č. 6: Způsob dopravy /20/
Graf č. 7: Místo trávení dovolené /21/
Graf č. 8: Aktivity provozované o dovolené /22/
Graf č. 9: Doprovod na výletě – celek /23/
Graf č. 10: Doprovod na výletě – hrady /23/
Graf č. 11: Doprovod na výletě – vyhlídky /23/
Graf č. 12: Opakovanost návštěvy – celek /24/
Graf č. 13: Opakovanost návštěvy – hrady /24/
Graf č. 14: Opakovanost návštěvy – vyhlídky /24/
Graf č. 15: Asociace se slovy údolí řeky Oslavy – celek /63/

Graf č. 16: Asociace se slovy údolí řeky Oslavy – první místo /63/

Graf č. 17: Co se líbí v údolí řeky Oslavy /65/

Graf č. 18: Co se nelíbí v údolí řeky Oslavy /66/

Graf č. 19: Dvoufaktorové zobrazení vnímání PR /68/

Graf č. 20: Srovnání pocitů z hradů a výhledů /70/

Graf č. 21: Dvoufaktorové zobrazení motivací návštěvy PR /73/

Graf č. 22: Průměrný význam motivací /74/

Graf č. 23: Nejzajímavější místa v údolí řeky Oslavy /79/

Graf č. 24: Podobná místa v ČR /82/

Mapy

Mapa č. 1: Nejzajímavější místa v údolí řeky Oslavy /80/

Mapa č. 2: Místa podobná řece Oslavě /83/

14 Seznam příloh

Příloha č. 1: Chráněná území Třebíčska

Příloha č. 2: Krajinový pokryv Třebíčska

Příloha č. 3: Potenciální přirozená vegetace Třebíčska

Příloha č. 4: Mapa Přírodní rezervace Údolí Oslavy a Chvojnice

Příloha č. 5: Obrázky přírodních atraktivit Třebíčska

Příloha č. 6: Obrázky společenských atraktivit Třebíčska

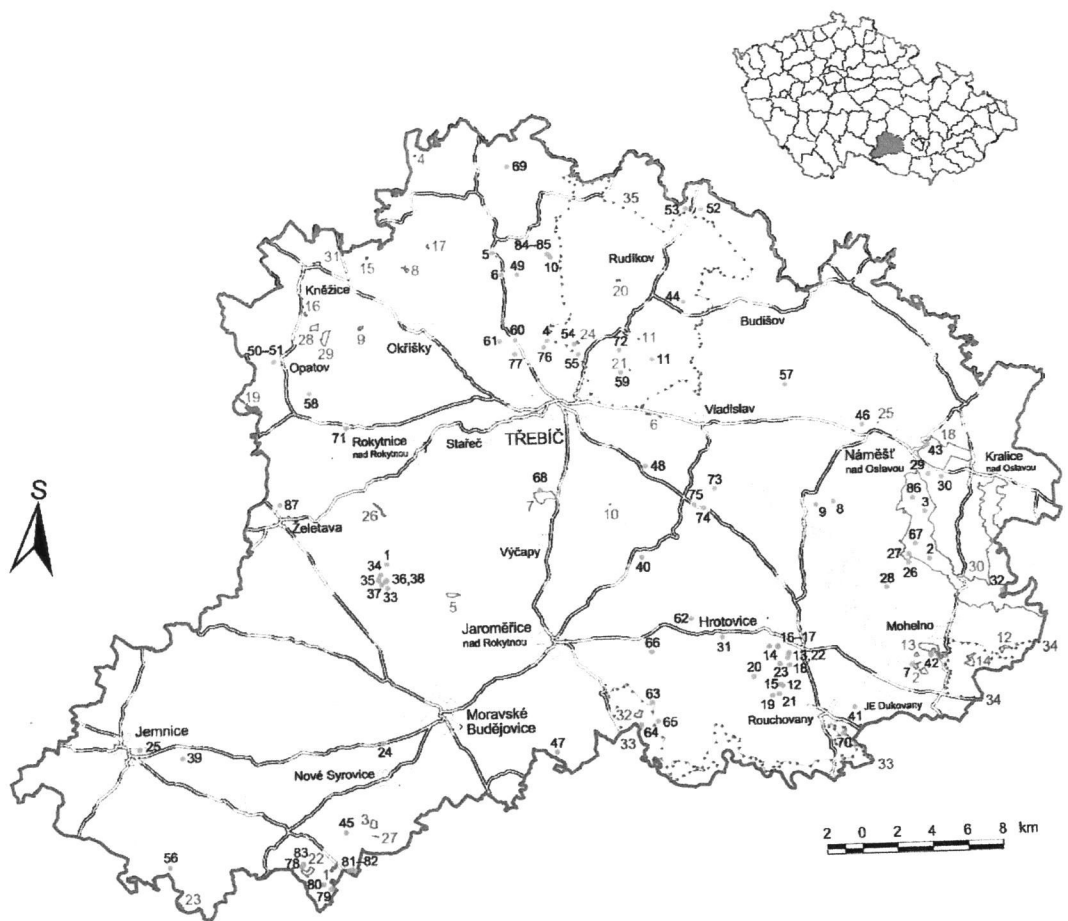
Příloha č. 7: Obrázky atraktivit Přírodní rezervace Údolí Oslavy a Chvojnice

Příloha č. 8: Seznam památných stromů a stromořadí Třebíčska

Příloha č. 9: „Velký“ dotazník (celek)

Příloha č. 10: „Malý“ dotazník (jednotlivé atraktivity)

Příloha č. 1: Chráněná území Třebíčska



- 1 PP Černá blata
- 2 PR Dukovanský mlýn
- 3 PR Habrová seď
- 4 PP Habří
- 5 PP Hájký
- 6 PP Hluboček
- 7 PR Hošťanka
- 8 PP Jalovec
- 9 PP Kamenný vrch
- 10 PP Klučovský kopec

- 11 PP Kobylínek
- 12 PP Kozének
- 13 NPR Mohelenská hadcová step
- 14 PR Mohelnička
- 15 PP Na Kopanínách
- 16 PR Na podlesích
- 17 PP Na skalčičce
- 18 PP Obora
- 19 PR Opatovské zákopy
- 20 PP Pazderna

- 21 PP Ptáčovský kopeček
- 22 PR Suchá hora
- 23 PR Suché skály
- 24 PP Syenitové skály
- 25 PP Špilberk
- 26 PR U hájenky
- 27 PP U Lusthausu
- 28 PR U římské studánky
- 29 PR U Trojáku
- 30 PR Údolí Oslavy a Chvojnice

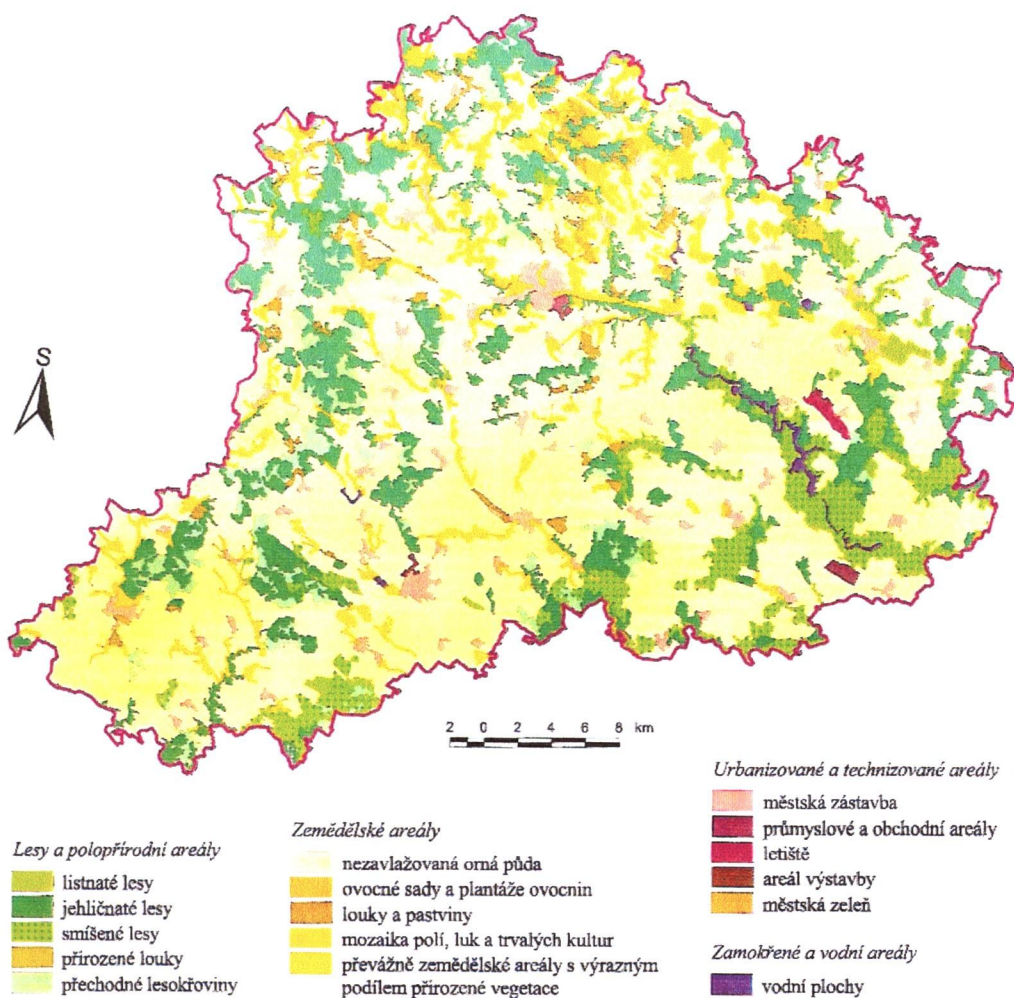
- 31 PP Urbánkův palouk
- 32 PR V jedlí
- 33 přírodní park Rokytná
- 34 přírodní park Střední Pojhlavi
- 35 přírodní park Třebíčsko

— hranice maloplošných ZCHÚ

— hranice přírodního parku

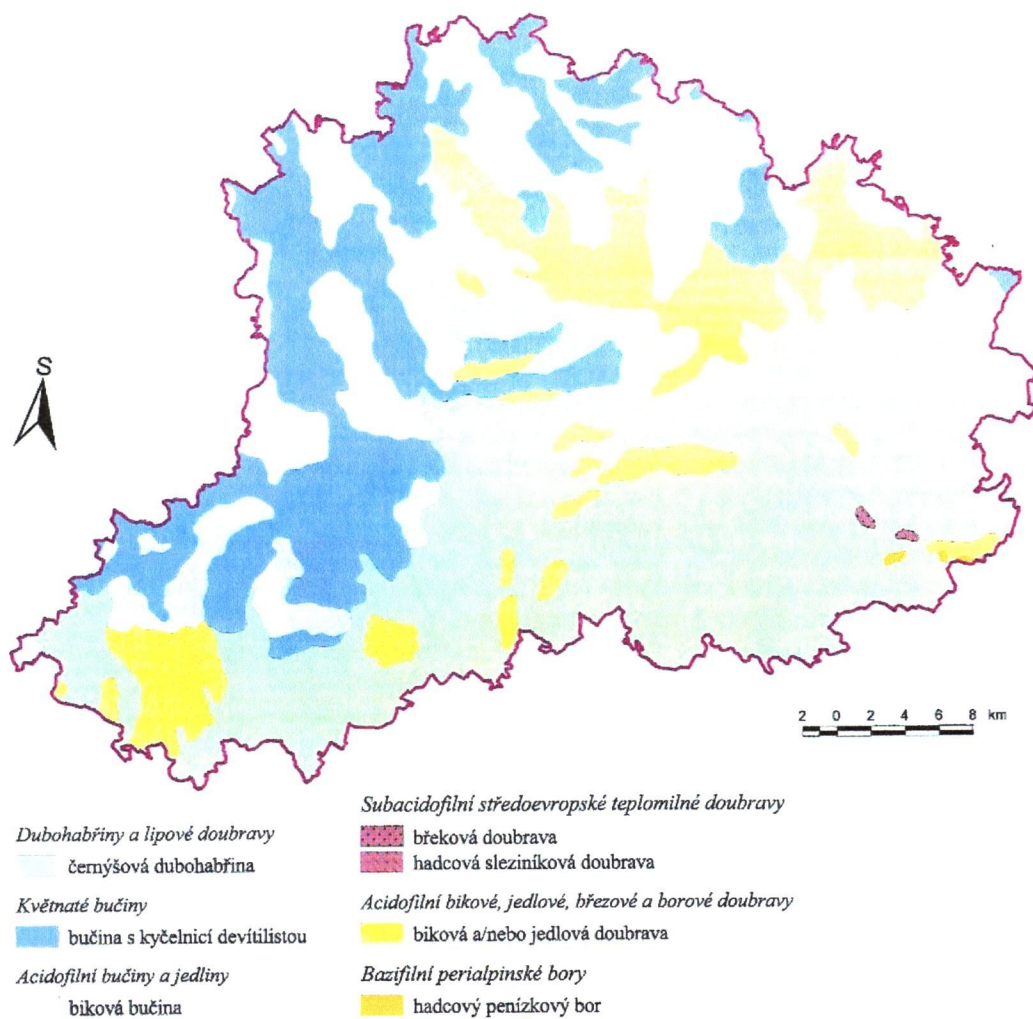
• památné stromy 1–87 (viz text)

Příloha č. 2: Krajinný pokryv Třebíčska



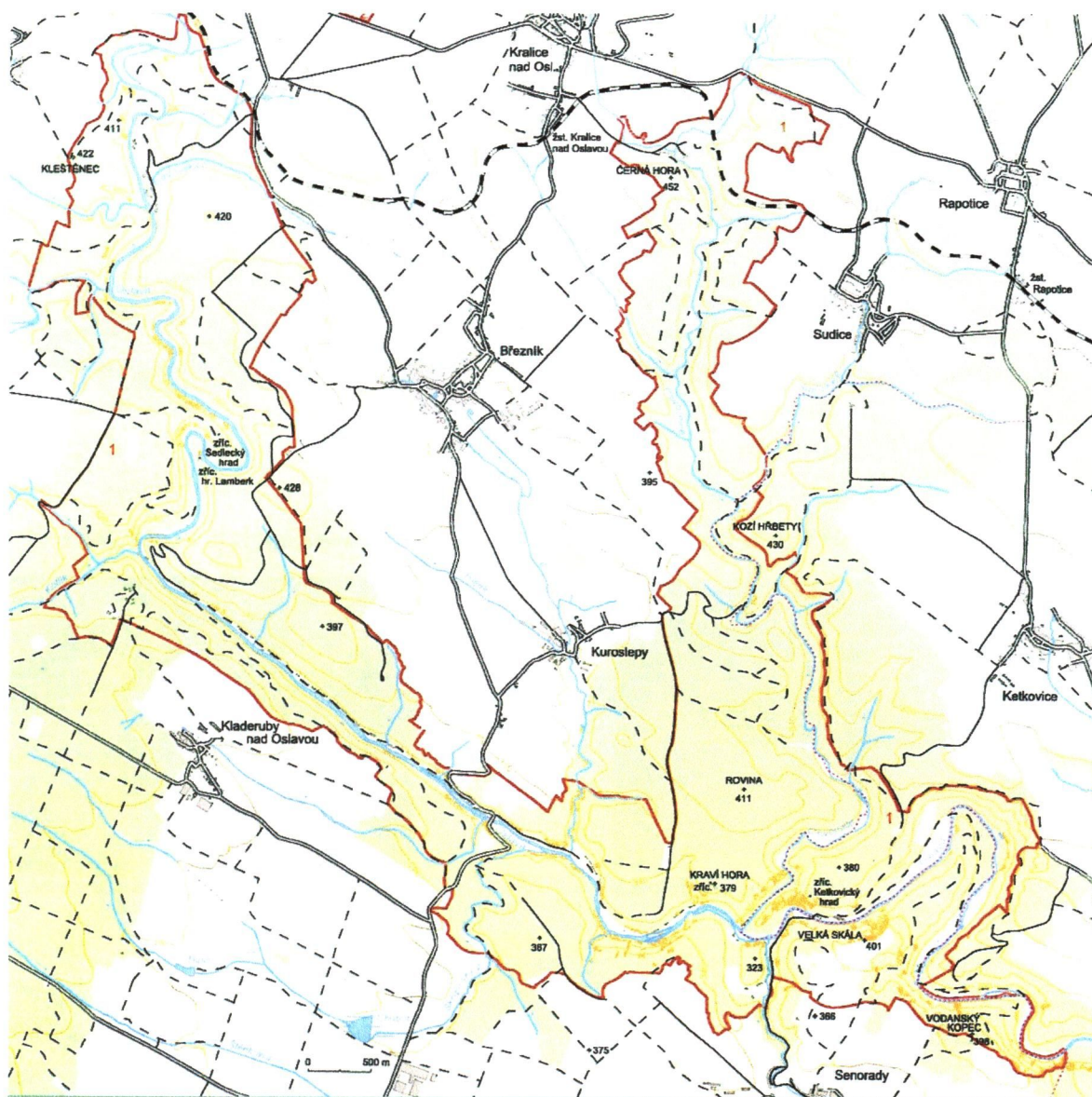
roj: Kol. autorů: Chráněná území ČR.

Příloha č. 3: Potenciální přirozená vegetace Třebíčska



Zdroj: Kol. autorů: Chráněná území ČR.

Příloha č. 4: Mapa Přírodní rezervace Údolí Oslavy a Chvojnice



Zdroj: Kol. autorů: Chráněná území ČR.

Příloha č. 5: Obrázky přírodních atraktivit Třebíčska

Obrázek č. 1: Rybník Gbel.



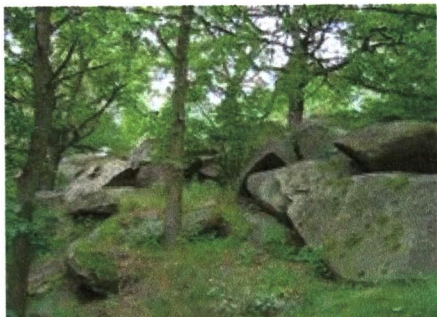
Zdroj: www.horacko.cz.

Obrázek č. 2: PP Obora.



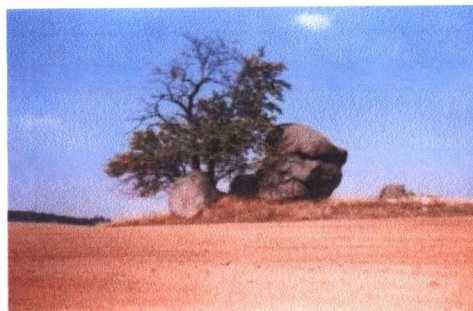
Zdroj: www.horacko.cz.

Obrázek č. 3: PP Syenitové skály.



Zdroj: www.horacko.cz.

Obrázek č. 4: Přír. pakr Třebíčsko.



Zdroj: www.horacko.cz.

Obrázek č. 5: Krajina Třebíčska.



Zdroj: www.horacko.cz.

Obrázek č. 6: Čertův jazyk.



Zdroj: www.horacko.cz.

Obrázek č. 7: Dalešická přehrada.



Zdroj: www.horacko.cz.

Obrázek č. 8: Wilsonova skála.



Zdroj: www.horacko.cz.

Obrázek č. 9: Hadcová step.



Zdroj: www.region-vysocina.cz.

Obrázek č. 10: Hadcová step.



Zdroj: www.region-vysocina.cz.

Obrázek č. 11: „Velký javor“.



Zdroj: www.horacko.cz

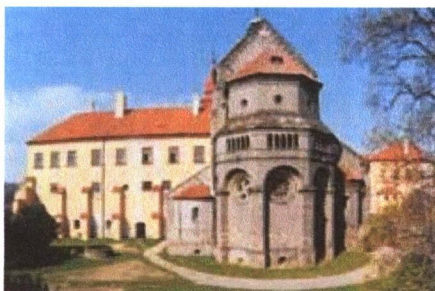
Obrázek č. 12: „Žižkův dub“.



Zdroj: www.namestnosl.cz

Příloha č. 6: Obrázky společenských atraktivit

Obrázek č. 13: Bazilika v Třebíči.



Zdroj: www.trebic.cz.

Obrázek č. 14: Zámek Náměšť n. Osl.



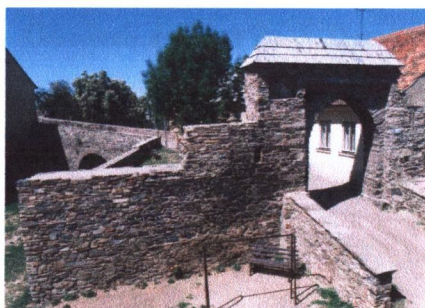
Zdroj: www.namestnosl.cz.

Obrázek č. 15: Zámek Jaroměřice n. Rok.



Zdroj: www.region-vysicina.cz.

Obrázek č. 16: Jemnice.



Zdroj: region-vysicina.cz.

Obrázek č. 17: Zámek v Budišově.



Zdroj: www.horacko.cz.

Obrázek č. 18: Zámek v Dalešicích.



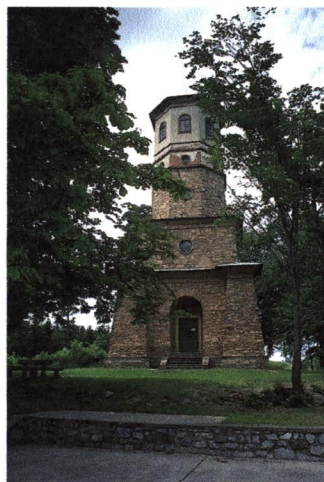
Zdroj: www.region-vysocina.cz.

Obrázek č. 19: Tvrz v Pyšele.



Zdroj: www.horacko.cz.

Obrázek č. 20: Rozhledna Babylon.



Zdroj: www.region-vysocina.cz.

Obrázek č. 21: Tvrz v Náramči.



Zdroj: www.horacko.cz.

Obrázek č. 22: Vila J. Demla.



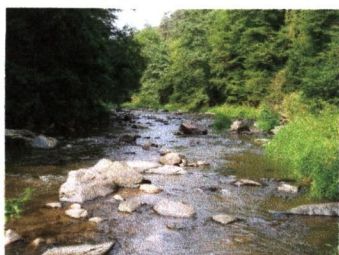
Zdroj: www.horacko.cz.

Příloha č. 7: Obrázky atraktivit PR Údolí Oslavy a Chvojnice

Obrázek č. 23, 24, 25: Divoká Oslava.



Zdroj: Autor.



Zdroj: Autor.



Zdroj: Autor.

Obrázek č. 26, 27, 28: Dlouhá Oslava.



Zdroj: Autor.

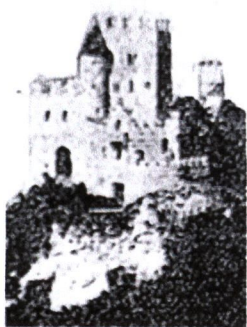


Zdroj: Autor.



Zdroj: Autor.

Obrázek č. 29, 30, 31: Lamberk.



Zdroj: www.kuroslepy.cz.

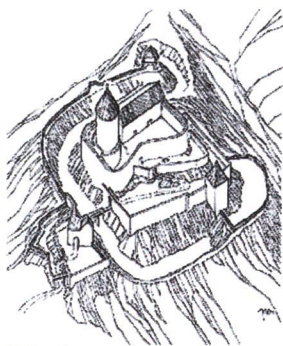


Zdroj: www.kuroslepy.cz.



Zdroj: Autor.

Obrázek č. 32, 33, 34: Kraví hora.



Zdroj: www.kuroslepy.cz.



Zdroj: Autor.



Zdroj: Autor.

Obrázek č. 35, 36, 37: Sedlecký hrad.



Zdroj: Autor.



Zdroj: Autor.



Zdroj: Autor.

Obrázek č. 38, 39, 40 : Levnov.



Zdroj: www.kuroslepy.cz.



Zdroj: www.kuroslepy.cz.



Zdroj: Autor.

Obrázek č. 41, 42, 43: Malá skála.



Zdroj: www.senorady.cz.

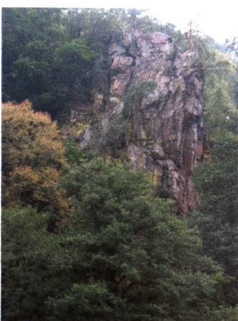


Zdroj: www.kuroslepy.cz.

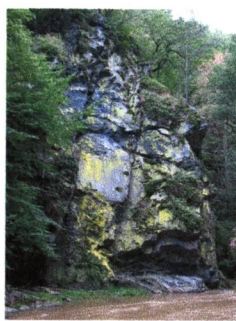


Zdroj: www.kuroslepy.cz.

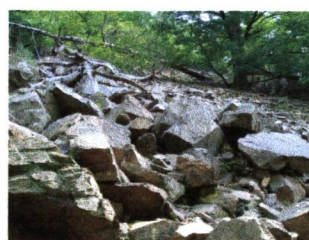
Obrázek č. 44: Kavčice. Obrázek č. 45: Jinošovnice. Obrázek č. 46: Kamenné sutě.



Zdroj: Autor.



Zdroj: Autor.



Zdroj: Autor.

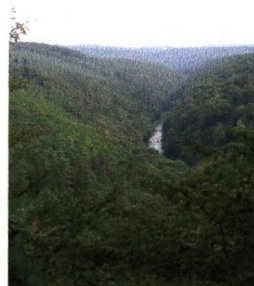
Obrázek č. 47 : Pod Levnovem. Obrázek č. 48, 49 : Vyhlídka na Dlouhou Oslavu.



Zdroj: Autor.



Zdroj: Autor.



Zdroj: Autor.

Obrázek č. 50: U Vlasáka.



Zdroj: Autor.

Obrázek č. 51, 52: Mlýny na Oslavě.



Zdroj: Autor.



Zdroj: Autor.

Obrázek č. 53, 54, 55: Vlčí kopec.



Zdroj: Autor.



Zdroj: Autor.

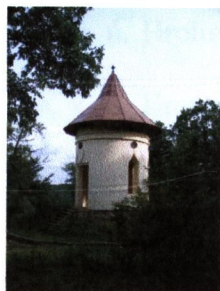


Zdroj: Autor.

Obrázek č. 56, 57: Gloriet.



Zdroj: Autor.



Zdroj: Autor.

Příloha č. 8: Seznam památných stromů a stromořadí Třebíčska

1. Dub letní, 5 exemplářů, k. ú. Babice u Lesonic, obvod 312-344 cm, výška 17-19 m, stáří nezjištěno
2. Smrk ztepilý, k. ú. Březník, obvod 442 cm, výška, 45 m, stáří nezjištěno
3. Stromořadí čítající 66 exemplářů, z toho 36 buků lesních, 25 lip malolistých, 4 duby letní a 1 dub zimní, k. ú. Březník, obvod 90-260 cm, výška 10-23 m, stáří nezjištěno
4. Smrk ztepilý, k. ú. Budíkovice, obvod 270 cm, výška 23 m, stáří 150 let
5. Stromořadí čítající 31 exemplářů, z toho 16 lip malolistých, 10 lip velkolistých, 2 javory kleny, 2 javory mléče a 1 jírovec maďal, k. ú. Červená Lhota, obvod 138-509 cm, výška 16-22 m, stáří 130-150 let
6. Lípa malolistá, 3 exempláře, k. ú. Červená Lhota, obvod 278, 353, 185 cm, výška 16-22 m, stáří nezjištěno
7. Borovice lesní, k. ú. Dukovany, obvod 210 cm, výška 16 m, stáří nezjištěno
8. Stromořadí čítající 62 exemplářů, z toho 42 lip malolistých, 12 javorů mléčů, 6 javorů klenů, 1 jírovec maďal a 1 javor babyka, k. ú. Hartvíkovice, obvod 38-405 cm, výška 6-22 m, stáří nezjištěno
9. Borovice lesní, k. ú. Hartvíkovice, obvod 210 cm, výška 8 m, stáří nezjištěno
10. Javor klen, k. ú. Horní Vilémovice, obvod 777 cm, výška 12 m, stáří asi 600 let
11. Smrk ztepilý, 2 exempláře, k. ú. Hostákov, obvod 235, 325 cm, výška 15,20 m, stáří nezjištěno
12. Dub letní, k. ú. Hrotovice, obvod 480 cm, výška 27 m, stáří nezjištěno
13. Dub letní, k. ú. Hrotovice, obvod 487 cm, výška 22 m, stáří nezjištěno
14. Dub letní, 64 exemplářů, k. ú. Hrotovice, obvod 240-450 cm, výška 22-33 m, stáří asi 200 let
15. Stromořadí čítající 34 exemplářů, z toho 33 jírovců maďal a 1 olše lepková, k. ú. Hrotovice, obvod jírovců 79-248 cm, výška 10-24 m, stáří nezjištěno
16. Platan javorlistý, k. ú. Hrotovice, obvod 420 cm, výška 32 m, stáří nezjištěno
17. Dub letní, k. ú. Hrotovice, obvod 540 cm, výška 28 m, stáří nezjištěno
18. Dub letní, k. ú. Hrotovice, obvod 350 cm, výška 31 m, stáří nezjištěno
19. Dub letní, 4 exempláře, k. ú. Hrotovice, obvod 330, 325, 390 cm, výška 24-29 m, stáří nezjištěno
20. Dub letní, k. ú. Hrotovice, obvod 450 cm, výška 25 m, stáří nezjištěno
21. Dub letní, 2 exempláře, k. ú. Hrotovice, obvod 380, 335 cm, výška 25, 29 m, stáří nezjištěno
22. Dub letní, 2 exempláře, k. ú. Hrotovice, obvod 390, 360 cm, výška 33, 28 m, stáří nezjištěno
23. Dub letní, k. ú. Hrotovice, obvod 340 cm, výška 24 m, stáří nezjištěno
24. Lípa velkolistá, k. ú. Jackov, obvod 498 cm, výška 19 m, stáří nezjištěno
25. Lípa velkolistá, k. ú. Jemnice, obvod 700 cm, výška 15 m, stáří 690 let
26. Stromořadí čítající 171 exemplářů, z toho 145 buků lesních, 6 lip malolistých, 9 lip velkolistých, 3 duby letní, 3 jasany ztepilé, 1 javor klen, 2 javory mléče, 2 smrky ztepilé, k. ú. Kladruby nad Oslavou (Haugwitzova alej), obvod 37-236 cm, výška 9-25 m, stáří nezjištěno
27. Buk letní, k. ú. Kladruby nad Oslavou, obvod 37-236 cm, výška 9-25 m, stáří nezjištěno
28. Buk, k. ú. Kladruby nad Oslavou, obvod 400 cm, výška 22 m, stáří nezjištěno

29. Stromořadí čítající 153 exemplářů, z toho 72 jírovců maďalů, 30 javorů klenů, 24 javorů mléčů, 21 lip malolistých, 5 trnovníků akátů, 1 jeřáb břek, k. ú. Kralice n. Osl., obvod 60-301 cm, výška 8-20 m, stáří nezjištěno
30. Stromořadí čítající 203 exemplářů, z toho 114 jírovců maďalů, 2 jírovce červené, 39 javorů klenů, 5 javorů mléčů, 2 jabloně obecné, 22 lip malolistých, 4 lípy velkolisté, 2 lípy stříbrné, 6 jilmů habrolistých, 2 hrušně obecné, k. ú. Kralice n. Osl., obvod 13-270 cm, výška 2-20 m, stáří nezjištěno
31. Stromořadí čítající 73 exemplářů, z toho 8 lip velkolistých, 36 lip malolistých, 12 jasanů ztepilých, 13 javorů klenů, 4 javory mléče, k. ú. Krhov u Hrotovic, obvod 19-405 cm, výška 3-28 m, stáří nezjištěno
32. Lípa malolistá, k. ú. Kuroslepy, obvod 390 cm, výška 23 m, stáří nezjištěno
33. Lípa malolistá, k. ú. Lesonice, obvod 484 cm, výška 21 m, stáří nezjištěno
34. Dub letní, k. ú. Lesonice, obvod 576 cm, výška 21 m, stáří nezjištěno
35. Lípa velkolistá, k. ú. Lesonice, obvod 482 cm, výška 22 m, stáří nezjištěno
36. Javor klen, k. ú. Lesonice, obvod 346 cm, výška 22 m, stáří nezjištěno
37. Dub letní, 17 exemplářů, k. ú. Lesonice, obvod 228-430 cm, výška 17-24 m, stáří nezjištěno
38. Lípa velkokvětá, k. ú. Lesonice, obvod 301 cm, výška 22 m, stáří nezjištěno
39. Lípa, k. ú. Lhotce u Jemnice, obvod 411 cm, výška 16 m, stáří nezjištěno
40. Dub letní, k. ú. Lipník u Hrotovic, obvod 365 cm, výška 17 m, stáří nezjištěno
41. Lípa malolistá, k. ú. Lipňany u Skryjí, obvod 420 cm, výška 27 m, stáří nezjištěno
42. Lípa malolistá, k. ú. Mohelno, obvod 576 cm, výška 21 m, stáří nezjištěno
43. Dub letní (tzv. Žižkův dub), k. ú. Náměšť n. Osl., obvod 1009 cm, výška 10 m, stáří 900-1000 let
44. Dub letní, 10 exemplářů, k. ú. Nárameč, obvod 270-450 cm, výška 16-23 m, stáří nezjištěno
45. Dub letní, k. ú. Nové Syrovce, obvod 522 cm, výška 23 m, stáří nezjištěno
46. Stromořadí čítající 184 exemplářů, z toho 68 jírovců maďalů, 51 javorů klenů, 5 javorů mléčů, 58 lip malolistých, 2 jasanů ztepilých, k. ú. Ocmanice, obvod 60-402 cm, výška 6-28 m, stáří nezjištěno
47. Dub letní, k. ú. Ohrazenice na Moravě, obvod 556 cm, výška 20 m, stáří nezjištěno
48. Lípa malolistá, 2 exempláře, k. ú. Okrašovice, obvod 210, 295 cm, výška 14, 15 m, stáří nezjištěno
49. Lípa malolistá, k. ú. Okřešice u Třebíče, obvod 386 cm, výška 21 m, stáří asi 200 let
50. Skupina 26 stromů, z toho 8 lip malolistých, 4 lípy velkolisté, 1 lípa stříbrná, 5 javorů mléčů, 4 jírovce maďaly, 3 jasanů ztepilých, 1 olše lepkavá, k. ú. Opatov na Moravě, obvod 125-380 cm, výška 14-21 m, stáří nezjištěno
51. Lípa malolistá, k. ú. Opatov na Moravě, obvod 367 cm, výška 17 m, stáří nezjištěno
52. Stromořadí čítající 27 lip, k. ú. Oslavička, obvod 113-427 cm, výška 10-18 m, stáří nezjištěno
53. Dub letní, k. ú. Oslavička, obvod 782 cm, výška 7 m, stáří asi 400 let
54. Dub letní, 6 exemplářů, k. ú. Pocoucov, obvod 364-470 cm, výška 13-19 m, stáří nezjištěno
55. Dub letní, 3 exempláře, k. ú. Pocoucov, obvod 319, 328, 364 cm, výška 19, 18, 18, m, stáří 200-250 let
56. Stromořadí čítající 31 lip malolistých, k. ú. Police u Jemnice, obvod 236-434 cm, výška 11-19 m, stáří asi 200 let
57. Borovice lesní, k. ú. Pozďatín, obvod 210 cm, výška 13 m, stáří nezjištěno
58. Dub letní, k. ú. Předín, obvod 468 cm, výška 16 m, stáří nezjištěno
59. Dub letní, k. ú. Ptáčov, obvod 210 cm, výška 20 m, stáří nezjištěno

60. Dub letní, k. ú. Račerovice, obvod 672 cm, výška 16 m, stáří asi 300 let
61. Borovice letní, k. ú. Račerovice, obvod 236 cm, výška 9 m, stáří nezjištěno
62. Dub letní, k. ú. Račice u Hrotovic, obvod 470 cm, výška 29 m, stáří nezjištěno
63. Dub letní, k. ú. Radkovic u Hrotovic, obvod 350 cm, výška 25 m, stáří nezjištěno
64. Dub letní (tzv. Splálený dub), k. ú. Radkovic u Hrotovic, obvod 525 cm, výška 27 m, stáří nezjištěno
65. Buk lesní, 6 exemplářů, k. ú. Radkovic u Hrotovic, obvod 251-386 cm, výška 29-34 m, stáří nezjištěno
66. Dub letní, k. ú. Radkovic u Hrotovic, obvod 530 cm, výška 21 m, stáří nezjištěno
67. Dub letní, k. ú. Sedlec u Náměště n. Osl., obvod 300 cm, výška 16 m, stáří nezjištěno
68. Třešeň ptačí, k. ú. Slavice, obvod 399 cm, výška 13 m, stáří nezjištěno
69. Douglaska tisolistá, 8 exemplářů, k. ú. Svatoslav u Třebíče, obvod 282-478 cm, výška 19-22 m, stáří nezjištěno
70. Lípa malolistá, k. ú. Šemíkovice, obvod 310 cm, výška 24 m, stáří nezjištěno
71. Skupina 10 exemplářů, z toho 5 dubů letních, 2 lípy malolisté, 1 jilm drsný, 1 olše lepkavá, 1 javor klen, k. ú. Štěměchy, obvod 65-210 cm, výška 14-21 m, stáří nezjištěno
72. Jasan ztepilý, 2 exempláře, k. ú. Trnava u Třebíče, obvod 206,257 cm, výška 14, 19 m, stáří 110 let
73. Buk lesní, 2 exempláře, k. ú. Třebenice na Moravě, obvod 340, 290 cm, výška 34 m, stáří nezjištěno
74. Lípa malolistá, 4 exempláře, k. ú. Třebenice na Moravě, obvod 229, 302, 232, 121 cm, výška 17, 18, 18, 18, stáří nezjištěno asi 150 let
75. Lípa malolistá, k. ú. Třebenice na Moravě, obvod 474 cm, výška 16 m, stáří nezjištěno
76. Dub letní, k. ú. Třebíč, obvod 334 cm, výška 15 m, stáří 200 let
77. Dub letní, k. ú. Třebíč, obvod 378 cm, výška 18 m, stáří 180-200 let
78. Javor klen, k. ú. Velký Dešov, obvod 465 cm, výška 23 m, stáří nezjištěno
79. Buk lesní, k. ú. Velký Dešov, obvod 320 cm, výška 23-25 m, stáří nezjištěno
80. Buk lesní, k. ú. Velký Dešov, obvod 314 cm, výška 23 m, stáří nezjištěno
81. Lípa malolistá, k. ú. Velký Dešov, obvod 390 cm, výška 21 m, stáří nezjištěno
82. Dub letní, k. ú. Velký Dešov, obvod 459 cm, výška 21 m, stáří nezjištěno
83. Buk lesní, k. ú. Velký Dešov, obvod 338 cm, výška 19 m, stáří nezjištěno
84. Buk lesní, k. ú. Věstoňovice, obvod 311 cm, výška 18 m, stáří nezjištěno
85. Buk lesní, k. ú. Věstoňovice, obvod 440 cm, výška 24 m, stáří nezjištěno
86. Smrk ztepilý, 2 exempláře, k. ú. Zňátky, obvod 200, 230 cm, výška 36, 35 m, stáří nezjištěno
87. Lípa malolistá, k. ú. Želetava, obvod 423 cm, výška 17 m, stáří nezjištěno

Příloha č. 9: „Velký“ dotazník (celek)



Katedra cestovního ruchu
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Dotazník (on-site survey)

Místo:

Datum:

Den:

Čas:

Jsem studentkou Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích a ve své diplomové práci se věnuji problematice vnímání přírodních složek krajiny v oblasti Přírodní rezervace Údolí Oslavy a Chvojnice.

Při odpovědích je zachována anonymita respondenta. Dotazník neslouží ke komerčním účelům.

1) Co se Vám vybaví, když se řekne řeka Oslava a Chvojnice? Charakterizujte, prosím, 3 slovy:

2) Kdybyste měl(a) označit jednu (jakoukoliv) věc, která se Vám zde LÍBÍ, která by to byla?

3) Kdybyste měl(a) označit jednu (jakoukoliv) věc, která se Vám zde NELÍBÍ, která by to byla?

4) Spojil(a) byste trasu, kterou jste prošel(a) s následujícími pocity?

	určitě ano	spíše ano	nedokážu rozhodnout	spíše ne	určitě ne
depresivní					
vzrušující					
uklidňující					
zdechucující					
motivující					
nudný					
stísněný					
opuštěný					
napětí					
bezpečí					

5) Jste zde na výletě z domova nebo výletě v rámci dovolené?

a) Pokud z domova, odkud? _____

a jak jste se sem dopravil(a)? auto / kolo / pěšky / autobus / vlak / jinak Jak? _____

b) Pokud na výletě na dovolené, kde trávíte dovolenou? _____ a jakým aktivitám se věnujete nebo byste se věnovat chtěl (a)?

Položka	věnuji se především	věnuji se občas	měl/a bych zájem
a) opalování			
b) koupání			
c) rybaření			
d) windsurfing			
e) jízdy na loďkách			
f) pěší turistika			
g) jízda na kolech			
h) pozorování fauny s odborným průvodcem			
i) myslivecký lov			

Položka	věnuji se především	věnuji se občas	měl/a bych zájem
j) návštěvy historických zajímavostí v okolí			
k) návštěvy muzeí			
l) účast na kulturních a společenských akcích			
m) houbaření a sběr lesních plodů			
n) letní sporty (např. tenis, stolní tenis, volejbal, nohejbal)			

6) Jste zde na výletě s rodinou s přáteli sám(a)?

7) Jedná se o Vaši první nebo opakovanou návštěvu? PRVNÍ OPAKOVANOU

8) Pokuste se prosím zhodnotit následující hlediska podle významu, který pro Vás mají jako důvody návštěvy tohoto místa (vůbec ne, spíše ne, nedokážu rozhodnout, spíše ano, určitě ano):

	určitě ano	spíše ano	nedokážu rozhodnout	spíše ne	určitě ne
zažít pocit divočiny					
odpočinout si od běžných věcí					
užít si pocitu sounáležitosti s přírodou					
táboření					
něčemu se v přírodě přiučít					
být sám					
daleké rozhledy					
pozorovat přírodu					
potkávat milé lidi					
nadýchat se čerstvého vzduchu					
poznat krajinu					
bavit se					
mít se dobře					
je to blízko k domovu a snadno se sem dostanu					

9) Na Oslavě i Chvojnici se nachází poměrně velké množství zajímavých míst. Pokuste se, prosím, z následujícího seznamu označkovat jednotlivé atraktivity:

(1 – velmi se mi líbí, 2 – líbí se mi, 3 – nedokážu rozhodnout, 4 – spíše se mi nelíbí, 5 – velmi se mi nelíbí)

řeka ___ skalnaté srázy ___ výhledy ___ lesy ___ zříceniny ___

10) Které místo by jste označil za nejzajímavější _____
 stručně charakterizujte proč? _____

11) Zkuste, prosím, vyjmenovat několik míst, která jsou podobná tomuto (v okolí i ČR)

Děkuji Vám za Váš čas a velmi si cením Vaší spolupráce.

Příloha č. 10: „Malý“ dotazník (jednotlivé atraktivity)



Katedra cestovního ruchu
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Dotazník (on-site survey)

Místo:

Datum:

Den:

Čas:

Jsem studentkou Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích a ve své diplomové práci se věnuji problematice vnímání přírodních složek krajiny v oblasti Přírodní rezervace Údolí Oslavy a Chvojnice.

Při odpovědích je zachována anonymita respondenta. Dotazník neslouží ke komerčním účelům.

1) Spojil(a) by jste toto konkrétní místo s následujícími pocity a charakteristikami?

	určitě ano	spíše ano	nedokážu rozhodnout	spíše ne	určitě ne
depresivní					
vzrušující					
uklidňující					
zdechucující					
motivující					
nudný					
příjemný					
svobodný					
přitažlivý					
stísněný					
opuštěný					
napětí					
bezpečí					

2) Pokuste se prosím zhodnotit následující hlediska podle významu, který pro Vás mají jako důvody návštěvy tohoto místa (vůbec ne, spíše ne, nedokážu rozhodnout, spíše ano, určitě ano):

	určitě ano	spíše ano	nedokážu rozhodnout	spíše ne	určitě ne
zažít pocit divočiny					
odpočinout si od běžných věcí					
užít si pocitu sounáležitosti s přírodou					
táboření					
něčemu se v přírodě přiučít					
být sám					
daleké rozhledy					
pozorovat přírodu					
potkávat milé lidi					
nadýchat se čerstvého vzduchu					
poznat krajinu					
bavit se					
mít se dobře					
je to blízko k domovu a snadno se sem dostanu					

3) Jste zde na výletě s rodinou s přáteli sám(a)?

4) Jedná se o Vaší první nebo opakovanou návštěvu? PRVNÍ OPAKOVANÁ

5) Jste zde na výletě z domova nebo výletě v rámci dovolené?

Děkuji Vám za Váš čas a velmi si cením Vaší spolupráce.